

Załącznik do uchwały
Nr XXI/199/2008
Rady Miejskiej w Łowiczu
z dnia 28.02.2008 r.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza

na lata 2008 – 2013

aktualizacja

Łódź, październik 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
I. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.....	6
II. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza miasta.....	6
II.1. Położenie, powierzchnia, ludność.....	6
II.2. Środowisko przyrodnicze.....	9
Ukształtowanie terenu, budowa geologiczna.....	9
Gleby.....	10
Warunki klimatyczne.....	11
Zasoby surowców mineralnych.....	12
Wody powierzchniowe.....	12
Wody podziemne.....	14
Roślinność.....	15
Formy ochrony przyrody.....	18
II.3. Turystyka.....	19
Walory przyrodnicze.....	19
Walory kulturowe.....	19
Zagospodarowanie turystyczne.....	32
II.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego.....	39
Stan czystości wód podziemnych.....	39
Stan czystości wód powierzchniowych.....	39
Stan czystości powietrza.....	41
Stan czystości gleb.....	43
Zagrożenia środowiska.....	43
II.4.2. Infrastruktura techniczna.....	45
II.4.2.1. Infrastruktura komunikacyjna.....	45
Sieć drogowa.....	45
Komunikacja kolejowa.....	49
Komunikacja autobusowa.....	50
II.4.2.2. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego.....	51
II.4.2.3. Elektroenergetyka.....	52
II.4.2.4. Ciepłownictwo.....	53
II.4.2.5. Zaopatrzenie w gaz.....	55
II.4.2.6. Gospodarka wodno – ściekowa.....	56
Gospodarka wodna.....	56
Gospodarka ściekowa.....	58
II.4.2.7. Gospodarka odpadami.....	60
II.4.3. Struktura własności nieruchomości.....	61
II.4.4. Identyfikacja problemów.....	62
II.5. Gospodarka.....	63
II.5.1. Główni pracodawcy: struktura i trendy.....	64
II.5.2. Struktura podstawowych branż na terenie gminy.....	67
II.5.3. Liczba osób zatrudnionych w danych sektorach.....	68
II.5.4. Rolnictwo.....	70
II.5.5. Identyfikacja problemów.....	71
II.7.1. Sytuacja demograficzna i społeczna.....	72

II.7.2. Warunki i jakość życia mieszkańców.....	73
System oświaty.....	73
Ochrona zdrowia.....	77
Instytucje kultury i działalność kulturalna.....	82
Działalność sportowa.....	91
Bezpieczeństwo.....	94
Zasoby mieszkaniowe.....	97
II.7.3. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia.....	99
II.7.4. Rynek pracy.....	102
II.7.5. Identyfikacja problemów.....	107
III. Analiza problemów.....	109
IV. Analiza SWOT.....	112
V. Określenie misji gminy.....	116
VI. Cele rozwoju gminy.....	116
VII. Zadania polegające na poprawie sytuacji w gminie	116
1. Lista wszystkich planowanych zadań.....	116
VIII. Realizacja projektów i zadań inwestycyjnych (lata 2008 - 2013).....	121
IX. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu i województwa łódzkiego.....	131
X. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.....	131
XI. Plan finansowy na lata 2008 – 2013.....	133
W 2007 r. wydatkowano 175.000 zł na potrzeby dokumentacji technicznej w przedmiocie przebudowy stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium.....	133
XII. System wdrażania.....	133
XIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	135
SPIS TABEL.....	138
SPIS RYSUNKÓW.....	141
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW.....	141
ZAŁĄCZNIK 1. Raport monitoringowy z realizacji projektu.....	142
ZAŁĄCZNIK 2. Raport ewaluacyjny realizacji projektu.....	144

WSTĘP

Dokument opisuje Plan Rozwoju Lokalnego na terenie Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013 i stanowi aktualizację Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza.

Konieczność dokonania aktualizacji wynika z:

- dezaktualizacji zadań długoterminowych zawartych w dokumencie z 2004 r.;
- częściowej dezaktualizacji danych w części analitycznej;
- pojawienia się nowych problemów i potrzeby wprowadzenia nowych zadań do realizacji;
- zmian w źródłach finansowania;

Celem niniejszego opracowania jest:

- stworzenie dokumentu niezbędnego do uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, w tym w szczególności programów operacyjnych w ramach wdrażania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
- skomunikowanie władz gminy z mieszkańcami w zakresie długookresowych zamierzeń inwestycyjnych;
- skonfrontowanie potrzeb inwestycyjnych z możliwościami inwestycyjnymi;
- uniknięcie jednoczesnego rozpoczynania zbyt wielu zadań inwestycyjnych w stosunku do zdolności finansowych miasta;
- stworzenie planu stanowiącego podstawę działań operacyjnych, które wpłyną na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru miasta Łowicza oraz stworzą warunki dla wzrostu zatrudnienia;
- stworzenie warunków dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa wspólnotowego;
- określenie polityki inwestycyjnej, ustalenie celów i zadań oraz wyznaczenie priorytetowych obszarów wykonawczych;
- ułatwienie i przyspieszenie rozwiązywania zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami z zakresu infrastruktury.

Dokument został opracowany zgodnie z wytycznymi zawartymi w Podręczniku Wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 - 2006 oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Plan jest spójny z Narodowym Planem Rozwoju, Strategią Województwa Łódzkiego oraz dokumentami strategicznymi Miasta Łowicza.

Opracowanie zawiera:

- analizę aktualnej sytuacji społeczno - gospodarczej wraz z identyfikacją problemów i wynikami przeprowadzonej analizy SWOT (punkty I – IV),
- wyznaczenie misji i celów strategicznych (punkty V i VI),
- opis działań przyczyniających się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów, (punkty VII- XI),
- opis sposobu wdrażania i monitorowania zadań (punkty XII i XII).

Plan jest dokumentem o charakterze otwartym i będzie aktualizowany w trybie konsultacji z mieszkańcami i przy współpracy z partnerami społeczno - gospodarczymi.

Opracowanie ma charakter poznawczy i służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu aktualnego stanu rozwoju, określeniu atutów i słabości, stopnia konkurencyjności gminy oraz wyodrębnieniu uwarunkowań sprzyjających lub zagrażających rozwojowi gminy.

Część diagnostyczna obejmuje istotne dla rozwoju miasta Łowicza obszary życia społeczno - gospodarczego. Część zadaniowa zawiera wykaz projektów stanowiących rozwiązanie zdiagnozowanych problemów i przyczyniających się do poprawy kondycji gminy w poszczególnych obszarach. Realizacja projektów odbywać się będzie w okresie programowym, spójnym z okresem programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej tj. do 2013 roku. Projekty przyczynią się do osiągnięcia wyznaczonych w punktach V i VI, celów strategicznych.

Plan Rozwoju Lokalnego zawiera wykaz inwestycji mogących przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy. Na tym etapie opracowania, założenia inwestycyjne zostały poddane konsultacjom poprzez organizację spotkań Burmistrza oraz pracowników Urzędu Miejskiego, w tym Wydziału Do Spraw Pozyskiwania Środków Zewnętrznych z mieszkańcami. Konsultacje społeczne, przeprowadzone zostały w formie wyłożenia dokumentu dla mieszkańców do wglądu z możliwością wnoszenia uwag w terminie 14 dni.

W trakcie prac korzystano z danych Głównego Urzędu Statystycznego, dokumentów strategicznych: „Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza”, „Programu ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 - 2011”, „Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Łowicza” i innych opracowań i dokumentów strategicznych przeznaczonych dla obszaru miasta.

I. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Zadania przewidziane w Planie Rozwoju Lokalnego miasta Łowicza będą realizowane w okresie spójnym z programowaniem funduszy strukturalnych Unii Europejskiej tj. w latach 2008 – 2013, na całym obszarze miasta, w jego granicach administracyjnych, a w razie wystąpienia takiej potrzeby i możliwości - również na terenie sąsiednich gmin (w ramach porozumień międzygminnych).

II. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza miasta

II.1. Położenie, powierzchnia, ludność

Miasto Łowicz położone jest w centralnej Polsce w północno - wschodniej części województwa łódzkiego, w centralnej części powiatu łowickiego, którego jest stolicą. Jest to powiat ziemski obejmujący 9 gmin wiejskich: Chąsno i Kocierzew Południowy, z którymi miasto graniczy od północy, Łowicz - od południa i zachodu, Nieborów - od wschodu, oraz gminy Łyszkowice, Zduny, Bielawy, Domaniewice, Kiernozia.

Rysunek 1. Położenie miasta Łowicza na tle powiatu łowickiego.

Źródło: www.lodzkie.pl

Gmina charakteryzuje się dużym potencjałem inwestycyjnym z racji lokalizacji i dostępności komunikacyjnej. Miasto położone jest w rejonie skrzyżowania głównych dróg i autostrad – w odległości 12 km od węzłów komunikacyjnych autostrady A - 2 (Berlin - Moskwa) w miejscowościach Nieborów i Łyszkowice, 35 km do skrzyżowania autostrady A-1 (północ - południe) z autostradą A-2 w Strykowie. Przez teren miasta przebiegają trzy drogi krajowe - Nr 2 relacji Warszawa - Poznań, która pełni ważną rolę w relacjach międzynarodowych, Nr 14 relacji Łowicz – Łódź oraz Nr 70 relacji Łowicz - Skierniewice. Od międzynarodowego lotniska Warszawa – Okęcie miasto dzieli 80 km (1,5 godziny jazdy samochodem), a od lotniska międzynarodowego Łódź - Lublinek – 50 km (50 minut jazdy samochodem).

Rysunek 2. Położenie miasta Łowicza na tle województwa łódzkiego i Polski.

Źródło: www.lowicz.eu

Ponadto przez Łowicz przebiegają ważne w układzie krajowym i europejskim linie kolejowe - magistrala kolejowa o podwyższonych parametrach prędkościowych do 160 km/h relacji Berlin – Warszawa - Moskwa oraz linie kolejowe Łowicz - Łódź i Łowicz - Skierniewice. Łowicz jest stolicą Ziemi Łowickiej, którą zamieszkuje około 100 tys. ludności zwanej tradycyjnie Książakami (tj. mieszkańcami Księstwa Łowickiego). Miasto Łowicz zajmuje

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

powierzchnię 23,4 km², co stanowi 2,36% ogólnej powierzchni powiatu. Miasto zamieszkuje 30.889 osób (wg stanu na 31 XII 2006 r.) tj. ponad 36% ludność powiatu, co sprawia, że jest największą gminą w powiecie łowickim. Przeciętna gęstość zaludnienia to ok. 1 325 osób na 1 km². 63,4% mieszkańców powiatu zamieszkuje wieś. Gęstość zaludnienia w powiecie wynosi 88 osób na 1 km².

Miasto podzielone jest na osiedla. Szczegółowe informacje zostały zawarte w tabeli.

Tabela 1. Podział administracyjny miasta Łowicza.

Lp.	Osiedle	Zasięg
1.	Korabka	Akacyjowa, Brzozowa, Gen. Bortnowskiego, Gen. Bołtucia, Cebertowicza, Cicha, Dębowa, Dolna, Grunwaldzka, Gen. Grzmot Skotnickiego, Grabowa, Klonowa, Krótka, Kwiatowa, Legionów, Lipowa, Magnoliowa, Małszyce, Ogrodowa, Poznańska, Północna, Spółdzielcza, Strzelecka, Wierzbowa, Zielona, A. Krajowej, Żołnierska, Cegielniana, Chełmońskiego, Jordana, Jeżewskiego, Korczaka, Gen. Kutrzeby, Listopadowa, Lokalna, Matejki, Makuszyńskiego, Piekarska, Przelotna, Przemysłowa, Strzelczewska, Zagrodowa, Blich, Seminarystyczna, Kiernozka, Kopernika, Płocka, Południowa, Nadburzańska Dolna, Nadburzańska, Sochaczewska, Warszawska (do mostu Warszawskiego), Zamkowa
2.	Stare Miasto	Mostowa, Osiedle Tkaczew, 3 Maja, Tkaczew, Pijarska, Wegnera, Browarna, Boczna, Chopina, Konopackiego, Panińska, Stary Rynek, Zduńska, Basztowa, 11 Listopada, Gen. Klickiego, Magazynowa, 1-go Maja, Osiedle Reymonta, Pałacowa, Parkowa, Aleje Sienkiewicza, Turystyczna, Aptekarska, Błonie, Bohaterów Września, Napoleońska, Rotstada, Plac Koński Targ
3.	Zatorze	Baczyńskiego, Bajana, Bolesława Chrobrego, Dedala, Filtrowa, Ikara, Jagiellońska, Kresowa, Niciarniana, Osiedle Szarych Szeregów, Polna, Poprzeczna, Skalskiego, Skarżyńskiego, Jana Sobieskiego, Warchałowskiego, Wschodnia, Żwirki i Wigury, Dworcowa, Gdańska, Wyszogrodzka, Bolimowska, Osiedle M. Konopnickiej, M. Konopnickiej, Iłowska, Wyzwolenia, Warszawska (od stacji PKP do mostu), Arkadyjska, Nieborowska
4.	Stefana Starzyńskiego	Akademicka, Kaliska (do ul. Stefana Starzyńskiego), Stefana Starzyńskiego, Nowa, Pasaż Władysława Grabskiego
5.	Nowe Miasto	Osiedle Noakowskiego, Kurkowa, Osiedle Broniewskiego, Gen. Sikorskiego, Stanisławskiego, Ciemna, Batalionów Chłopskich, Bielawska, Bonifraterska, Długa, Dominikańska, Koszarowa, Podrzeczna, Świętego Floriana, Świętojańska, Nowy Rynek, Plac Przyrynek, Kozia, Wąska, Sybiraków, Bernardyńska, Broniewskiego, Kanoniczna, Krakowska;
6.	Przedmieście	Bawełniana, Błonie, Jedwabna, Kolejowa, Kaliska (od ul. Starzyńskiego), Lniana, Powstańców 1863 r., Wełniana, Wiejska, Włókiennicza, Cebrowskiego, Chmielińskiej, Czajki, Katarzynów, Kaźmierczaka, Klimeckiego, Książacka, Łyszkowicka, Motylińskiego, Oczykowskiego, Podleśna, Radziecka, Rybackiego, Tarczyńskiego, Wspólna, Wygoda, Zaciszna, Zgoda, Zielna, Dziewiarska, Fabryczna
7.	Kostka	Osiedle Kostka, Łódzka, Makowiska, Prymasowska, Składowa, Ułańska, Jana Pawła II, Podgrodzie
8.	Bratkowice	Agatowa, Błogosławionej Lament, Braterska, Bursztynowa, Diamentowa, Medyczna, Młodzieżowa, Papińska, Szafirowa, Szmaragdowa, Topazowa, Turkusowa, Watykańska, Osiedle Bratkowice, Tuszewska
9.	Górki	Działowa, Górna, Graniczna, Sobocka, Jasna, Jastrzębska, Kurpińskiego, Mała, Młyńska,

		Moniuszki, Ogińskiego, Partyzantów, Paderewskiego, Piątkowska, 17-go Stycznia, Szymanowskiego, Środkowa, Podgórna, Wieniawskiego, Łąkowa, Łęczycka, Miodowa, Nałkowskiej, Otolanka, Orzeszkowej, Prusa, Rzemieślnicza, Sadowa, Tuwima, Wiatrakowa, Wiosenna, Wiśniowa, Wyspiańskiego, Zachodnia, Zagórska, Żeromskiego
10.	Henryka Dąbrowskiego	Asnyka, Bociania, Botaniczna, Uchańska, Mickiewicza, Norwida, Osiedle Henryka Dąbrowskiego, Piaskowa, Spokojna, Starościńska, Słowackiego, Szkolna, Topolowa, Wojska Polskiego, Żabia, Garbarska, Żwirowa

Źródło: UCHWAŁA Nr XXXVII/212/2004 RADY MIEJSKIEJ W ŁOWICZU z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie utworzenia w mieście jednostek pomocniczych - osiedli, ustalenia siedzib ich zarządów i uchwalenia ich statutów.

II.2. Środowisko przyrodnicze

Ukształtowanie terenu, budowa geologiczna

Pod względem geograficznym miasto położone jest na równinie Łowicko-Błońskiej - północny skraj, mezoregion Nr 318.72 (Kondracki, Rychling - Atlas RP, 1993).

Rzeźba charakteryzuje się słabym urozmaiceniem pod względem hipsometrycznym. Graniczne wysokości nad poziomem morza zawierają się pomiędzy 81,8 m a 95 m.

Elementami morfologicznymi są:

- płaska i rozległa dolina rzeczna Bzury usytuowana na dnie Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej (formowana w procesach aluwialnych w strefie peryglacjalnej faz leszczyńskiej i poznańskiej stadiału głównego zlodowacenia Wisły),
- równina aluwialna (po południowej stronie doliny Bzury) - pedymnt Wzniesień Łódzkich, północna część miasta znajduje się na równinie erozyjno - aluwialnej.

Pod względem geologicznym obszar miasta położony jest na południowo - zachodnim skłonie depresji Niecki Warszawskiej, która jest najgłębszą częścią długiej i wąskiej depresji Niecki Brzeźniej. Niecki wypełnione są osadami kredy i paleocenu, pod którymi występują skały permu, triasu i jury z pasmowym układem formacji jury i kredy, reprezentowanymi głównie przez wapień, margle, dolomity, kredę i opoki, częściowo również przez piaski i piaszkowce i mułowce. Niżej znajdują się twory paleozoiku Platformy Waryscyjskiej.

Rozległe obniżenie tworzy przebiegająca równoleżnikowo Pradolina Warszawska-Berlińska. Specyficzna budowa geologiczna regionu determinuje lokalizację i wielkość zasobów wód podziemnych.

Utwory serii górnokredowej tj. wapień, piaszkowce, margle i trzeciorzędowej tj. ility, mułki,

piaski kwarcowe i glaukonitowe, miejscami warstwy węgla brunatnego. Najczęstsze formacje czwartorzędowe to gliny zwałowe, piaski akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej.

Gliny zwałowe budują część terenu w obszarze na północ od koryta rzeki Bzury. Południowa część miasta zbudowana jest z osadów piaszczystych – piasków aluwialnych pokrywowych i pradolinnych.

Osady holocenu to głównie piaski facji korytowej, mułki i mady rzeczne facji równin zalewowych, namuły oraz torfy facji starorzeczy.

Gleby

Na obszarze miasta Łowicza występuje znaczne zróżnicowanie typologiczne gleb. Przeważają formy biellicowe, które zalegają na glinach i piaskach. Występują żyzne gleby brunatnoziemne i czarnych ziem, na pokrywie glin morenowych. Te ostatnie rozwinęły się głównie na glinach zwałowych na północ od koryta rzeki Bzury.

Tabela 2. Charakterystyka warunków glebowych (użytki rolne) – dane z 2004 r.

Klasa	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni użytków rolniczych (%)
III	141	10,6
IV	440	33,3
V	538	40,6
VI	203	15,5
Razem	1.322	100

Źródło: na podstawie Programu ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011.

W części południowej miasta, na podłożu osadów piaszczystych rozwinęły się gleby brunatne wylugowane, biellicowe i pseudobiellicowe. W dolinach rzek na piaskach, mułkach i madach rzecznych powstały czarnoziemy równin zalewowych oraz namuły i gleby torfowe. W północnej części miasta przeważają gleby wyższych klas bonitacyjnych IIIa i IIIb, a w części południowej – grunty słabszej jakości – klas od V i VI.

Tabela 3. Struktura użytkowania gleb.

Rodzaj użytku	Powierzchnia (ha)	
	2004	2006
Tereny budowlane, zabudowane i niezabudowane oraz rekreacyjno-wypoczynkowe	798	821

Rodzaj użytku		Powierzchnia (ha)	
		2004	2006
Lasy i grunty leśne		140	144
Użytki rolne		1 322	1 309
w tym:	Grunty orne	672	672
	Łąki	266	266
	Pastwiska	206	204
Nieużytki		22	18

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicz.

W strukturze użytkowania terenów miasta Łowicza dominują użytki rolne, zajmując 56% ogólnej powierzchni. Powierzchnia tych terenów systematycznie maleje na rzecz terenów budowlanych. Warunki posadowienia budynków przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Warunki budowlane na terenie miasta.

Położenie	Warunki gruntowo-glebowe	Symbol terenu
- Większość obszaru urbanistycznego Łowicka Wieś, - północno-wschodnia część Kostki, - wypowo położone teren na, obszarach: Zielkówka, Bolimowska, Śródmieście i północno-wschodnie Korabce.	Podłoże gruntowe – piaski drobne i średnie, średnio zagęszczone, o miąższości powyżej 4 m Zwierciadło wody gruntowej - na głębokości 1-1,5 m ppt.	IIA ₂
- tereny w otoczeniu rowów i cieków wodnych na terenie całego miasta, - tereny zalewowe rzeki Bzury.	Podłoże gruntowe - piaski drobne i średnie, średnio zagęszczone, o miąższości powyżej 4 m Zwierciadło wody gruntowej - na głębokości 1,5 – 2 m ppt.	IIIA
- większość obszaru urbanistycznego Małszyce, - teren w otoczeniu Ul. Chełmońskiego - pas terenu pomiędzy Ul. Poznańską i terenami zalewowymi rzeki Bzury, - centrum miasta (większość Śródmieścia, zachodnia część obszaru Bolimowskiego, północna część obszaru Zielkówka)	Podłoże gruntowe – gliny zwałowe piaszczyste, piaski gliniaste twaroplastyczne i półzwarte o miąższości powyżej 4 m.	IB ₂

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 - 2011

Warunki klimatyczne

Miasto Łowicz jest położone w północno - wschodniej części XCII (Środkowopolskiego) regionu klimatycznego. Ze względu na położenie w strefie ścierania się morskiego klimatu zachodnio - europejskiego z kontynentalnym wschodnio – europejskim, charakterystyczne dla regionu są częste zmiany pogody.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Obszar cechują korzystne warunki solarne. Suma promieniowania słonecznego 86,3 kcal/cm². Średnioroczne zachmurzenie wynosi 6 punktów w 11 stopniowej skali. Najbardziej nasłonecznionymi miesiącami są czerwiec i lipiec, a najmniej - listopad i grudzień.

Średnia roczna temperatura wynosi ok. 7-8 °C, a roczna amplituda temperatury - 21,1°C. Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (średnio - 2,9 °C), a najcieplejszym - lipiec (średnio 18,0°C). Na obszarze panują sprzyjające warunki termiczne - wysoki wskaźnik termiczny tj. 23°C, z długim okresem wegetacyjnym trwającym 210 dni i 220 dniami bezmroźnymi.

Wskaźniki biometeorologiczne są korzystne, charakterystyczne dla klimatu suchego.

Obszar jest ubogi w opady - poziom opadów atmosferycznych kształtuje się na średnim poziomie 550 mm. Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie, z maksimum – 85 mm w lipcu.

Przeważa cyrkulacja równoleżnikowa z masami powietrza polarno - morskiego. Średnia prędkość wiatrów wynosi 4,2m/s. Dominują wiatry zachodnie (22% wszystkich wiatrów), południowo - zachodnie (17% ogółu wiatrów), a okresowo w sezonie zimowym – wiatry południowo - wschodnie (13% ogółu). Cisza stanowi 13% w skali roku.

Zasoby surowców mineralnych

Na obszarze miasta występują surowce mineralne należące do osadów czwartorzędowych – kruszywa naturalne, surowce ilaste, piaski kwarcowe, kamienie drogowe i budowlane oraz torfy. Oprócz eksploatowanych na małą skalę torfów (w małych odkrywkach), na terenie miasta nie prowadzi się eksploatacji złóż.

Wody powierzchniowe

Obszar miasta Łowicza położony jest w zlewni rzeki Bzury. Układ doliny zbliżony jest do równoleżnikowego ze spadkiem w kierunku wschodnim. Szerokość doliny rzeki mieści się w przedziale od 0,5 do 1,5 km. Średnioroczne odpływy wynoszą 168 mln m³.

Tabela 5. Parametry rzeki Bzury na obszarze miasta Łowicza.

Przepływy maksymalne o prawdopodobieństwie		1% - 304,0 m ³ /s
		10% - 165,0 m ³ /s
		50% - 64,0 m ³ /s
Rzędna wody przy przepływie	WWQ	84,62 m npm
	SWQ	83,48m npm
	NNQ	80,94m npm

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 - 2011

Oprócz Bzury, sieć hydrograficzną tworzą rzeki, będące niewielkimi ciekami o charakterze nizinnym i szerokości koryt od 0,5 do 1 km oraz sieć bezimiennych kanałów i rowów melioracyjnych.

Tabela 6. Dopływy rzeki Bzury w okolicy miasta Łowicza.

Rzeka	Opis	Miejsce dopływu (km biegu rzeki)	Powierzchnia zlewni (km ²)
Bobrówka	- pierwszy prawobrzeżny dopływ Bzury	59,4	207,7
Uchanka	- prawy dopływ, - wpada do Bzury w okolicy ruin zamku	58,3	119,5
Zwierzyniec (Zwierzynka)	- prawy dopływ Bzury - przed ujściem do Bzury przyjmuje wody z Zielkówki i kanału Kostka (płynącego przez centrum miasta)	55,1	152,9
Zielkówka	- dopływ rzeki Zwierzyniec, płynie wzdłuż wschodniej granicy miasta	-	-

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011.

Rzeki Uchanka i Zielkówka połączone są kanałem ulgowym rzeki Uchanki.

Działy wodne znajdujące się na terenie miasta Łowicza to:

- w północno - wschodniej części, biegnący wzdłuż ul. Armii Krajowej, z którego w kierunku wschodnim i zachodnim spływają bezimienne cieki, prowadzące wodę okresowo,
- w części centralnej miasta, pomiędzy ulicami Łódzką, Stanisławskiego, Sikorskiego, przecina osiedle Noakowskiego i biegnie wzdłuż Al. Sienkiewicza,
- oddzielający zlewnie kanału Kostka i rzeki Uchanki – biegnie wzdłuż ulicy Jana Pawła II i Stanisławskiego.

Wody powierzchniowe w mieście Łowiczu są eksploatowane dla potrzeb rolnictwa i rybołówstwa.

Wody podziemne

Miasto Łowicz leży na obszarze dwóch jednostek hydrogeologicznych. Jego południowa część obejmuje makroregion wschodni Niziny Polskiej. Natomiast zachodnia – region południowomazowiecki.

Do pięter wodonośnych występujących na terenie miasta należą utwory kredy górnej – paleocenu, znajdujące się na głębokości od 100 do 150 m, oligoceńsko - miocenne (z dominującym oligoceńskim) położone pod warstwą ilów pliocenicznych na głębokości od 83 do 94 m (wydajność 40-90 m³/h) oraz czwartorzędu z podziałem na nadmorenowy i podmoredowy.

Piętro nadmorenowe (tzw. I poziom wodonośny) występuje na głębokości od 1,7 do 1,2 m ppt i płycej niż 1 m na tarasach zalewowych oraz jako wody hipodermiczne – okresowo występujące na powierzchni terenu. Piętro to charakteryzuje się:

- ciągłym zwierciadłem swobodnym,
- zmienną miąższością,
- strefą wodonośną tworzoną przez piaski aluwialne pokrywowe i fluwialne piaski holocenne,
- zasilaniem infiltracyjnym z więziami hydraulicznymi z wodami powierzchniowymi,
- amplitudami wahań $\pm 0,50$ cm w dolinach rzek i $\pm 0,36$ cm na równinach aluwialnych.

Piętro podmoredowe (tzw. II poziom wodonośny) charakteryzuje się ciągłą, miąższą warstwą wodonośną, strefą wodonośną tworzoną przez interglacialną serię piaszczysto-żwirową, zwierciadłem naporowym oraz wybitnym walorem użytkowym jako pierwszy poziom użytkowy czwartorzędu.

Udział poszczególnych utworów w wielkości eksploatowanych złóż przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Zasoby wodne zatwierdzone dla poszczególnych utworów.

czwartorzęd	46,3%
trzeciorzęd	30,4%
kreda	17,3%
jura	6,0%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicz.

Tabela 8. Największe ujęcia wód podziemnych na terenie miasta.

Rodzaj ujęcia	Zasoby eksploatacyjne
Ujęcia komunalne	
dolnokredowe	Q= 395,0 m ³ /h
czwartorzędowe	Q= 259,0 m ³ /h
trzeciorzędowe	Q= 122,0 m ³ /h
Ujęcia wód podziemnych AGROS-Nova Sp. z o.o. w Łowiczu	
górnokredowe	Q= 60,0 m ³ /h
dolnokredowe	Q= 300,0 m ³ /h
trzeciorzędowe	Q= 105,0 m ³ /h

Źródło: Program ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011

Wody podziemne są eksploatowane w celach bytowo - gospodarczych.

Tabela 9. Łączne zasoby eksploatacyjne wód podziemnych.

Stratygrafia	Zasoby eksploatacyjne w m ³ /h	Zasoby eksploatacyjne w m ³ /d
Czwartorzęd	2 712	65 083
Trzeciorzęd	1582	37 973
Kreda	755	18 120
Jura	238	5 714
ogółem	5 287	126 890

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 10. Pobory wody.

Oznaczenie	Pobór wód według pozwoleń wodnoprawnych	Zasoby wód
Q maxh (m ³ /h)	2 811	5 287
Q maxd (m ³ /d)	44 018	126 890

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Roślinność

Lasy łowickie należą do Krainy IV Mazowiecko - Podlaskiej, 3 dzielnicy Równiny Warszawsko - Kutnowskiej. Lasy i grunty leśne na terenie miasta Łowicza zajmują 140 ha, co stanowi 5,96% jego całkowitej powierzchni.

W większości tereny leśne znajdujące się na terenie miasta należą do II grupy bonitacyjnej, nieliczne do I i III. Większość drzewostanu zalicza się do II klasy wiekowej, podklasy b i jest w dobrym stanie ogólnym. Wśród gospodarczych typów drzewostanu dominują:

sosnowo - dębowy, sosnowy i dębowo – sosnowy.

Tabela 11. Struktura terenów zielonych i zmiany zalesienia (w latach 1998 - 2006).

Komunalne grunty leśne (ha)	115,7
Grunty związane z gospodarką leśną (ha)	6,6
Pomniki przyrody (szt.)	10
Parki (ha)	15,2
Zieleńce (ha)	4,96

Działanie / lata	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zalesienia gruntów nieleśnych (ha)	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Krzewy posadzone (szt.)	3.300	9.600	0	200	635	1.200	400	4.139	9.550
Drzewa posadzone (szt.)	480	38	150	150	103	250	100	266	823
Drzewa wycięte (szt.)	80	205	202	225	934	607	331	410	789

Źródło: na podstawie Programu ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011

Pod względem siedliskowym przeważają: bór świeży, bór mieszany świeży, bór mieszany wilgotny i las mieszany świeży.

Duża liczba wyciętych w 2002 roku drzew związana jest m.in. z przebudową kanału Kostka odbierającego wody opadowe z terenu miasta.

Największym kompleksem leśnym jest Las Komunalny znajdujący się w południowej części miasta w obrębie Kostka. Kolejnym, co do wielkości jest Park na Błoniach Bzury - w północnej części obszaru Korabka. Pozostałe kompleksy leśne nie przekraczają 1 ha i położone są wyspowo na obszarze całego miasta. Na zieleń miejską w Łowiczu składają się parki, skwery, cmentarze, zieleń przyuliczna, ogródki działkowe i powierzchnie zalesione.

Tabela 12. Tereny zielone na terenie miasta Łowicza.

Lp.	Obiekt, nazwa	Lokalizacja (obszar)	Pow. (ha)	Opis
1.	Las Komunalny Miasta Łowicza	- południowa część miasta - obręb Kostka - 4 km od centrum	115,7	- na gruntach porolnych <u>Drzewostan</u> - w wieku 50 lat i więcej - przewaga sosny (79,5%) i brzozy (15,7%), pozostałe: modrzew, świerk, dąb i olsza - bór świeży 0,6% przewaga sosny; runo: głównie kostrzewa owcza, żarnowiec, jastrzębiec kosmaczek i szczaw; - bór mieszany świeży 41,2% brzoza, przewaga sosny (87,56%), runo: głównie rokit, widłoząb, kostrzewa owcza, jastrzębiec kosmaczek, jeżyna, malina; - las mieszany świeży 40,2% przekształcenia antropogeniczne

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt, nazwa	Lokalizacja (obszar)	Pow. (ha)	Opis
				<p>modrzew, dąb i olsza, przewaga brzozy, runo: głównie malina, jeżyna, niecierpek, pokrzywa; - las mieszany wilgotny 18% przekształcenia antropogeniczne brzoza, olsza, świerk, przewaga sztucznie wprowadzonej sosny (74,88%) runo: głównie malina, jeżyna, pokrzywa, niecierpek.</p> <p><u>Krajobraz</u> - od południa i częściowo od wschodu graniczy z rzeką Zielkówką - położony w pobliżu sztuczny zbiornik wodny - przecinany 3 ulicami: w środkowej części (z północy na południe), wschodniej i północnej - dwie ścieżki rowerowe, pole biwakowe</p>
2.	Park na Błoniach Bzury	- północna część miasta, - Kanał Malinówka, wał przeciwpowodziowy rzeki Bzura, ul. Prymasowska	11,57	<p><u>Drzewostan</u> - w całości liściasty, w wieku ok. 40 lat; - dominują drzewa i krzewy typowe dla siedliska łąkowego; - przewaga wierzby białej, topoli, jesionu wyniosłego i pensylwańskiego, klonu jesionolistnego - wśród krzewów przewaga bzu czarnego i derenia białego.</p> <p><u>Krajobraz</u> - ciek Malinówka; - sztucznie usypana górką saneczkowa. W 1999 r. przeprowadzono zabiegi rewitalizacyjne</p>
3.	Park Sienkiewicza	- środkowa część miasta, - Al. Sienkiewicza	0,95	<p><u>Drzewostan</u> - przewaga klonu srebrzystego, kasztanowca białego, wiązu szypułkowego, robinii akacyjowej. Wpisany do rejestru zabytków (decyzja nr 472 z dnia 16.09.1978 r.)</p>
4.	Park	ul. Mickiewicza	1,08	<p><u>Drzewostan</u> - przewaga klonu i topoli. Wpisany do rejestru zabytków (decyzja nr 474 z dnia 16.09.1978 r.)</p>
5.	Ogród „Saski”		0,42	<p>Właściciel PSS Społem</p> <p><u>Drzewostan</u> - przewaga klonu i kasztanowca; - 1 wiąz pomnik przyrody. Wpisany do rejestru zabytków (decyzja nr 473 z dnia 16.09.1978 r.)</p>
6.	Zieleniec	Przy Studium Nauczycielskim ul. Stanisławskiego	2,95	<p><u>Drzewostan</u> - zróżnicowany. Wpisany do rejestru zabytków (decyzja nr 1158/297 z dnia 14.06.1974 r.)</p>
7.		ul. Starzyńskiego	1,68	<p><u>Drzewostan</u> - przewaga wierzby, topoli i wiązu.</p>
8.		zbieg ul. Ułańskiej i ul. Jana Pawła II	0,33	<p><u>Drzewostan</u> - przewaga topoli włoskiej (9), jesionu (8) i klonu jesionolistnego</p>
9.	Pasaż Władysława Grabskiego	Al. Sienkiewicza	0,32	<p><u>Drzewostan</u> - przewaga wiązu i lipy.</p>
10.	Skwer	ul. Bolimowska	0,24	<p><u>Drzewostan</u></p>

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt, nazwa	Lokalizacja (obszar)	Pow. (ha)	Opis
				- w całości liściasty; - przewaga lipy, klonu, jesionu i kasztanowca.
11.	Cmentarz	ulicy Blich 8	4,94	<u>Drzewostan</u> - starodrzew cmentarny o układzie nieregularnym; - przewaga lipy, klonu, grochodrzewu, wiązu, kasztanowca.
12.		ul. Mickiewicza	5,82	
13.		ul. Tuszewskiej		
14.		ul. Bocznej	0,86	
15.	Ogrody działkowe	Dzielnice: Korabka, Śródmieście, Bratkowice, Bolimowska i Łowicka Wieś.	25,05	- 6 kompleksów; - uprawy warzywnicze z drzewami owocowymi; - wyposażone w sieć wodociągową; - w zabudowie przewaga altanek o powierzchni do 6m ² .

Źródło: na podstawie Programu ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011

Ponadto tereny zielone w mieście stanowią ogrody w ramach zabudowy jednorodzinnej. Dominują tu ogrody kwiatowe i warzywne stanowiące od 30 do 50% powierzchni działki. W zabudowie wielorodzinnej dominują powierzchnie trawiaste (20 - 30% powierzchni terenu) ze sporadycznymi nasadzeniami drzew o charakterze parkowym z gatunkami - robinia, klon, tuje, jesion, wiąz - nowe nasadzenia.

Formy ochrony przyrody

Zachodnia część Łowicza objęta jest programem Natura 2000. Obejmuje on dwa obszary: Specjalny Obszar Ochrony wchodzący w skład Pradoliny Bzury i Neru (kod obszaru PLH 100006) oraz Obszar Specjalnej Ochrony będący częścią Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej (kod obszaru PLB100001) Na terenie miasta nie występują przyrodnicze obszary chronione prawem miejscowym. Zgodnie z ustaleniami planu przestrzennego zagospodarowania województwa łódzkiego istnieje propozycja przebiegu przez terytorium miasta (w zachodniej części) Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko - Berlińskiej, obejmującego tereny doliny rzeki Bzury w zakresie trwałych użytków zielonych z otaczającymi dolinę gruntami ornymi. Obszar ochronny obejmowałby na terenie miasta otwartą przestrzeń nadrzeczną - tereny zalewowe z miejscami widokowymi na prawobrzeżną i lewobrzeżną panoramę miasta.

Inną formą ochrony przyrody stosowaną w mieście Łowiczu są pomniki przyrody. Obiekty prawnie chronione przedstawia tabela.

Tabela 13. Pomniki przyrody znajdujące się na terenie miasta Łowicza.

Lp.	Obiekt	Miejsce	Opis
1.	Wiąz szypułkowy	ul. Mostowa 1	Obwód 305 cm
2.	Dąb szypułkowy	ul. Mostowa 9	Obwód 340 cm
3.	Dąb szypułkowy	cmentarz przy ul. Blich	Obwód 355 cm
4.	Dąb szypułkowy	przy Zespole Szkół Zawodowych ul. Blich 10 a	Obwód 430 cm
5.	Wiąz szypułkowy	cmentarz przy ul. Topolowej	Obwód 290 cm
6.	Wiąz szypułkowy	cmentarz przy ul. Topolowej	Obwód 325 cm
7.	Wiąz szypułkowy	cmentarz przy ul. Topolowej	Obwód 240 cm
8.	Wiąz szypułkowy	cmentarz przy ul. Topolowej	Obwód 290 cm
9.	Wiąz szypułkowy	cmentarz przy ul. Topolowej	Obwód 295cm
10.	Dąb szypułkowy	ul. Starzyńskiego	Obwód 340 cm

Źródło: Program ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza.

Od 2001 roku systematycznie zmniejsza się liczba pomników przyrody na terenie miasta Łowicza. W ostatnich latach usunięto topolę czarną rosnącą przy ul. Tkaczew, wiąz szypułkowy przy ul. Mostowej 1 (w 2005 r.) oraz dwa wiązy szypułkowe z ul. Sikorskiego i Stanisławskiego 28 - 30 (w 2007 r.). Konieczność usunięcia drzew wynikała z ich złego stanu zdrowotnego i zachwianej statyki. Obiekty te stanowiły zagrożenie dla otoczenia.

II.3. Turystyka

Walory przyrodnicze

Miasto położone jest na obszarze równinnym, w dolinie rzeki Bzury i jej dopływów. Teren jest zurbanizowany i charakteryzuje się małą lesistością – lasy w granicach miasta zajmują niecałe 6%. Główne obszary zieleni miejskiej stanowią – Las Komunalny i Park na Błoniach Bzury, mniejsze parki miejskie oraz zieleńce i skwery.

Na terenie miasta znajdują się także zabytki przyrodnicze – parki oraz pomniki przyrody (tabela 12 i tabela 13) posiadające dużą wartość historyczną i estetyczną. Brak jest natomiast zbiorników wodnych, a istniejące rzeki i ciekі są zanieczyszczone.

Walory kulturowe

Miasto Łowicz jest stolicą Ziemi Łowickiej i centrum kultury ludowej regionu łowickiego. W związku z tym, walory kulturowe miasta są ściśle związane z dorobkiem kulturowym

otaczających je ziem.

Ziemia Łowicka znajduje się w obszarze dawnego Księstwa Łowickiego, zamieszkanego przez grupę etniczną – Księżaków Łowickich. Charakteryzuje ją bogactwo zabytków i dóbr kultury materialnej (podlegających ochronie konserwatorskiej) oraz wciąż kultywowanych tradycji kultury ludowej i folkloru.

Tabela 14. Stanowiska archeologiczne w mieście Łowiczu.

Lp.	Rodzaj obiektu	Data powstania	Opis
1.	gród	XI – XIII w.	obecnie ruiny zamku z XIII/XIV – XVIII w.
2.	relikty kościoła	poł. XVIII w.	
3.	miasto lokacyjne	XVII – XIX/XX w.	
4.	miasto	XVIII – XX w.	
5.	miasto lokacyjne	XIII/XIV – XIX w.	obszar występowania źródeł archeologicznych kultury grobów kloszowych z okresu lateńskiego
6.	miasto lokacyjne	XVI – XIX w.	
7.	cmentarzysko szkieletowe	XV – XVII w.	
8.	grób	okres lateński	
	cmentarzysko	wczesny okres lateński	kultura grobów kloszowych
	kościół kolegiacki	XV – XVII w.	
	cmentarz przykościelny		
9.	punkt osadniczy kultury łużyckiej	wczesna epoka żelaza	
	miasto lokacyjne	XVI – XVIII w.	
10.	zabudowa pomisjonarska	poł. XVII – XVIII w.	
11.	miasto lokacyjne	poł. XVII w.	
12.	obszar znalezisk skarbu monet	XVII w.	
13.	miasto lokacyjne	XVI/XVII – XX w.	
14.	relikty budynku sakralnego	XV w.	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, Rejestr zabytków nieruchomych województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Łowicz zaliczany jest do najstarszych miast w Polsce. Pierwsza wzmianka o mieście pochodzi z 1136 r., które prawa miejskie uzyskało przed 1 298 r.

Zabytkowe centrum Łowicza stanowi dziedzictwo europejskiej kultury materialnej. Z uwagi na szczególną wartość, układ urbanistyczny najstarszej części miasta – śródmieścia, został objęty ścisłą ochroną konserwatorską.

Tabela 15. Zakres ochrony konserwatorskiej śródmieścia.

Obiekt	Nr w rejestrze	Opis
Obszar śródmieścia miasta Łowicza	933 A z 20.05.1993	Ochronie podlegają: - historyczne linie regulacyjne i linie zabudowy oraz granic podziałów własnościowych w obrębie historycznych kwartałów zabudowy, - historyczna zabudowa miejska, w szczególności objęta ochroną w formie wpisu do rejestru zabytków oraz znajdująca się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, - charakter wnętrz miejskich, - zgrupowania starodrzewu.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Łowicz posiada liczne miejsca związane z historią Polski – obiekty historyczne, pomniki i cmentarze. Na terenie miasta znajduje się 100 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Przeważają wielorodzinne domy mieszkalne. Zachowała się również większość obiektów sakralnych oraz kilka zabytkowych obiektów świeckich, parków i zieleńców.

Szczególnie interesujące obiekty architektoniczne Łowicza to:

- czworoboczny kształt Starego Rynku, w którego zabudowie znajdują się m.in. domy mieszkańskie pochodzące z XVII – XIX w. (*Rysunek 3, obiekt nr 1*) wraz z tablicami pamiątkowymi opisującymi ich mieszkańców, a także Ratusz Miejski, Katedra i Muzeum;
- jedyny w Polsce i jeden z czterech w Europie trójkątny kształt Nowego Rynku (*Rysunek 3, obiekt nr 13*).

Poniższe tabele przedstawiają zabytki architektury, a Rysunek 3 – umiejscowienie niektórych z nich.

Legenda do Rysunku nr 3:

1. Stary Rynek; 2. Bazylika Katedralna; 3. Dawna dziekania; 4. Ratusz; 5. Gmach pomisjonarski; 6. Gmach dawnej poczty konnej; 7. Zespół pałacowy gen. Klickiego.; 8. Kościół św. Leonarda; 9. Kościół mariawicki; 10. Kościół i klasztor bernardynek; 11. Kościół św. Ducha; 12. Kościół i klasztor pobernardyński; 13. Nowy Rynek; 14. Ruiny zamku; 15. Kościół i klasztor podominikański; 16. Kościół poewangelicki; 17. Ulica Zduńska; 18. Kościół oo. Pijarów.

Rysunek 3. Lokalizacja wybranych obiektów zabytkowych na terenie miasta.

Źródło: Strona Internetowa Urzędu Miejskiego w Łowiczu www.lowicz.eu

Tabela 16. Zabytki kultury sakralnej.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
1.	Zespół klasztorny oo. Bernardynów, obecnie liceum pedagogiczne (Rysunek 3, obiekt 12)	ul. Stanisławskiego 31	XVI-XX obiekt w trakcie remontu	126/111 z 18.08.1967
	Dawny kościół oo. Bernardynów p.w. św. Bartłomieja			568/122 z 18.08.1967
	Dawny klasztor			
2.	Katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i Św. Mikołaja, dawna kolegiata (Rysunek 3, obiekt 2)	Stary Rynek 30	XV, XVII-XVIII stan średni	123/108 z 18.08.1967
	Dzwonnica-brama			stan dobry 124/109 z 18.08.1967

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
3.	Kościół par. p.w. św. Ducha i śś. Katarzyny i Mateusza (Rysunek 3, obiekt 11)	ul. Długa 1	1404 stan b. dobry	125/110 z 10.08.1967
	Cmentarz przykościelny		stan b. dobry	996 z 24.08.1995
	Ogrodzenie z bramami			996 z 24.08.1995
4.	Kościół fil. p.w. św. Leonarda i Małgorzaty (późnorennesansowy), obecnie kościół akademicki (Rysunek 3, obiekt 8)	ul. Kaliska 2	XVII stan b.dobry	127/112 z 18.08.1967
5.	Zespół klasztorny ss. Bernardynek (barokowy wg. Proj. Tomasz Poncino) (Rysunek 3, obiekt 10)	Al. Sienkiewicza 15	XVII, XIX-XX stan b. dobry	
	Kościół p.w. NPNMP i św. Elżbiety			128/113 z 18.08.1967
	Klasztor p.w. NPNMP i św. Elżbiety			129/114 z 18.08.1967
6.	Kościół Starokatolicki Mariawitów p.w. Przenajświętszego Sakramentu (neogotycki, wg. Proj. J. Zaze) (Rysunek 3, obiekt 9)	Al. Sienkiewicza 3	1907–1910 stan średni-decyzja na remont	3 z 15.04.2002
7.	Dawny klasztor (skrzydło) z kaplicą św. Karola Boromeusza, obecnie Muzeum Narodowe (Rysunek 3, obiekt 5)	Stary Rynek 5/7	XVII stan dobry	144/120 z 19.08.1967
8.	Kościół oo. Pijarów p.w. Matki Bożej Łaskawej (barokowy) (Rysunek 3, obiekt 18)	ul. Pijarska 2	2 poł. XVII, XVIII, XIX stan średni	130/115 z 18.08.1967
9.	Zespół klasztorny o.o. Dominikanów, obecnie szkoła (Rysunek 3, obiekt 15)	ul. Podrzeczna 30	2 poł. XVII, XIX, XX obiekt w trakcie remontu	
	Dawny kościół			569/126 z 19.08.1967
	Dawny klasztor			570/127 z 19.08.1967
10.	Dawny kościół ewangelicki (klasycystyczny, wg. proj. J. Łuczaja i H. Marconiego), obecnie Galeria „Browarna” (Rysunek 3, obecnie 16)	ul. Podrzeczna 17	I poł. XIX stan b. dobry	572/129 z 19.08.1967
	Dzwonnica			573/130 z 19.08.1967
11.	Kuria Wikariuszy	Stary Rynek 24/30C	1 poł. XVIII stan b. dobry	135/118 z 18.08.1967
12.	Sufragania, obecnie rezydencja Biskupa Łowickiego (Rysunek 3, obiekt 3)	Stary Rynek 24/30E	1 poł. XVII, XVIII stan dobry	590/147 z 21.08.1967

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Tabela 17. Zabytkowe budownictwo mieszkalne.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
1.	dom	Nowy Rynek 1 /1A Ul. Zduńska 59/	1611, XIX stan dobry	591/148 z 21.08.1967
2.	dom	Nowy Rynek 2	1 poł. XVII, XVIII stan dobry	592/149 z 21.08.1967
3.	dom	Nowy Rynek 3	pocz. XVII, XIX stan zły-2006r. Decyzja nakazująca remont	593/150 z 21.08.1967
4.	dom	Nowy Rynek 6	XVII, XIX stan dobry	594/151 z 21.08.1967
5.	dom	Nowy Rynek 8A	XVII, XIX stan średni	633 z 29.09.1983
6.	dom	Nowy Rynek 9	XVII, XVIII stan dobry	595/152 z 21.08.1967
7.	dom	Nowy Rynek 10	XVII, 1911 stan dobry	635 z 29.09.1983
8.	dom	Nowy Rynek 12	XVII, XVIII/XIX stan dobry	637 z 29.09.1983
9.	dom	Nowy Rynek 13	XVII, XVIII stan dobry	136/154 z 21.08.1967
10.	dom	Nowy Rynek 17 i 17B	1 poł. XIX stan średni	596/160 z 22.08.1967
11.	dom	Nowy Rynek 19	1 poł. XIX stan dobry	636 z 29.09.1983
12.	dom	Nowy Rynek 30	XVIII/XIX stan b. dobry	598/162 z 22.08.1967
13.	dom	Nowy Rynek 32	XVIII/XIX stan b. dobry	599/163 z 22.08.1967
14.	dom	Nowy Rynek 33	XVII, XVIII-XIX decyzja na remont	137/153 z 22.08.1967
15.	dom	Nowy Rynek 34	XVII stan średnio-dobry	138/156 z 22.08.1967
16.	dom	Nowy Rynek 35	XVII, XIX stan średnio-dobry	139/157 z 22.08.1967
17.	dom	Nowy Rynek 36 / Ul. Kozia 1	k. XVIII stan dobry	140/158 z 22.08.1967
18.	dom	Ul. Podrzeczna 2	poł. XIX stan średni	1006 z 23.09.1998
19.	dom	Ul. Podrzeczna 14	1 poł. XIX stan b. dobry	607/171 z 22.08.1967
20.	dom	Ul. Podrzeczna 18	1 poł. XIX brak stanu	608/172 z 22.08.1967
21.	dom	Ul. Podrzeczna 22	1 poł. XIX, XX obiekt w trakcie kapitalnego remontu	609/177 z 24.08.1967

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
22.	Dawny dom księży emerytów (2 budynki)	Ul. Świętojańska 5/7 A i 5/7 B	1 poł. XIX stan dobry	611/179 z 24.08.1967 i 610/178 z 24.08.1967
23.	dom	Stary Rynek 2	XVIII/XIX stan b. dobry	134 z 19.08.1967
24.	dom	Stary Rynek 3	XVIII/XIX stan dobry	135 z 19.08.1967
25.	dom	Stary Rynek 9/10	XVIII, XIX stan dobry	638 z 29.09.1983
26.	dom	Stary Rynek 11	XVIII, XIX	639 z 29.09.1983
27.	dom	Stary Rynek 12	XVIII/XIX stan dobry	581/136 z 19.08.1967
28.	dom	Stary Rynek 13	XVIII, XIX stan dobry	640 z 29.09.1983
29.	dom	Stary Rynek 14	XVI-XVIII stan dobry	582/137 z 19.08.1967
30.	dom	Stary Rynek 15	XVI-XX stan dobry	583/155 z 21.08.1967
31.	Dom	Stary Rynek 18	XVI, XIX/XX stan b. dobry	134/138 z 21.08.1967
32.	Dawna kanonia	Stary Rynek 19	XVII, XIX/XX stan b. dobry	584/141 z 21.08.1967
33.	Dawna kanonia	Stary Rynek 19 A	XVII-XX stan b. dobry	585/142 z 21.08.1967
34.	Dawna kanonia	Stary Rynek 20	XVII-XIX stan b. dobry	586/143 z 21.08.1967
35.	Dawna kanonia	Stary Rynek 20 A	XVI-XIX stan b. dobry	587/144 z 21.08.1967
36.	Dawna kustodia	Stary Rynek 24/30A	koniec XVIII stan dobry	589/146 z 21.08.1967
37.	dom	Al. Sienkiewicza 27	1 poł. XIX stan dobry	1094/298 z 12.04.1972
<i>ul. Zduńska (Rysunek 3, obiekt 17)</i>				
38.	dom	Ul. Zduńska 4	1908 stan średni	622 z 29.09.1983
39.	dom	Ul. Zduńska 12	poł. XIX stan dobry	623 z 29.09.1983
40.	dom	Ul. Zduńska 14	1 poł. XIX stan dobry	624 z 29.09.1983
41.	dom	Ul. Zduńska 16	XVIII	600/164 z 22.08.1967
42.	dom	Ul. Zduńska 18	1 poł. XIX	625 z 29.09.1983
43.	dom	Ul. Zduńska 22	poł. XIX stan dobry	601 z 22.08.1967
44.	dom	Ul. Zduńska 23 i 23 B	poł. XIX obiekt w trakcie remontu	626 z 29.09.1983
45.	dom	Ul. Zduńska 25	1872 stan dobry	627 z 29.09.1983

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
46.	dom	Ul. Zduńska 26	poł. XIX stan b. dobry	628 z 29.09.1983
47.	dom	Ul. Zduńska 27	1 poł. XIX	602/166 z 22.08.1967
48.	dom	Ul. Zduńska 28	1827 stan dobry	629 z 29.09.1983
49.	dom	Ul. Zduńska 29	1 poł. XIX stan dobry	603/167 z 22.08.1967
50.	dom	Ul. Zduńska 32	poł. XIX stan średni	630 z 29.09.1983
51.	dom	Ul. Zduńska 34	XVII, XIX stan dobry	604/168 z 22.08.1967
52.	oficyna domu przy Zduńskiej 34, ul. Zduńska 34 A, 36 A			605/169 z 22.08.1967
53.	dom	ul. Zduńska 36/36A	poł. XIX stan średni	632 z 29.09.1983
54.	dom	ul. Zduńska 41	1 poł. XIX stan dobry	143/159 z 22.08.1967
55.	dom	ul. Zduńska 42	1637, XVIII stan dobry	141/119 z 18.08.1967
56.	dom	ul. Zduńska 56	XVII, XVIII, XIX stan dobry	606/170 z 22.08.1967
57.	dom	pl. Przyrynek 17	stan średni	142/176 z 24.08.1967

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Tabela 18. Inne obiekty architektury objęte ochroną konserwatorską.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
1.	Ruiny zamku Arcybiskupów Gnieźnieńskich „Prymasowski” (Rysunek 3, obiekt 14)	ul. Zamkowa 1	II poł. XIV, XVI-XVIII	574/131 z 19.08.1967
	Brama „Prymasowska”	Stary Rynek 24/30	poł. XVII stan średni	567/121 z 18.08.1967
2.	Ratusz Miejski (klasycystyczny, wg proj. B. Witkowskiego) (Rysunek 3, obiekt 4)	Stary Rynek 1	1826-1828	131/116 z 18.08.1967

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
3.	Dawny zespół ludowej szkoły rolniczej	ul. Blich 10	1925 stan dobry i średni	634 z 29.08.1983
	budynek mieszkalny z warsztatem szkolnym			
	budynek mieszkalny			
	magazyn zbożowy			
	chlewnia			
	obora			
	Stajnia			
4.	Zespół pałacowy (romantyczny) gen. Stanisława Klickiego, obecnie Galeria Malarstwa Współczesnego Zofii i Romana Artymowskich oraz izba pamiątek po gen. Klickim (Rysunek 3, obiekt 7)	ul. 1 Maja - Pałacowa	1822-24 stan b. dobry	
	Pałac	ul. Pałacowa 6		
	Kaplica			
	Dom dozorczy		577/133 z 19.08.1967	
	Park pałacowy	ul. Basztowa 2/ul. Gen. Klickiego 1/ ul. Pałacowa 6	stan b. dobry przy wieży stan średni	471 z 16.09.1978
		ul. Pałacowa 6		794 z 09.05.1990
Baszta	ul. Basztowa 2/ul. Gen. Klickiego 1	Stan b.dobry	575/124 z 19.08.1967	
5.	Dawny Hotel de Wilno (obecnie dom mieszkalny)	ul. 3 Maja 12	koniec XIX stan dobry	787 z 27.02.1988
6.	Dawny zespół poczty konnej, obecnie Urząd Pocztowy (Rysunek 3, obiekt 6)	ul. 3 Maja 13	1829, 1950 stan dobry	
	Stacja (poczthalteria)			
	Wozownia (budynek wschodni)			
	Stajnia (budynek zachodni)			
7.	Dawny gmach „Nowy Powiat”, obecnie siedziba Starostwa Powiatowego	ul. Stanisławskiego 30	1827 stan b. dobry	578/125 z 19.08.1967

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Tabela 19. Miejsca pamięci zlokalizowane na terenie miasta.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie
1.	Pomnik Synom Ziemi Łowickiej Bojownikom o Niepodległość (1927 r.)	Stary Rynek
2.	Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego	ul. Podrzeczna, obok Kościoła i klasztor poddominikański
3.	Pomnik Artura Zawiszy Czarnego	Park w Zespole klasztornym ss. Bernardynek,

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie
		ul. Sienkiewicza
4.	Pomnik Papieża Jana Pawła II	Stary Rynek
5.	Pomnik Władysława Grabskiego	Pasaż Władysława Grabskiego, ul. Sienkiewicza
6.	Miejsce upamiętniające zamordowanie członków PPS „Bojownikom z r. 1908”.	Lasek Miejski
7.	Pomnik poświęcony kolejarzom Ziemi Łowickiej	ul. Dworcowa, w parku przy dworcu kolejowym
8.	Pomnik „upamiętniający rozstrzelanych harcerzy wielkopolskich”	ul. Nadbrzurzańska, przy skrzyżowaniu z ul. Warszawską
9.	Pomnik „Powstańcom 1863 r.”	Nowy Rynek
10.	Pomnik „Powstańcom 1863 r.”	ul. Powstańców 1863 r,
11.	Polakom, Żydom i Jeńcom Sowieckim Ofiarom Nazistowskiego Terroru Więzionym i Zamęczonym w Latach 1940-1945 w Niemieckich Obozach Pracy Przymusowej w Małszycach i Kapitule	Park Błonie
12.	Tablica „pamiątkowa ku czci zamordowanych gwardzistów”	ul. Blich
13.	Tablica „poświęcona zamordowanym Polakom, mieszkańcom Łowicza	Stary Rynek 1, budynek Ratusza Miejskiego
14.	Tablica „pamiątkowa ku czci uczniów gimnazjum, którzy oddali swe życie Polsce”	Stary Rynek, budynek Muzeum Narodowego
15.	Tablica „pamiątkowa ku czci kilkudziesięciu łowickich nauczycieli, członków konspiracyjnych organizacji”	Al. Sienkiewicza, budynek Domu Nauczyciela
16.	Tablica „poświęcona Tadeuszowi Kościuszko”	Stary Rynek, budynek Ratusza Miejskiego
17.	Tablica „ku czci poległych uczniów seminarium”	ul. Stanisławskiego
18.	Tablica „ku czci gen. Klickiego”	na tzw. Pałacyku.

Źródło: [Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego Ziemi Łowickiej](#)

Wiele miejsc pamięci znajduje się również na cmentarzach na terenie miasta.

Tabela 20. Zabytkowe parki.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania	Nr w rejestrze
1.	Park „Ogród Saski”	Stary Rynek	1886	473 z 16.09.1978
2.	Zieleniec	ul. Brudki - Mickiewicza – Żabia 12	1932	474 z 16.09.1978
3.	Zieleniec	Al. Sienkiewicza	1924-25	472 z 16.09.1978
4.	Park	ul. Stanisławskiego 31B		1158/297 z 16.06.1974

Źródło: *Studium Uwarunkowań..., Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego,*

Tabela 21. Cmentarze zabytkowe i historyczne.

Lp.	Obiekt	Adres/Położenie	Data powstania i stan	Nr w rejestrze
1.	Cmentarz rzymsko-katolicki Katedralny (d.Kolegiacki)	ul. Blich 8	1843 stan dobry	809 z 22.11.1991r.
2.	Cmentarz rzymsko-katolicki „Emaus”	ul. Mickiewicza 40	1823 stan średni	803 z 20.11.1991
	Kaplica cmentarna „Emaus”		1848 stan dobry	571/128 z 19.08.1967
3.	Cmentarz ewangelicko-augsburski	ul. Boczna 9	1841 stan zły	808 z 20.11.1991
4.	Cmentarz żydowski	ul. Łęczycka 96	I poł. XIX stan dobry	875 z 20.03.1992
5.	Cmentarz wojskowy	ul. Listopadowa		-

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza, www.lowicz.eu, Rejestr zabytków nieruchomości województwa łódzkiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, www.wuoz.bip.lodz.pl

Stan techniczny obiektów zabytkowych oceniany jest jako dostateczny. Istnieje pilna potrzeba przeprowadzenia prac konserwatorskich, które zatrzymałyby proces degradacji niektórych obiektów, ale również odtworzenie tkanki staromiejskiej. W celu poprawy sytuacji opracowany został *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Łowicza* (uchwalony w 2004 roku), identyfikujący zadania do realizacji w tym obszarze. Zadania zostały podzielone, na te dla których inwestorem jest Miasto oraz planowane do realizacji przez innych inwestorów. Dotychczas Miasto przeprowadziło m.in. rewitalizację Nowego Rynku, parku w Al.Sienkiewicza, modernizację Muszli Koncertowej w Parku Błonie i budynku gimnazjum oraz infrastruktury drogowej w postaci remontu nawierzchni ulic, chodników, parkingów i przejść dla pieszych w centrum miasta.

W ramach działań zaplanowanych w *Programie Rewitalizacji* do realizacji przez innych inwestorów, wykonany został m.in. remont budynków przy ul. Ciemnej, 11 - ego Listopada oraz osiedli mieszkaniowych, dawnego kina Bzura oraz zagospodarowanie terenów przemysłowych i budowa gmachu Sądu.

Pozostałe zadania jak m.in. urządzenie, uzbrojenie i zagospodarowanie Parku Błonie i jego najbliższego otoczenia, ogrodu „Saskiego”, remont ulic i obiektów zabytkowych w centrum miasta oraz dalsza modernizacja osiedli mieszkaniowych, planowane są do realizacji przy

współfinansowaniu ze środków unijnych w okresie od 2008 do 2013 roku.

Tabela 22. Ludzie kultury, sztuki i nauki związani z miastem Łowiczem.

Stanisław z Łowicza	prof. Akademii Krakowskiej w I poł. XVI w. Urodzony w Łowiczu
Ks. Bp Józef Zawitkowski	Poeta, kompozytor, autor kazań, mówionych wierszem. Biskup pomocniczy łowicki.
Henryk Sienkiewicz	Pisarz. Gościł w Łowiczu w 1904 w związku z akcją zbierania funduszy dla ofiar powodzi w 1903 roku.
Teodor Goździkiewicz	Pisarz. Ukończył seminarium nauczycielskie w Łowiczu, w latach 1924 – 1944 pracował jako wiejski nauczyciel w powiecie łowickim.
Stanisław Noakowski	Architekt, malarz, rysownik, historyk sztuki. Uczęszczał do Łowickiej Szkoły Realnej
Zdzisław Pągowski	Malarz, nazwany malarzem Ziemi Łowickiej. Urodzony i pochowany w Łowiczu.
Władysław Wajntraub	Malarz, grafik, scenograf. Urodzony w Łowiczu
Maciej Grzybowski	Aktor i reżyser teatralny i filmowy. Urodzony w Łowiczu
Daniel Olbrychski	Aktor teatralny i filmowy. Urodzony w Łowiczu

Źródło: www.lowicz.eu, www.pl.wikipedia.org

Tabela 23. Postacie historyczne związane z miastem Łowiczem

Jarosław Bogoria Skotnicki	Arcybiskup gnieźnieński, inicjator budowy zamku w Łowiczu.
Jan Przerębski h. Nowina	Arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski, Sekretarz i regent kancelarii nadwornej, następnie podkanclerz koronny (1552-1559), od 1557 roku biskup chełmski. Pierwszy prymas pochowanym w kolegiacie łowickiej
Jakub Uchański h. Radwan	Arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski, interrex w latach 1572-1573. Urodzony w Łowiczu, pochowany w kolegiacie łowickiej.
Jan Tarnowski h. Rola	Arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski, Pochowany w kolegiacie łowickiej
Henryk Firlej h. Lewart.	Arcybiskup Gnieźnieński, Prymas Polski. Sprowadził z Rzymu relikwie św. Wiktorii i umieścił je w kaplicy Uchańskiego. Sprowadził do Łowicza zakon bonifratrów.
Jan Wężyk h. Wąż	Prymas Polski, tymczasowy król RP w latach 1632-1633. Pochowany w kolegiacie łowickiej.
Jan Lipski h. Łada	Arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski. Odnowił zamek prymasowski w Łowiczu.
Michał Stefan Radziejowski	Arcybiskup Gnieźnieński, Prymas Polski. Fundator klasztoru misjonarzy.
Adam Ignacy Komorowski	Arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski. Pochowany w kolegiacie łowickiej.
Aniela Chmielińska	Inicjatorka założenia Muzeum Ziemi Łowickiej.
Józef Chmura	Legionista, dr filozofii. W latach międzywojennych nauczyciel historii i geografii w gimnazjum męskim w Łowiczu. Jego wychowankami byli m. in. prof. Henryk Jabłoński i doc. dr Jan Wegner. W 1939r. uwięziony w Starobielsku, zginął w

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

	Katyniu.
Jerzy Barszcz	Kupiec łowicki. Radny miasta Łowicza w latach 1752, 1756, 1760 i 1763, oraz prezydent miasta w 1755 roku. Fundator kaplicy przy kolegiacie łowickiej.
Karol Gustaw	Król szwedzki. Przebywał na zamku łowickim w trakcie koncentracji wojska przeciw królowi polskiemu Janowi Kazimierzowi.
Jakub Roszkowic.	Lekarz biskupa krakowskiego Tylickiego, a od 1607 Kapituły krakowskiej. Rajca miejski i burmistrz Krakowa w 1613 roku. Urodził się w Łowiczu w 1571 roku, jest prawdopodobnie (lub jego rodzina) fundatorem kaplicy św. Anny (obecnie M.B. Częstochowskiej) przy kościele św. Ducha.
Jan Kazimierz	Król Polski odwiedził Prymasowski Zamki oraz modlił się w kaplicy Św. Wiktorii za pomyślność i zwycięstwo nad Szwedami.
Bolesława Maria Lament	Żalozycielka Zgromadzenia Sióstr Misjonarek św. Rodziny. Urodzona w Łowiczu. W 1991 roku papież Jan Paweł II ogłosił B. M. Lament Błogosławioną.
Michał Korybut Wiśniowiecki	Gościł na zamku w Łowiczu u Prymasa Prażmowskiego do końca lutego 1673 roku. W tym czasie w Łowiczu miał miejsce zjazd zwolenników detronizacji króla.
Jan Sobieski	Hetman. Gościł na zamku łowickim oraz w kolegiacie łowickiej w kaplicy Św. Wiktorii.
Władysław Grabski.	Dwukrotny premier Polski, ekonomista i historyk, autor reformy walutowej Prezes powołanego w 1909 Łowickiego Towarzystwa Rolniczego. Ojciec polskiej złotówki.
Stanisław Klicki	Generał Królestwa dywizji Polskiego, a także napoleoński. W Łowiczu zorganizował swój sztab gdzie przyczynił się do rozbudowy infrastruktury administracyjnej i publicznej. Inicjator budowy neogotyckiego dworku nazwanego pałacykiem Klickiego oraz baszty.
Henryk Dąbrowski	Uroczysta przysięga ochotników do legionów Henryka Dąbrowskiego która odbyła się na łowickich błoniach w 1807 .
Stefan Ehrenkreutz	Historyk prawa, działacz PPS, zwolennik Piłsudskiego , senator II RP, ostatni rektor Uniwersytetów w Wilnie. Urodzony w Łowiczu.
Stefan Starzyński	Polityk, prezydent stolicy. Uczęszczał do gimnazjum w Łowiczu, mieszkał wraz z rodzicami na ul. Zduńskiej.
Artur Zawisza	działacz niepodległościowy, uczestnik powstania listopadowego Uehonorowany postawionym w 1938 r. pomnikiem w Łowiczu (al. Sienkiewicza)

Źródło: www.lowicz.eu, www.pl.wikipedia.org

Miasto posiada bogatą historię, o czym świadczą wymienione w powyższych tabelach postaci historyczne oraz osoby współczesne związane z Łowiczem.

Region Łowicki charakteryzuje się bogatymi walorami etnograficznymi. Dorobek kulturalny miasta Łowicza i Ziemi Łowickiej stanowią nie tylko budowle zabytkowe wraz z architekturą wewnątrz, ale także twórczość ludowa: tkactwo ludowe, strój, hafty, wycinanki, ozdoby z papieru i bibuły, meblarstwo, zdobnictwo, rzeźbiarstwo, malarstwo, zwyczaje, obrzędy, taniec, gwara itp. Prezentowany jest on przez Muzeum w Łowiczu, w którym znajduje się także udostępniony sezonowo mini skansen oraz przez liczne zespoły folklorystyczne.

Odgrywają one szczególną rolę w kultywowaniu tradycji ludowych w regionie, które m.in. dzięki ich działalności są wciąż żywe.

Ponadto organizowane są cykliczne imprezy i wydarzenia o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym: kościelne - m.in. Boże Ciało, odpusty parafialne, sportowe - Półmaraton Jesieni, kulturalne – Międzynarodowy Festiwal Organowy J.S. Bach, ART Festival, Och! Film Festival, Jarmark Łowicki, a także imprezy pn. „Księżackie Jadło”, „Dni Łowicza”, Juwenalia Studenckie MWSH-P, Rajdy Krajoznawczo–Turystyczne PTTK oraz rekonstrukcje dotyczące historii Łowicza (Łowicz 1939).

Zagospodarowanie turystyczne

Na zagospodarowanie turystyczne miasta składają się obiekty noclegowe, gastronomiczne, baza rekreacyjno - sportowa, szlaki turystyczne oraz infrastruktura towarzysząca tj. punkty informacji turystycznej czy punkty obsługi turystów.

Na terenie Łowicza znajdują się trzy całoroczne obiekty hotelowe, posiadające łącznie 175 łóżek. W okresie wakacyjnym liczba dostępnych miejsc zwiększa się o 200, oferowanych przez Hotel Akademicki MWSH-P.

Tabela 24. Baza noclegowa na terenie miasta

Nazwa	Kategoria	Oferta
ZAJAZD ŁOWICKI	**	44 miejsca - pokoje: apartamenty, 2, 3, 4-osobowe z łazienkami i bez; sala konferencyjna (40 miejsc), parking strzeżony, restauracja (50 miejsc), kuchnia regionalna.
Hotel ZACISZE	**	90 miejsc - Pokoje: apartamenty, 1,2 i 3-osobowe z łazienkami, kryta pływalnia, sala gimnastyczna, ogródek do grillowania, sala komputerowa, płatny parking strzeżony, ośrodek szkoleniowy: 4 wyposażone sale wykładowe (30 – 100 miejsc, razem 190), restauracja (100 miejsc), drink bar
Hotel Aneta	*	65 miejsc - pokoje: 2 i 3-osobowe z łazienkami i bez, świetlica, minibar, grill, miejsca parkingowe
Hotel Akademicki MWSH-P	**	Akademik udostępniający miejsca noclegowe, w okresie wolnym od zajęć. 200 miejsc - pokoje: 1,2,3,4 i wieloosobowe z łazienkami, bufet
Zajazd BP ul. Poznańska 26/30 99-400 Łowicz tel. (046)	-	Posiada ogółem 27 miejsc noclegowych. Restauracja. Pokoje: 2 osobowe, 3 osobowe, 4 osobowe. pokoje z klimatyzacją. Hotel posiada restaurację, bar szybkiej obsługi czynny 24 h, parking <u>Niektóre</u> <u>Ceny za dobę od osoby:</u>

Nazwa	Kategoria	Oferta
830 32 23 Położony przy trasie nr 2 (Warszawa – Poznań)		100 zł 150 zł 180 zł

Źródło: Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego Ziemi Łowickiej, www.zacisze.dt.pl, www.eholiday.pl, www.zajazdlowicki.ta.pl

Tabela 25. Baza hotelowa na terenie Ziemi Łowickiej

Nazwa/adres	Pokoje	Cena
Zajazd Rozdroże Nieborów 163 c 99-416 Nieborów Tel. (046) 838 50 51	Posiada ogółem 40 miejsc noclegowych. Restauracja. Pokoje: Jednoosobowe, 2 osobowe 3 osobowe w konfiguracji z dostawką apartamenty	<u>Cena za dobę w zależności od sezonu</u> 100 zł – 120 zł 140 zł – 160 zł 170 zł – 180 zł
Hotel INTERREX Maurzyce 11B, 99-440 Zduny, tel. 0-603 652 992	Ogółem 48 miejsc noclegowych, 18 pokoi oraz 6 apartamentów. <u>Pokoje:</u> 1 osobowe 2 osobowe 3 osobowe wyposażone w łazienkę, balkony, telewizor z TV SAT. <u>Hotel posiada:</u> salę konferencyjną dla 40 osób, restaurację, bar, kawiarnię. Parking strzeżony.	<u>Cena za dobę:</u> 260 zł apartament 100 zł 130 zł 160 zł Dla większych grup możliwość negocjacji ceny.
Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy Polskiego Radia S.A. w Joachimowie Mogiłach ul. Joachimów-Mogiły 99-417 Bolimów tel. 046 838 02 52	Posiada 150 miejsc noclegowych w domkach i pawilonach. pokoje 2 i 5. osobowe, z łazienkami i bez łazienek Ośrodek posiada duży ogrodzony teren z placem zabaw i boiskiem, zapewnia całodienne wyżywienie. Do dyspozycji manez z końmi i kucami, kolonie z nauką jazdy konnej, aerobikiem, gimnastyką korekcyjną dla dzieci w wieku 9-14 lat.	<u>Cena za osobę na dobę:</u> 35 zł (z łazienką) 24 zł (bez łazienki)

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Nazwa/adres	Pokoje	Cena
<p>Ośrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy Pałac – Stadnina Koni w Walewicach 99-423 Bielawy; tel/fax (046) 838 26 02; 838 21 14; 838-26-81</p> <p>Rezerwacji noclegów i posiłków, ustalenia menu kontakt z p. Jadwigą Warszawską tel. 046 838 21 14 lub kom. 693-422-684</p>	<p>Pałac dysponuje 29 miejscami noclegowymi. <u>Do dyspozycji przygotowanych jest:</u> 9 apartamentów złożonych z pokoju dziennego, sypialni, łazienki, 5 pokoi – 2 osobowych. Wszystkie pokoje wyposażone są w nowoczesne łazienki z prysznicem. Pałac dysponuje 2 salami konferencyjnymi, oraz 3 mniejszymi salami do spotkań kulturalowych, barem - restauracją. Zaplecze to umożliwia organizowanie seminariów, konferencji, sesji wyjazdowych. Noclegi w Starej Wozowni. Jest to nowy obiekt hotelowy położony przy pałacu: 1 apartament 16 pokoi – 2 osobowych Dla gości proponuje się przejażdżki bryczką, jazdę konną, ognisko, grill, organizację imprez okolicznościowych, organizację imprez łowieckich. Na polanie w parku organizowane są też spotkania przy ognisku z pieczonym prosięciem i grillem a do tańca przygrywa kapela łowicka. Koszt wycieczki po pałacu 5,- PLN od osoby</p>	<p><u>Cena za dobę:</u> 250 zł</p> <p>100 zł od osoby</p> <p><u>Ceny posiłków:</u> śniadanie - 15,- / 25 zł obiad - 30,- / 45 zł Kolacja - 25,- / 45 zł</p> <p><u>Cena za dobę:</u> 250 zł 70 zł od osoby.</p>
<p>Pałac w Nieborowie 99-416 Nieborów tel. 046 838 56 35</p>	<p><u>Pokoje:</u> 1 osobowe, 2 osobowe. Udostępniane są artystom, literatom, kompozytorom i przedstawicielom nauki. Ponadto organizowane są spotkania dyplomatyczne,, konferencje oraz sympozja naukowe.</p>	<p><u>Cena za dobę z wyżywieniem</u> 120 zł – 1 os. 350 zł – 2 os. bez wyżywienia 250 zł</p>
<p>Camping nr 77 99-416 Nieborów, tel. 046 838 56 92, 601 287 911</p>	<p>Posiada 86 miejsc noclegowych w domkach 4 i 5 osobowych w każdym domku natrysk i WC. Domki wyposażone są w lodówkę, telewizor, oraz kuchenkę. Na sezon letni dla dzieci do 14 lat basen podgrzewany, otwarty typu ogródkowego (gł. 1,3 m śr. 7,2 m)</p>	<p><u>Cena za dobę:</u> 40 zł od osoby</p>
<p>HOTEL "PIK" - Joanna i Stanisław Janaska Szymanowice 49A 99-440 Zduny tel. (046) 838 78 06</p>	<p>Posiada ogółem 20 miejsc noclegowych. Restauracja. <u>Pokoje:</u> 1 osobowe, 2 osobowe, 3 osobowe, 4 osobowe. Atrakcje: plac zabaw dla dzieci , grill, Parking.</p>	<p><u>Ceny za dobę od osoby:</u> 80/60 zł 100/120 zł Dla grup cena do negocjacji (duże zniżki).</p>

Źródło: CiT oraz WPKSiT Urząd Miejski w Łowiczu

Baza gastronomiczna stanowi jeden z ważniejszych elementów obsługi turystów. Na terenie miasta Łowicza znajdują się obiekty następujących rodzajów: bary, bary piwne, puby, kawiarnie (3), restauracje (8, w tym hotelowe), pizzerie (8), jeden klub i punkty małej gastronomii. Wykaz punktów gastronomicznych na terenie miasta zawiera tabela nr 26.

Tabela 26. Baza gastronomiczna miasta Łowicza.

Lp.	Nazwa	Rodzaj	Adres
1.	PIWNICA POD PELIKANEM	Restauracja	Stary Rynek 5/7
2.	U Błażeja	Restauracja	ul. 11 Listopada 7
3.	POLONIA PSS „Społem”	Restauracja	Stary Rynek 4
4.	SAKKARA	Restauracja	ul. Krakowska 4
5.	CAFE BRAMA	Restauracja	ul. Zduńska 57a
6.	Pizzeria NICOLO	Pizzeria	ul. Stanisławskiego 9
7.	KARCZMA	Restauracja	os. Kostka 20
8.	SZKIEŁKA	Restauracja	ul. św. Floriana 11
9.	ASIA	Bar restauracyjny	ul. Topolowa 12
10.	KUFEREK	Bar	ul. 3-go maja 15 (przy dworcu PKS)
11.	PAYDA	Bar Bistro	ul. Zduńska 3
12.	HASAN-KEBAB	Bar Bistro	Nowy Rynek 31
13.	TOM MARZZIANO	Pizzeria	Stary Rynek 13
14.	PIZZA HOUSE	Pizzeria	ul. 3-go maja 8
15.	ANGELO	Pizzeria	ul. Krakowska 2
16.	K-2	Pizzeria	ul. Stanisławskiego 2
17.	DA GRASSO	Pizzeria	ul. Krakowska 13
18.	MEGA PIZZA	Pizzeria	ul. Zduńska 52
19.	EUROPA	Pizzeria	ul. Tkaczew 11/1
20.	LARUM PUB	Klub	ul. Krakowska 11
21.	Cafe Bordo	Kawiarnia	Stary Rynek 8
22.	OGRÓD SASKI	Kawiarnia	Stary Rynek 4 (w parku)
23.	VINCI	Kawiarnia Herbaciarnia	Stary Rynek 14

Źródło: „Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego Ziemi Łowickiej, www.lowicz.eu

Obiekty sportowe i rekreacyjne na terenie miasta to głównie obiekty należące do Ośrodka Sportu i Rekreacji (Hala Sportowa Nr 1, stadion, Hala Sportowa Nr 2, boisko piłkarskie z bieżnią lekkoatletyczną i zapleczem socjalnym, 2 siłownie oraz od 1 września 2007 - kryta Pływalnia Miejska) oraz prywatne siłownie, kluby fitness i solaria.

Biura turystyczne działające w Łowiczu („Lena”, „Relax” i PBP Alicja Chojecka licencja „ORBIS”) nastawione są głównie na obsługę turystyki wyjazdowej. Obsługą turystów odwiedzających miasta i okolice zajmuje się Oddział PTTK w Łowiczu.

Od roku 2005 do końca 2007 roku działało w mieście Centrum Informacji Turystycznej posiadające bazę atrakcji turystycznych Łowicza i okolic. Centrum udzielało informacji m.in. na temat możliwości aktywnego wypoczynku, dostępnych noclegów i punktów gastronomicznych oraz imprez kulturalnych, sportowych organizowanych w mieście i

okolicach. Centrum prowadziło też sprzedaż materiałów promocyjnych i informacyjnych dotyczących Łowicza i regionu łowickiego. CIT było dostępne dla turystów w sezonie (tj. od kwietnia do października), od wtorku do niedzieli w godzinach od 10 do 17 w tygodniu i od 10 do 16 w weekend, a poza sezonem (tj. od listopada do marca), od wtorku do soboty, w godzinach od 8 do 17 (wtorek, środa), od 9 do 17 (czwartek, piątek) i od 10 do 16 w soboty. Funkcję informacyjną na temat oferty turystycznej, pełni również strona internetowa miasta. Urząd Miasta Łowicza proponuje szlaki turystyczne piesze i rowerowe przebiegające przez sąsiednie gminy, których punktem wyjścia jest miasto Łowicz. Zostały one przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 27. Turystyczne trasy piesze.

Lp.	Długość (km)	Trasa
1.	17	Łowicz (Stary Rynek w Łowiczu, Ratusz, Bazylika Katedralna, Kościół oo. Pijarów, Muzeum) - Jastrzębia - Pilaszków (Izba Pamięci z I Zjazdu Związku Nauczycielstwa Polskiego w 1905 r.) - Dąbkowice Dolne (Jezioro Okręt) – Blota Krępskie – Domaniewice (Kaplica barokowa)
2.	19	PKS Łowicz (j.w.) - Walewice (park i pałac z 1783 r. rozslawione przez romans Marii Walewskiej z Napoleonem Bonaparte, pomnik 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich, krochmalnia)– Sobota (prawa miejskie w 1393 r., Kościół parafialny z 1518 r., park z neogotyckim zamkiem z połowy XIX w. budynek gorzelnii z 1848 r., zabudowania folwarczne z poł. XIX w.) – Sobočka Wieś – Urzecze – Wierznowice – Mystkowice – Bocheń (miejsce ur. Adama z Bochenia, tablica pamiątkowa, pierwsze w powiecie łowickim kółko rolnicze z przewodniczącym Władysławem Grabskim) – Ostrów – Otolice (kompleksy leśne) – Łowicz
3.	12	PKS Łowicz - Lyszkowice (kompleks zabudowań dawnej fabryki cukru i rafinerii „Irena” z połowy XIX w., młyny i stawów hodowlane,) – Kuczów – Seligów – Bobiecko – Polesie – PKP Belchów (Pustynia Nieborowska, kościół barokowy z poł. XVII w.)
4.	15	Łowicz (j.w.) - Zielkowice - Arkadia (ogród romantyczny, sztuczne ruiny) - Nieborów (gotycko-renesansowy zespół pałacowo-parkowy) – Bednary (kościół z 1893 r.) - Julianów (przydrożna kapliczka-pomnik Legionistów) - PKP Bednary (autobus) - Łowicz

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 28. Turystyczne trasy rowerowe.

Lp.	Długość (km)	Trasa
1.	22	Łowicz – Zielkowice – Bobrowniki – Dzierzgow – Nieborów – Zygmuntów – Mysłaków – Arkadia – Łowicz
2.	28	Łowicz – Malszyce – Niedźwiada – Świeryż – Wyborów – Złaków Kościelny (Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych wybudowany w latach 1893-1902 w stylu neogotyckim w miejscu kościoła gotyckiego z XV w.) – Szymanowice – Maurzyce (skansen) – Świące – Szczudłów – Marcew – Łowicz
3.	42	Łowicz – Otolice (j.w.) – Bocheń (j.w.) – Urzecze – Sobota – Walewice (j.w.) – Bielawy (kościół z 1403 r. - przykład tzw. gotyku mazowieckiego) – Chruślin (kościół gotycko – renesansowy z renesansowym portalem z 1558 r., ołtarzem z 1631 r., kamienną chrzcielnicą z 1615 r., kopiec z krzyżem poświęcony Tadeuszowi Kościuszce, usypany w 1917 r. na miejscu

Lp.	Długość (km)	Trasa
		dawnego cmentarza powstańców kościuszkowskich.) – Łowicz
4.	12	Łowicz – Marcew- Świące - Maurzyce
5.	14	Łowicz – Zielkowice- Bobrowniki-Zygmuntów-Nieborów
6.	11	Nieborów- Mysłaków-Arkadia-Zielkowice-Łowicz
7.	4	Łowicz Stary Rynek- Lasek Miejski
8.	19	Łowicz- Malszyce - Niedźwiada- Świeryż- Złaków Kościelny
9.	29	Łowicz-Bocheń-Urzecze-Sobota-Walewice
10.	32	Mroga-Waliszew-Polesie- Stanisławów-Chruślin-Walewice-Bielawy-Mroga
11.	35	Mroga-Piaski Bankowe-Oszkowice-Borów-Seligi-Marywil-Sobota-Walewice-Bielawy-Mroga

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 29. Turystyczne trasy samochodowe.

Lp.	Długość (km)	Trasa
1.	75	Łowicz (j.w.) – Kiernozia (klasycystyczny pałac z pierwszej połowy XIX wieku wraz z parkiem, gotycki kościół, imprezy w okresie letnim: 23 czerwca – Wieczór Sobótkowy, 13 lipca – Dzień Kiernoskiego Dzika, 15 sierpnia – Festyn Kulturalno – rekreacyjny) – Sokolów – Złaków Borowy – Złaków Kościelny – Zduny (neogotycki Kościół parafialny z 1869 – 1899) – Maurzyce Skansen – Strugienice – Urzecze – Sobota (j.w.) – Walewice (j.w.) – Bielawy (j.w.) – Chruślin (j.w.) – Łowicz (j.w.)
2.	50	Łowicz (j.w.) – Placencja – Parma (tablica upamiętniająca rozstrzelanych Polaków w 1944 r.) – Polesie – Łyszkowice (j.w.) – Czatolin – Domaniewice (j.w.) – Kwiatek – Rydwan – Guźnia (Jezioro Rydwan) – Bocheń (j.w.) – Ostrów – Pilaszków (j.w.) – Łowicz (j.w.)
3.	35	Łowicz (j.w.) – Boczki Chelmońskie (obelisk Józefa Chelmońskiego na terenie parku, kaplica drewniana z 1761 r.) – Sromów (Muzeum Ludowe Rodziny Brzozowskich) – Kompina (wieś z 1345 r., kościół neogotycki XIX/XX w., cmentarz żołnierzy poległych w bitwie.) – Nieborów (j.w.) – Arkadia (j.w.) – Łowicz (j.w.)
4.	65	Łowicz (j.w.) – Chruślin (j.w.) – Bielawy (j.w.) – Waliszew (kościół parafialny z 1763 r., dzwonnica z II połowy XVIII w., neogotycka kaplica z I połowy XIX w., obelisk z krzyżem poświęcony pochodzącym z tego terenu uczestnikom wojny w latach 1918-1920) – Oszkowice – Borów (dwór z początku XX w., miejsce urodzenia Władysława Grabskiego) – Walewice (j.w.) – Sobota (j.w.) – Bogoria – Zduny (j.w.) – Maurzyce (j.w.) – Łowicz (j.w.)

Źródło: www.lowicz.eu

Dodatkowo PTTK Łowicz realizuje trasę rowerowa biegnącą przez: Łowicz – Chruślin – Bielawy – Walewice – Sobota – Urzecze – Łowicz.

Przez miasto Łowicz oraz miejscowości: Głowno – Waliszew – Bielawy – Walewice – Sobota – Urzecze – Łowicz- Sochaczew, przebiega również szlak „Bitwy nad Bzurą”.

Wyznaczone i opisane powyżej szlaki turystyczne nie są oznakowane. Jedynymi

oznakowanymi trasami na terenie powiatu łowickiego są szlaki przebiegające przez Bolimowski Park Krajobrazowy.

Tabela 30. Liczba turystów odwiedzających Łowicz i powiat łowicki.

Lata	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba turystów	16 986	17 541	18 480	21 376	31 357

Źródło: GUS

Liczba turystów odwiedzających powiat łowicki, w tym miasto systematycznie rośnie. W 2006 roku, w porównaniu z 2002 rokiem wartość ta zwiększyła się o prawie 85%. Liczba osób nocujących w mieście ulega corocznym wahaniom (tabela nr 31). W 2006 roku prawie połowa odwiedzających powiat, skorzystała z noclegu w mieście i jest to wynik porównywalny z 2004 rokiem i wyższy od wartości osiągniętej w 2005 i 2003 roku. Mimo, że ruch turystyczny przybiera w ostatnich latach na sile, to występuje niekorzystne zjawisko spadającej liczby turystów zagranicznych (Tabela nr 31).

Tabela 31. Ruch turystyczny w Łowiczu – korzystający z noclegów w latach 2003 - 2006.

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006
Korzystający z noclegów ogółem	7 061	6 227	7 319	10 317
w tym turyści zagraniczni	1 017	436	807	700
Wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach ogółem	3 306	5 176	5 321	4 243
w tym przez turystów zagranicznych	479	359	596	259
Udzielone noclegi ogółem	9 057	8 520	11 204	15 634
w tym turystom zagranicznym	1 307	476	1 045	843

Źródło: GUS

Jako gmina miejska, Łowicz ma ograniczone możliwości rozwoju turystyki rekreacyjno - wypoczynkowej. Istniejące walory przyrodnicze nie są zagospodarowane w odpowiedni sposób – niedostateczne przystosowanie terenów zielonych do pełnienia funkcji rekreacyjnych, brak oznakowania obiektów. Z racji położenia, dostępności komunikacyjnej i pełnienia funkcji ośrodka kultury obszaru, miasto stanowi punkt wyjściowy do posiadających bogate walory przyrodnicze sąsiednich gminach wiejskich.

Bogate walory antropogeniczne decydują o dużej atrakcyjności turystycznej Łowicza. Ofertę

turystyczną miasta poszerzają organizowane imprezy kulturalne. Wśród nich najbardziej popularne i najczęściej odwiedzane są imprezy cykliczne, które wpływają na okresowy wzrost przyjazdów turystów.

Obszarem problemowym w mieście w zakresie turystyki jest niedostateczne zagospodarowanie walorów przyrodniczych, brak wyznaczonych tras turystycznych na terenie miasta, zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych oraz stosunkowo słabo rozwinięta baza gastronomiczna i noclegowa. Brak jest hoteli wyższych kategorii, ale także obiektów dla turystów ekonomicznych. Niedostateczna jest również liczba obiektów sportowo - rekreacyjnych mogących generować wzmożony ruch turystyczny.

II.4. Zagospodarowanie przestrzenne

W mieście obowiązuje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łowicza obejmujący powierzchnię 531 ha (stan na koniec 2006 roku w stosunku do 458 ha w 2005 roku). Według danych Głównego Urzędu Statystycznego powierzchnia gruntów miejskich przeznaczonych pod zabudowę wynosi 442 ha (w stosunku do 378 ha w 2005 roku), a pod zabudowę mieszkaniową 223 ha (179 ha w 2005 roku).

II.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Stan czystości wód podziemnych

Na klasę wód podziemnych wpływa zawartość związków chemicznych oraz takie wartości jak odczyn, temperatura i przewodność w temperaturze 20°C. Brak jest informacji na temat stanu czystości wód podziemnych na terenie miasta Łowicza. Natomiast z badań studni głębinowych zlokalizowanych na terenie powiatu (w miejscowości Jamno, Stachlew, Kolonia Łyszkowice, Kompina, Sobota, Chruśle, Waliszew Stary, Bogoria Górna i Wyborów) wynika, że w większości parametry przyjmują wartości kwalifikujące wody do klasy I i II, a w dwóch przypadkach do III klasy - ze względu na stężenia wodorowęglanów, amoniaku, wapń, żelazo i w trzech przypadkach do IV klasy - zawartość wodorowęglanów, amoniaku i żelaza.

Stan czystości wód powierzchniowych

Monitoring rzek zlewni Bzury prowadzony jest poprzez profile pomiarowo - kontrolne

rozmieszczone na terenie całego powiatu łowickiego. Pomiaru na Bzurze prowadzone są w czterech punktach zlokalizowanych w miejscowościach - Sobota, Urzecze, Maurzyce, Kompina, w dwóch miejscowościach na rzece Bobrówce – Krępa Błota i Mystkowice, a na rzekach Uchance i Zwierzyńcu – w punkcie w Łowiczu. W pozostałych pięciu profilach pomiarowo - kontrolnych monitorowane są wody rzek zlewni Bzury nie przepływających przez miasto, tj.: Mrogi, Słudwi, Nidy i Łupi.

Jakość wód rzek przepływających przez miasto jest uzależniona od warunków panujących powyżej badanego punktu oraz od stężenia danego parametru. W 2006 roku w zależności od miejsca pomiaru oraz wskaźnika wody rzek przyjmowały wartości kwalifikujące je do klas czystości od I do V. Jednakże zbiorcze zestawienie wyników dla rzek przepływających przez teren miasta sprawia, że ich wody są zaliczane do IV klasy czystości. Wskaźniki decydujące o przyporządkowaniu do tej klasy czystości, wód to najczęściej: fizyczne – barwa, tlenowe – tlen rozpuszczalny, OWO, BTZ₅, ChZT-Cr, ChZT-Mn, biogenne – fosforany, azotany, mikrobiologiczne – liczba bakterii grupy Coli typu fekalnego, ogólna liczba bakterii grupy Coli.

Wody powierzchniowe w Łowiczu są wykorzystywane na potrzeby nawodnień w rolnictwie. Po przeanalizowaniu wyników badań przeprowadzonych w wymienionych punktach pomiarowych można stwierdzić, że w żadnym z nich woda nie spełnia wszystkich wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb karpionatych w warunkach naturalnych. Rzeki zlewni Bzury w 2006 roku, we wszystkich punktach pomiarowych, nie spełniały wymagań względem dwóch wskaźników: azotynów i fosforu ogólnego. W czterech kolejnych punktach, wymagań nie spełniało 6 (w jednym punkcie) lub 5 wskaźników (w trzech punktach): tlen rozpuszczalny i/lub BZT₅, azot amonowy i/lub niejonizowany amoniak, azotyny i fosfor ogólny. W pozostałych punktach wymagań nie spełniało od dwóch do czterech wskaźników i były to wyłącznie wskaźniki z grup biogenych lub tlenowych.

Z przeprowadzonej w 2006 roku oceny wód w sześciu profilach pomiarowo – kontrolnych, pod kątem zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych wynika, że stwierdzono zanieczyszczenie azotanami i przekroczenie dopuszczalnej wartości (50 mg NO₃/dm³) od dwóch do trzech razy w roku. W czterech przypadkach głównym powodem zanieczyszczenia nie były źródła rolnicze, ale mogły mieć wpływ na jakość wody, a w dwóch nie miały żadnego wpływu. W dwóch profilach stwierdzono zagrożenie zanieczyszczeniem

związkami azotu (raz w roku zawartość azotanów w przedziale od 40 do 50 mg NO₃/dm³).

W 2006 roku dla rzeki Bzury, stwierdzono przekroczenia wartości granicznych średnich rocznych stężeń wskaźników eutrofizacji w pięciu profilach: w czterech dla azotanów, azotu azotanowego i azotu ogólnego, w jednym dodatkowo dla fosforu ogólnego. Dla pozostałych rzek w zlewni Bzury stwierdzono przekroczenia niektórych wartości dla rzek: Mrogi, Słudwii, Nidy i Skierniewki, w tym azotanów, azotu azotanowego dla rzeki Zwierzyniec w punkcie w Łowiczu oraz dodatkowo chlorofilu „a” na rzece Bobrówce w punkcie pomiarowym w Mystkowicach. Dla tej rzeki, w punkcie w miejscowości Krępa Błota oraz dla Uchanki w punkcie w Łowiczu, nie stwierdzono przekroczeń wskaźników.

Stan czystości powietrza

Na terenie miasta działa jedna manualna stacja pomiarowa Inspekcji Sanitarnej, badająca 24 - godzinne wartości stężeń: SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego, wykonywane metodą reflektometryczną. Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych jest jeszcze osiem stacji oraz dwie na terenie powiatu prowadzące pomiary średniomiesięcznych stężeń w powietrzu SO₂ i NO₂ metodą „próbników pasywnych”. Są one obsługiwane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi Delegatura w Skierniewicach.

Tabela 32. Stężenie dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu na terenie miasta.*

	Wielkość stężenia (µg/m ³)			
	dopuszczalne	średnioroczne	Max.	Min.
Stacja „manualna” pomiar <i>24 - godzinne</i>	SO ₂ < 125,0 NO ₂ < 40,0	SO ₂ = 3,6 NO ₂ = 19,6 PM10 = 51,1	SO ₂ = 34,0 NO ₂ = 37,0 PM10 = 280,5	-
Stacja „próbników pasywnych” pomiar <i>średniomiesięczne</i>	PM10 < 50,0	SO ₂ < 30,0 NO ₂ < 40,0	SO ₂ = 95,1 NO ₂ = 50,6	SO ₂ = 0,90 NO ₂ = 9,8

*Stan na 2006 rok Źródło: WIOŚ

Najwyższym stężeniem dwutlenku siarki charakteryzował się obszar zabudowy jednorodzinnej z indywidualnymi instalacjami grzewczymi (SO₂) oraz rejon przebiegu drogi krajowej A - 2 (NO₂). Dopuszczalne 24 - godzinne stężenie pyłu zostało przekroczone 27 razy przy dopuszczalnej częstotliwości 35 razy.

Poza obszarem miasta najwyższe stężenie średniomiesięczne dwutlenku siarki, wystąpiło na

stacji w miejscowości Łyszkowice w styczniu – 38,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a najniższe - w miejscowości Piaski gm. Nieborów w sierpniu - 1,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast najwyższe średniomiesięczne stężenie dwutlenku azotu wystąpiło na stacji w miejscowości Łyszkowice w styczniu – 21,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a najniższe w lipcu - 5,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w miejscowości Piaski gm. Nieborów.

Wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna strefy, uzyskane w ocenie rocznej (OR) dla powiatu łowickiego z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia zostały przedstawione w tabeli nr 33.

Tabela 33. Stan czystości powietrza wg. kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia.

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń							Klasa ogólna
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	
A	A	A	A	A	A	C	C

Źródło: WIOŚ

Zakwalifikowanie strefy do klasy C wymaga wdrożenia programu ochrony powietrza. Jednakże dane pochodzą tylko z 2006 roku, a niekorzystne warunki meteorologiczne panujące w województwie łódzkim w tym roku - duża liczba mroźnych dni zimą oraz upalnych latem, spowodowały okresowe pogorszenie stanu aerosanitarnego powietrza.

Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna strefy, uzyskane w ocenie rocznej (OR) dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin przedstawia tabela 34.

Tabela 34. Stan czystości powietrza wg. kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin.

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			Klasa ogólna
SO ₂	NO _x	O ₃	
A	A	A	A

Źródło: WIOŚ

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza są emisje z kotłowni lokalnych (tzw. emisja niska) i zakładowych: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, kotłownia osiedlowa Zakładu Energetyki Ciepłej, Zakład „AGROS NOVA” Sp. z o.o. oraz procesów technologicznych: Firma Produkcyjna „LAMELA” S.C., Zakład Produkcji Opakowań „OPAKOMET” i

transportu samochodowego.

Stan czystości gleb

Gleby w Łowiczu nie wykazują ogólnie zbyt wysokiego skażenia siarką i metalami ciężkimi. Według wskaźnika zanieczyszczenia gleb siarką, zanieczyszczonych jest od 10% do 14% gleb miasta. Na tle miejscowości położonych w województwie łódzkim, w Łowiczu nie odnotowuje się dużego zanieczyszczenia gleb cynkiem i innymi metalami ciężkimi.

Zagrożenia środowiska

Na terenie miasta brak jest zakładów, które można zakwalifikować do obiektów spełniających ustawowe kryteria dla zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Istnieje jednak możliwość wystąpienia zdarzeń w mniejszej skali, związanych z prowadzeniem działalności produkcyjnej i wykorzystaniem, transportem i magazynowaniem substancji niebezpiecznych.

Na terenie miasta zlokalizowane są zakłady posiadające instalacje do celów chłodniczych, zawierający amoniak: Zakład warszawskiej spółki „AGROS NOVA” i Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Łowiczu.

Tabela 35. Tereny zalewowe rzek w rejonie miasta Łowicza.

Granica terenów zalewowych	Głębokość zalewu	Zagrożenie
<i>Bzura</i>		
od północy - pomiędzy ulicami: Nadbzurzańska Dolna, Nadbzurzańska	od 0,5 m i więcej	W większości przebiega w bezpiecznej odległości od zabudowań mieszkaniowych. Większość terenów zalewowych to grunty orne i użytki zielone. W zasięgu zalewu znajdują się: - ujęcia wody usytuowane na lewym brzegu rzeki, - wyloty kolektorów i przepustów wałowych, - oczyszczalnia ścieków i nieliczne zakłady.
od zachodu		przebiega przez tereny rolne
od południa: - północna część osiedla domów jednorodzinnych w dzielnicy Górki - pomiędzy ul. Podrzeczną i korytem rzeki, - w okolicy ul. Mostowej wzdłuż wałów przeciwpowodziowych	od 0,5 m i więcej	Większość stanowią grunty orne, ogródki działkowe i użytki zielone, tereny zieleni W zasięgu zalewu znajdują się zabudowania - głównie domy jednorodzinne w północnej części osiedla Górki zabudowania w rejonie ulic Gdańskiej i Wyszogrodzkiej.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

- pomiędzy ul. Howską i korytem rzeki - przez teren ogródków działkowych za Os. Marii Konopnickiej		
Zwierzyniec		
w rejonie ulic: Poprzeczna, Arkadyjska, Bolimowska, Wschodnia, Krańcowa, Filtrowa.		Obszar zabudowany w rejonie ulic
Inne		
na styku rzek Zwierzyniec, Zielkówka i kanału Kostka		Nie występuje zabudowa mieszkaniowa, przebiegają dwie linie kolejowe na nasypie.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łowicza

Innym źródłem zagrożenia mogą być rzeki przepływające przez teren miasta. Zagrożenie powodziowe może występować, w wypadku ekstremalnie wysokich opadów atmosferycznych. Jednak ze względu na występowanie niskich spadków koryt rzecznych i usytuowanie zabudowy w większości poza terenem zalewu (Tabela nr 35), ryzyko nie jest wysokie.

Ze względu na położenie miasta oraz przebieganie przez jego teren tras przewozów międzynarodowych, potencjalnym zagrożeniem jest transport drogowy i kolejowy. Drogami przewożone są produkty przetwórstwa ropy naftowej z Petrochemii w Płocku, a koleją – transportowane są substancje niebezpieczne (m.in. chlor i amoniak).

II.4.2. Infrastruktura techniczna

II.4.2.1. Infrastruktura komunikacyjna

Układ komunikacyjny miasta składa się z sieci drogowej, linii kolejowej oraz pasażerskiej komunikacji autobusowej. Podstawą powiązania miejscowości na terenie gminy jest komunikacja drogowa i autobusowa, a gminy z otoczeniem – komunikacja drogowa, autobusowa i kolejowa.

Sieć drogowa

Na sieć drogową w Mieście Łowiczu składają się drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez teren miasta przebiegają drogi krajowe nr 2, nr 14, nr 70 o łącznej długości 13,187 km. Drogi te posiadają nawierzchnię bitumiczną w dobrym stanie technicznym oraz 10 076 m poboczy utwardzonych. Odwodnienie dróg stanowią rowy melioracyjne.

Tabela 36. Stan infrastruktury towarzyszącej dróg krajowych.

	Długość (m)	Powierzchnia (m ²)
Chodniki	5 848	9 172
Ścieżki rowerowe	699	1 546
Obiekty drogowe		
Droga krajowa nr 2	km 398+020 wiadukt km 398+188 wiadukt	
Droga krajowa nr 14	km 0+819 most km 5+270 most	
Droga krajowa nr 70	km 1+210 most km 2+666 most	

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Łodzi

Przez Łowicz przebiegają dwie drogi wojewódzkie będące odcinkami dróg nr 584 (Sanniki – Łowicz) i nr 703 (Poddębice – Łęczyca – Łowicz) o łącznej długości 1 921 m. Mają one charakter dojazdowy. Poniższa tabela przedstawia stan techniczny dróg wojewódzkich.

Tabela 37. Dane techniczne nt. dróg wojewódzkich wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Droga	Nr	584	703
	Nazwa	ul. Płocka	ul. Łęczycka, ul. Piaskowa
	Rodzaj nawierzchni	bitumiczna	bitumiczna
	Szerokość (m)	6,0	6,0 - 6,5
	Stan techniczny	średni	dobry, wykonany remont cząstkowy
Chodnik	Rodzaj nawierzchni	-	(prawy) kostka betonowa
	Szerokość (m)	-	1,0-1,5
	Długość (m)	-	1 041
	Stan techniczny	-	dobry
Pobocze	Rodzaj nawierzchni	obustronne ziemne	(lewe) ziemne
	Szerokość (m)	1,5-2,0	1,0
Obiekty inżynierskie	Nazwa	-	most
	Konstrukcja	-	Stalowo-żelbetowa
	Długość (m)	-	9,2
	Nośność (kN)	-	300
	Skrajnia pozioma (m)	-	9,5
	Stan techniczny	-	dobry
Inne	- Część drogi (ul. Piaskowa) zabezpieczona obustronnymi barierami energochłonnymi - przepust ramowy 3,0 , stan dobry (ul. Łęczycka)		

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi

Natężenie ruchu na drogach wojewódzkich nr 584 i 703 w 2005 roku wyniosło, odpowiednio - 5 162 i 2 130 pojazdów samochodowych ogółem.

Na terenie miasta znajduje się 8,6 km dróg powiatowych. Ich stan techniczny oceniany jest jako dobry. Poniższa tabela przedstawia stan infrastruktury towarzyszącej na drogach będących w zarządzie powiatu.

Tabela 38. Obiekty inżynierskie zlokalizowane na drogach powiatowych.

Lp.	Nazwa ulicy	Długość (m)	Obiekty inżynierskie	Parametry	Natężenie ruchu (poj./doba)
1.	Chełmońskiego	1 820	przepust	dł. 12 m \varnothing 0,50 m	1 018
2.	Warszawska	100	-	-	-
3.	Armii Krajowej	2 825	przepust	dł. 15 m \varnothing 0,80 m	-
4.	1-go Maja	200	-	-	-
5.	Klickiego	1 300	Most żelbetowy nad rz. Zwierzyniec	12 m długości,	7 509

Lp.	Nazwa ulicy	Długość (m)	Obiekty inżynieryjne	Parametry	Natężenie ruchu (poj./doba)
				stan dobry	
6.	Stanisławskiego	495	-	-	-
7.	Jana Pawła II	1 860	Most żelbetowy nad ciekim Kostka	8,4 m długości, stan dobry	4 256

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Łowiczu

Miasto Łowicz posiada 222 drogi gminne o łącznej długości 87,6 km. 64,8 km to drogi utwardzone, a 22,8 km stanowią drogi nieutwardzone.

Tabela 39. Długość dróg gminnych wg. rodzaju nawierzchni.*

Rodzaj nawierzchni	bitumiczna	kostka betonowa	brukowa	gruntowa wzmocniona żużlem	nawierzchnię gruntowa z gruntu rodzimego
Długość drogi (km)	46,9	15,3	2,6	2,6	20,2

*wg stanu na 2006 r.

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Z powyższej tabeli wynika, że ponad 25% dróg gminnych to drogi gruntowe. Stan techniczny dróg w mieście określa się jako dostateczny i awaryjny głównie w odniesieniu do dróg gruntowych i dużej części dróg o nawierzchni bitumicznej - wiele ubytków w nawierzchni, brak nośności podbudowy, niewłaściwe spadki i odwodnienie.

Utwardzone pobocza, zatoki autobusowe i parkingowe zajmują powierzchnię 19 408 m². W mieście występuje znaczący deficyt miejsc postojowych, w szczególności na ulicach: 3 Maja (od ul. Stary Rynek do ul. Tkaczew), 11 Listopada, Stary Rynek, Pijarska (od ul. Stary Rynek do miejsca ustawienia znaku B – 35 z tabliczką T-25 c), Browarna (łącznie z przyległym parkingiem), Zduńska (od ul. Browarnej do ul. Nowy Rynek), Nowy Rynek, Kozia, Krakowska.

Chodniki wykonane są z brukowej kostki betonowej lub z płyt betonowych. Pierwsze są w stanie dostatecznym lub dobrym, drugie w większości wymagają wymiany.

Ze względu na zwartą zabudowę, funkcję odwodnienia dróg w większości pełni kanalizacja deszczowa. Brak jest ścieżek rowerowych na terenie miasta. Infrastruktura towarzysząca dróg gminnych została przedstawiona w tabeli oraz opisana poniżej.

Tabela 40. Obiekty inżynierijne zlokalizowane na drogach gminnych.

Obiekt	Nr	Konstrukcja	Lokalizacja	Stan techniczny
most	JNI 01011307	stalowa	ul. Mostowa (nr 105542E)	3,0*
most	JNI 01011305	żelbetowa	ul. Radziecka (nr 105574E)	3,5
most	JNI 01011306	żelbetowa	ul. Powstańców 1863 r. (nr 105569E)	3,5
most	JNI 01011308	żelbetowa	ul. Łęczycka (nr 105529E)	3,5
most	JNI 01011309	żelbetowa	ul. Katarzynów (nr 105512E)	3,5
most	JNI 01011310	żelbetowa	ul. Kaliska (nr 105505E)	3,5

* wykonywana jest ocena techniczna konstrukcji mostu pod kątem planowanej przebudowy (skala od 1 do 5)

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 41. Zrealizowane inwestycje drogowe w latach 2004 - 2006.

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Nawierzchnia drogi			
Liczba	10	10	14
Powierzchnia (m ²)	14 211,5	8 639	26 067
Długość (m)	2 418	1 326	2 750 + plac
Nawierzchnia chodników			
Liczba	2	1	3
Powierzchnia (m ²)	417	445	720,14
Długość (m)	242	250	400
Nawierzchnia parkingów			
Liczba	2	1	-
Powierzchnia (m ²)	582	325	-
Liczba miejsc postojowych	73	27	-

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Na terenie miasta zainstalowanych jest ogółem 2 849 punktów świetlnych (stan na koniec 2006 r.). Na drogach krajowych zainstalowane są lampy o mocy od 150 do 250 W, na drogach wojewódzkich o mocy 100 do 150 W, a na drogach gminnych - od 70 do 100 W.

17 % lamp zainstalowanych jest na drogach, dla których gmina nie jest zarządcą (drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe). Oświetlona jest część dróg krajowych, wszystkie drogi powiatowe, na całej długości. Jedna droga wojewódzka (ul. Płocka) oraz 25 (11,3%) dróg gminnych nie posiada oświetlenia.

Tabela 42. Stan oświetlenia ulicznego wg rodzaju zastosowanych lamp.

Rodzaj lamp	Moc (W)	Liczba (szt.)
rtęciowe typu parkowego	125	6
sodowe	70	1 251
	100	361
	150	504
	250	226
	400	1
stylowe	-	393
OCP typu parkowego	100	107

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Wydatki na utrzymanie dróg rosną: z 309,04 tys. zł w 2004 roku do 567,4 tys. zł w 2006 roku. Spowodowane jest to rosnącymi kosztami utrzymania dróg oraz potrzebami inwestycyjnymi, związanymi z rosnącą liczbą pojazdów (Tabela nr 88) oraz ze stanem dróg gminnych i brakami w infrastrukturze towarzyszącej.

Komunikacja kolejowa

Przez miasto przebiega linia kolejowa PKP z dwoma stacjami kolejowymi: Łowicz Główny i Łowicz Przedmieście. Przez pociągi osobowe i pospieszne, ze stacji Łowicz Główny, realizowane są połączenia krajowe z dwudziestoma jeden miastami, które zostały wymienione poniżej wraz z liczbą połączeń (odjazdy/przyjazdy):

Białystok (2/2), Bydgoszcz (5/5), Kołobrzeg (2/2), Konin (1/1), Kostrzyn (1/1), Kraków (1/2), Kutno (9/9), Lublin (5/5), Łódź (4/4), Mińsk Mazowiecki (1/1), Otwock (2/2), Poznań (2/2), Rzeszów (1/0), Skierniewice (13/13), Słupsk (1/1), Sochaczew (1/1), Szczecin (3/3), Świnoujście (3/3), Terespol (1/1), Warszawa (18/18), Zamość (1/1), Zielona Góra (1/1).

Tabela 43. Połączenia kolejowe realizowane ze stacji Łowicz Główny (wg rodzaju).

Rodzaj połączenia	Osobowe	Pospieszne		Razem
		TLK	Pozostałe	
przyjazdy	39	13	26	78
odjazdy	38	10	28	76

Źródło: Urząd Miejski w Łowiczu na podstawie rozkładu jazdy PKP

Komunikacja autobusowa

Na terenie miasta Łowicz usługi w zakresie transportu zbiorowego osób świadczy Miejski Zakład Komunikacji w Łowiczu. Obsługuje on cztery linie autobusowe o łącznej długości 80 km. Linie obsługuje dziewięć autobusów. Statystyka dotycząca przewozów pasażerskich obrazuje tabela poniżej.

Tabela 44. Przewozy pasażerskie realizowane przez MZK w Łowiczu w latach 2004 - 2006.

lata		2002	2003	2004	2005	2006
Liczba autobusów		10	10	10	9	9
Liczba miejsc w autobusach		522	522	522	452	484
Liczba przewozów	rocznie	310 000	305 000	370 000	399 000	358 000
	dobowo	861	840	1 019	1 096	984

Źródło: Miejski Zakład Komunikacji w Łowiczu

Komunikację autobusową w wymiarze lokalnym tj. do 50 km, a także komunikację średniodystansową (do 100 km) i komunikację dalekobieźną (powyżej 100 km) obsługuje Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Skierniewicach Sp. z o.o.

Szczegóły dotyczące przewozów zawiera tabela nr 45.

PKS posiada autobusy o pojemności od 14 do 50 miejsc siedzących. Średnia liczba autobusów w taborze w latach 2004 - 2006 wyniosła 46 pojazdów, o średniej łącznej pojemności około 2 800 miejsc. Ze statystyk wynika, że przewożonych jest 3 300 pasażerów dziennie i od 980 000 do 1 200 000 rocznie.

Dodatkowo na trasach dalekobieźnych usługi przewozowe świadczą prywatne firmy korzystające z przystanków autobusowych zlokalizowanych na terenie Łowicza. Są to m.in.: Firma USŁUGI PRZEWOZOWE MEWA Sp. Jawna Gogolewscy z siedzibą w Strykowie, P.P.H.U. „NICOL” z siedzibą w Głownie oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Płocku.

Tabela 45. Przewozy pasażerskie realizowane przez PKS w Łowiczu.

Zasięg komunikacji	lokalna	średniodystansowa	dalekobieżna
Liczba linii	24	11	3
Długość poszczególnych linii (km)	14 - 44	51 - 87	106 - 121
Łączna długość linii (km)	694	689	342
Liczba poszczególnych kursów dziennie (szt.)*	1 - 12	1 - 4	2 - 4
Łączna liczba kursów dziennie (szt.)*	134	24	10
Obsługiwane w ramach linii miejscowości**	Kiernozia, Różyce, Kocierzew, Kompina, Bejsce, Zduny, Bogoria, Bąków, Przewwiska, Bielawy, Borów, Urzecze, Jezioro, Galewice, Chaśno, Błędów, Przemysłów, Niespusza, Kwiatek, Łyszkowice, Skowroda, Waliszew, Strzebieszew, Głowno, Nieborów, Skierniewice, Dzierzgów, Stachlew, Bolimów, Piątek, Brzeziny	Łódź, Piątek, Łęczycza, Wola Goławska, Głowno, Błędów, Kiernozia, Gąbin, Płock, Łyszkowice, Zduny, Bielawy, Wola Mąkolska, Bedlno, Kutno, Mięsośnia	Łódź, Skierniewice, Warszawa, Sochaczew, Płock, Głowno

*uwzględniono tylko dni robocze **połączenia z Miasta Łowicza

Źródło: PKS w Skierniewicach Spółka z o.o. Oddział PKS w Łowiczu

II.4.2.2. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

W Łowiczu jest 50 radiowych linii abonenckich oraz 355 łączy zwielokrotnionych. Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych jest pięć obiektów komutacyjnych, które obsługują 8 753 linii analogowych i cyfrowych (ISDN - cyfrowa sieć z integracją usług). Każdy obiekt posiada węzeł DSLAM (koncentrator cyfrowych linii abonenckich pracujących w technologii xDSL), który umożliwia abonentom szerokopasmowy dostęp do Internetu w technologii xDSL (cyfrowa linia abonencka). Zasięg dostępu radiowego przedstawia *Rysunek 4*.

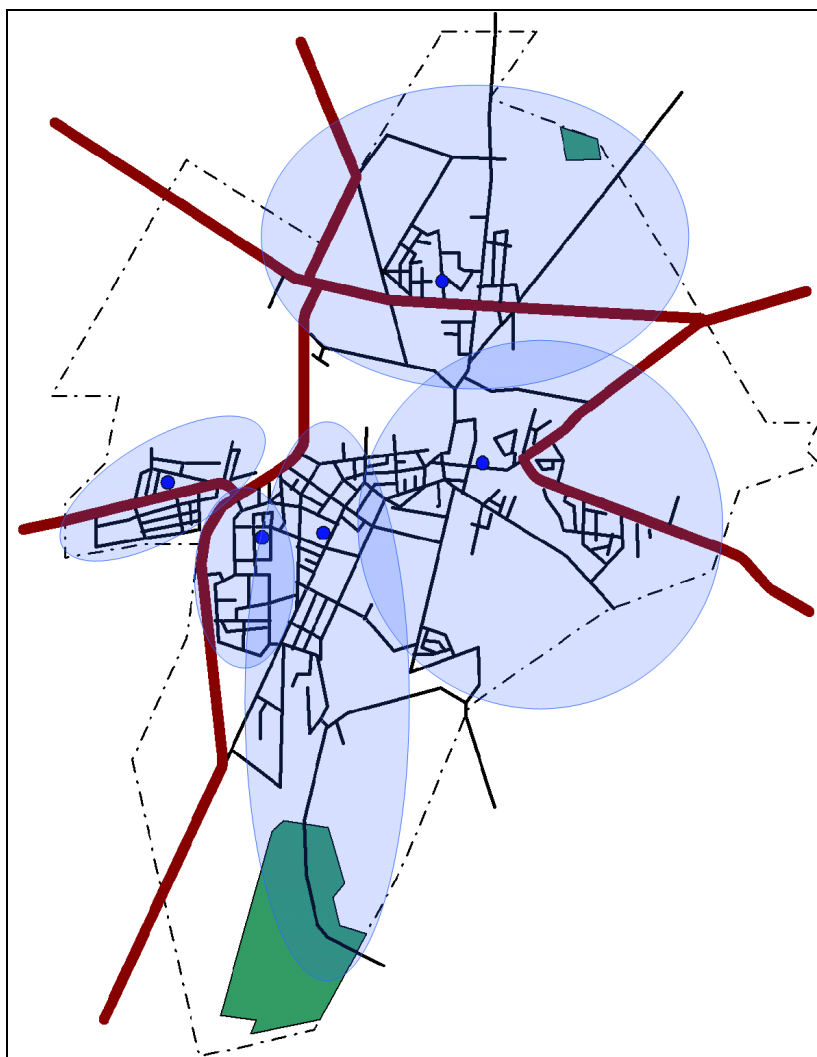
Na terenie Łowicza uruchomione są łącznie 2 064 usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu. Dostęp do Internetu zapewniają również cztery kafejki internetowe.

W Łowiczu znajdują się trzy urzędy pocztowe i dwie agencje pocztowe, a usługi telekomunikacyjne świadczone są przez 49 przedsiębiorców. Telefonię stacjonarną obsługują cztery podmioty: Telekomunikacja Polska S.A., Netia, Dialog i Tele2. Oprócz tego działa

sześciu operatorów sieci komórkowych: PTK Centertel (ORANGE), Polska Telefonia Cyfrowa (ERA), Polkomtel (Plus), P4 PLAY, MY AVON, M Bank Mobile (korzystający z przekaźnika Polkomtel).

Rysunek 4. Zasięg punktów komutacyjnych na terenie miasta Łowicza.

Czynnikiem, który ogranicza dostęp i rozwój usług jest bariera technologiczna w postaci linii zrealizowanych w technologii radiowej.

II.4.2.3. Elektroenergetyka

Obszar miasta jest całkowicie zelektryfikowany. Energia elektryczna dostarczana jest za pośrednictwem magistralnych linii 15kV, wyprowadzonych z następujących stacji:

- 110/15 kV Łowicz 1: Broniewskiego, Centrum, Łowicz 2, Mleczarnia 1, Mleczarnia 2,

Poznańska, PSS, Sochaczew, Sztuka Łowicka, Tkaczew;

•110/15 kV Łowicz 2: Łyszkowicka, Powstańców, PZZ, Skierniewice, Szpital, ZOR.

Stacja trafo 110/15 kV Łowicz 1 połączona jest systemem elektroenergetycznym 110 kV liniami 110 kV „Łowicz 1 - Żychlin”, „Łowicz 2 - Łowicz 1” oraz „Sochaczew - Łowicz 1”.

Stacja trafo 110/15 kV Łowicz 2 - liniami 110 kV „Łowicz 2 - Łowicz 1” oraz „Głowno - Łowicz 2”.

Stan techniczny sieci jest oceniany na poziomie nadającym się do eksploatacji, a awaryjność mieści się w dopuszczalnych standardach.

W latach 2002 - 2006 zostały przeprowadzone inwestycje w celu poprawy stanu technicznego oraz rozwoju sieci elektroenergetycznej. Zmodernizowano jedną stację trafo 15/0,4 kV i wybudowano cztery stacje trafo 15/0,4 kV wraz z trzema odcinkami linii 15 kV i trzema odcinkami linii 0,4 kV, w tym po jednej do zasilania działek budowlanych. Wybudowany został odcinek kabla 15 kV o długości 1 131 m, wymieniono sześć odcinków kabla 15 kV o łącznej długości 4 815 m. Ponadto zmodernizowane zostały dwa odcinki linii 0,4 kV o łącznej długości 4 145 m.

Odbiorcy zaopatrywani są w energię przez 160 stacji transformatorowych 15/0,4 kV o mocy od 25 kVA do 1 000 kVA. Z energii pochodzącej z sieci elektroenergetycznej, w 2006 roku korzystały 11 454 gospodarstwa domowe. Prognozowana liczba nowych odbiorców energii elektrycznej przyłączanych do sieci o napięciu 0,4 kV kształtuje się na poziomie 40 w skali roku. W latach 2004 - 2006 zużycie energii w gospodarstwach domowych wynosiło 64 204 000 kWh i według opinii Zakładu Energetycznego Łódź – Teren S.A. istniejący system zasilania pozwoli na zaspokojenie potrzeb energetycznych nawet przy zapotrzebowaniu do kilku MW dla jednego odbiorcy.

Ponadto w najbliższym czasie planuje się modernizację linii 0,4 kV oraz przebudowę stacji trafo 15/04 kV.

II.4.2.4. Ciepłownictwo

Miasto posiada centralny system ciepłowniczy eksploatowany przez Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o. o łącznej długości 23 km i 193 węzłach ciepłych.

Sieć została wykonana w izolacji tradycyjnej (w kanale) i ze względu na okres eksploatacji

przewyższający 15 lat wymaga sukcesywnej modernizacji. Część sieci i węzłów ciepłych, które zostały wybudowane po 2001 roku w technologii preizolowanej jest w bardzo dobrym stanie technicznym.

Zakład posiada 9 kotłowni z 22 kotłami o łącznej mocy 24 035 kW. Energia ciepła podawana do sieci wytwarzana jest z kilku rodzajów paliwa (tabela 46).

Tabela 46. Rodzaj paliwa stosowanego do wytworzenia energii ciepłej przez ZEC.

Rodzaj paliwa	Miał	Węgiel orzech	Olej opałowy
Liczba kotłów	3	5	14
Łączna moc kotłów (kW)	17 140	1 130	5 765

Źródło: Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu

Tabela 47. Ilość sprzedanej energii przez Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu.

Lata	2003	2004	2005	2006
Ilość (GJ)	216 676	203 287	212 717	210 615

Źródło: Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu

65% odbiorców ciepła z sieci ZEC stanowią spółdzielnie, 4% - wspólnoty, a gospodarka komunalna – 7%, obiekty budżetowe 10,5%, a przemysł 11,5%. Indywidualni odbiorcy to zaledwie 1% podmiotów.

Odbiorcami ciepła z ZEC są trzy spółdzielnie, osiem wspólnot mieszkaniowych i Zakład Gospodarki Mieszkaniowej. Łączna kubatura ogrzewanych budynków wynosi 1 416 827 m³.

W Łowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej w sezonie grzewczym 2006/2007, 4 537 lokali ogrzewanych jest z sieci ZEC (w stosunku do 4 476 w sezonie 2002/2003), a 96 - piecowo (w stosunku do 157 w sezonie 2002/2003).

W energię ciepłą z sieci ZEC zaopatrywane są 23 posesje z 597 lokalami, należące do Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu. Energia ciepła dla 342 lokali pochodzi z kotłowni olejowych ZEC, a dla 255 - z sieci ogólnej.

Pozostałe 52 posesje ZGM z 636 lokalami posiadają ogrzewanie indywidualne. Strukturę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 48. Ogrzewanie indywidualne lokali ZGM w Łowiczu wg. rodzaju ogrzewania.*

Rodzaj ogrzewania	Elektryczne	Piece węglowe	C.O. lokalne	C.O. olej	C.O. gaz	C.O. Eko-groszek
Liczba lokali	13	429	131	6	49	8

*stan na koniec 2006 roku

Źródło: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu

Zakład Gospodarki Mieszkaniowej stale inwestuje w infrastrukturę grzewczą, co obrazują dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 49. Inwestycje ZGM w infrastrukturę grzewczą w latach 2002 - 2006.

Lata	2002	2003	2004	2005	2006
Podłączenia do sieci ZEC	1	2	3	3	4
c.o. Lokalne węglowe	0	7	7	0	0

Źródło: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu

Pozostałe spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe posiadają własne kotłownie.

Tabela 50. Stan wyposażenia spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych w instalację grzewczą.

Rodzaj pieca	na eko-groszek	gazowy	olejowy	na miał	elektryczne	węglowe
Liczba kotłowni	2	1	6	1	1	brak
Liczba lokali mieszkaniowych obsługiwanych przez kotłownie	34	24	138	22 mieszkalne 6 użytkowych	12	33

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Brak jest informacji dotyczącej zaopatrzenia w energię ciepłą przez obiekty nie podłączone do sieci lub pozostające w rękach prywatnych. Najprawdopodobniej zaopatrzenie w energię ciepłą realizowane jest przez lokalne źródła energii, również elektrycznej, a przede wszystkim przez indywidualne kotłownie węglowe i olejowe za pośrednictwem instalacji etażowych i pieców.

II.4.2.5. Zaopatrzenie w gaz

Paliwo gazowe na terenie Łowicza dostarczane jest przez Mazowieckiego Operatora Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy Łódź.

Aktualnie z sieci zaopatrywanych jest w gaz dziewięciu odbiorców. W 2006 roku

wybudowano 6,84 km sieci gazowej rozdzielczej średniego ciśnienia. Oddano do użytkowania 2 szt. przyłączy gazowych do budynków mieszkalnych o łącznej długości 0,04 km oraz 4 szt. przyłączy gazowych do budynków gospodarczych o łącznej długości 0,21 km. Ze względu na krótki okres eksploatacji oraz zastosowanej technologii (wykonana z polietylenu) stan sieci gazowej jest bardzo dobry. W latach 2007 - 2009 przewiduje wybudowanie około 4 km sieci gazowej rozdzielczej.

II.4.2.6. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka wodna

Miasto posiada dobrze rozwiniętą sieć zbiorowego zaopatrzenia w wodę, realizowanego za pośrednictwem, należącej do gminy sieci wodociągowej o długości 86 km.

Tabela 51. Uzbrojenie miasta Łowicza w rozdzielczą sieć wodociągową (2000 - 2006).

Lata	2000	2002	2004	2006
Długość sieci (km)	81,1	82,6	83,4	86,0
Liczba przyłączy	1 605	1 712	1 795	1 908

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu, „Program ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 - 2011”

Wg danych GUS, z wody pochodzącej z wodociągu miejskiego w 2006 r. korzystało 94,4 % mieszkańców miasta, co jest wartością porównywalną ze średnią wojewódzką (94,2 %) i krajową (94,9%). Wg. danych na 10.09.2007 r. - ok. 8.500 gospodarstw domowych i przedsiębiorstw podłączonych było do sieci wodociągowej.

Stan techniczny sieci wodociągowej uzależniony jest od czasu eksploatacji jej poszczególnych odcinków. Aktualny stan przedstawia poniższa tabela.

Tabela 52. Sieć wodociągowa wg. czasu eksploatacji.

Czas eksploatacji (lata)	Udział w długość sieci (%)
do 5	17,3
6 – 10	20,2
11-20	29,8
21 do 30	7,8
31 do 50	9,3
powyżej 50	15,6

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu.

Z danych zawartych w tabeli wynika, że (mimo sukcesywnej rozbudowy i modernizacji) w przypadku 32,7% całej sieci okres eksploatacji przekracza 20 lat, z czego ponad połowa użytkowana jest dłużej niż 50 lat. Zły stan techniczny i awaryjność sieci wodociągowej powoduje straty wody i negatywnie wpływa na jej jakość.

Woda przeznaczona dla mieszkańców pobierana jest z komunalnych ujęć głębinowych. Aktualnie eksploatowanych jest 8 studni (z 12 istniejących), zlokalizowanych wzdłuż rzeki Bzury, w Łowiczu, w rejonie ul. Blich. Woda podawana do wodociągów jest poddawana uzdatnianiu w Stacji Uzdatniania Wody poprzez odżelazianie i chlorowanie.

Według pozwolenia wodnoprawnego wydajność ujęć wynosi 381 m³/h, jednak ze względu na wyeksploatowanie, rzeczywista wydajność jest znacznie niższa.

Tabela 53. Zasoby eksploatacyjne ujęć wód podziemnych.

Poziom wodonośny	Wydajność (m ³ /h)	Poziom depresji (m)
czwartorzędowy	259,0	6,6
trzeciorzędowy	122,0	23,1 –28,5
dolnokredowy	395,0	ok. 35

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu.

Średnie zużycie wody (w tym w nocy) wyniosło w latach 2004 i 2006 odpowiednio 189,0 m³/h i 193,5 m³/h, przy uwzględnieniu nasilonego zużycia w czasie letnim, które dochodziło do 331 m³/h (w 2006 r.).

Dobowe zużycie wody wzrosło w ostatnich latach z 4 535,7 m³/dobę w 2004 roku, 4 512,9 m³/dobę w 2005 r. do 4 643,4 m³/dobę w roku 2006, w tym na potrzeby gospodarki komunalnej przeznaczone zostało 4 491,0 m³/dobę, a na potrzeby przemysłu 152,4 m³/dobę.

Problemem w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę jest zbyt mała jej podaż, uwidaczniająca się szczególnie w okresach zwiększonego poboru (lato).

Sytuacja ta spowodowana jest dużym stopniem wyeksploatowania istniejących studni, co nie pozostaje bez wpływu również na jakość wody. Dodatkowo przestarzałe urządzenia uzdatniające sprawiają, że woda uzdatniona nie odpowiada w pełni normom obowiązującym w krajach Unii Europejskiej w zakresie zawartości manganu. W części próbek pobranych do badań stwierdzono także przekroczenie żelaza, mętności, barwy.

W celu rozwiązania w/w problemu przystąpiono do wykonania studni zastępczej o projektowanej wydajności 210 m³/h, ujmującej poziom dolnokredowy. Planowany termin

zakończenia prac przypada na I półrocze 2008 r.

Planuje się rozbudowę i przebudowę stacji uzdatniania wody oraz wykonanie rekonstrukcji istniejącej studni dolnokredowej.

Gospodarka ściekowa

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta wynosi 68,4 km. Wg. danych GUS wskaźnik wyposażenia mieszkańców w urządzenia kanalizacji sanitarnej w 2006 r. wyniósł 85,7% i przewyższał średnią wojewódzką (83,1%) i krajową (84,8%).

Tabela 54. Zmiany w uzbrojeniu miasta Łowicza w kanalizację sanitarną

Lata	2000	2002	2004	2006
Długość sieci (km)	49,4	56,3	62,0	68,4
Liczba przyłączy	790	990	1 468	1 862

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu, „Program ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011”

Ścieki z kanalizacji sanitarnej podawane są do komunalnej biologicznej oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów, zlokalizowanej w Łowiczu.

Miejska oczyszczalnia ścieków została wybudowana w latach 70 - tych i zmodernizowana w latach 1992 - 1996. Rocznie w oczyszczalni wytwarzanych jest około 10 000 Mg osadów o uwodnieniu 84%, które nie są obecnie wykorzystywane. Ponieważ powstały osad zawiera bardzo duży udział części organicznych (około 75%) jest mało ustabilizowany i może powodować uciążliwości zapachowe. Ponadto koszt zagospodarowania 1 Mg jest wysoki i stale rośnie. Zmniejszenie masy wytworzonych osadów jest możliwe przez zredukowanie wody.

Oczyszczone ścieki podawane są do kanału odprowadzającego wody ze stawów Gospodarstwa Rybackiego do rzeki Bzury.

Przepustowość oczyszczalni według pozwolenia wodnoprawnego wynosi 936,0 m³/h. Dane dotyczące ścieków przetwarzanych w oczyszczalni przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 55. Ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni (m³/rok).

	2004	2005	2006
Ogółem, w tym:	3.181.868	3.158.510	3.243.120
z działalności gospodarczej	604.964	666.246	690.089
komunalnych (wraz z wodami infiltracyjnymi i opadowymi)	2.576.904	2.492.264	2.553.031

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu

Tabela 56. Stopień oczyszczenia ścieków w oczyszczalni komunalnej.

Parametr	2004	2005	2006
BZT5 [mg/l O ₂]	10,2	13,2	9,9
ChZT-Cr [mg/l O ₂]	56,3	76,6	Cr- 62
Zawiesiny [mg/l]	43,2	52,5	43
Azot ogólny [mg/l N]	7,2	8,6	6,45
Fosfor ogólny [mg/l P]	0,95	1,2	0,6

Źródło: Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu

Ze względu na planowaną rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej, komunalna oczyszczalnia ścieków wymaga rozbudowy i modernizacji.

Planowane jest wykonanie 6,8 km nowej sieci (wraz z przepompowniami i przykanalikami) odbierającej ścieki od gospodarstw domowych wyposażonych w przydomowe zbiorniki bezodpływowe oraz sieci dla uzbrojenia nowych terenów pod przemysł z przystosowaniem do odbioru ścieków z gmin. Ponadto przewiduje się działania modernizacyjne miejskiej oczyszczalni ścieków w zakresie instalacji biogazowej, wirówki, suszarni, kotłowni oraz zagospodarowania osadów ściekowych odwodnionych.

Dodatkowo na terenie miasta znajdują się dwie przyzakładowe oczyszczalnie ścieków. Są to:

- Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków przemysłowych przy Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej o przepustowości $Q_{\max d} = 2\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$ (oddana do użytku w 1998 roku)
- Zakładowa oczyszczalnia typu Multireaktor II przy Firmie Produkcyjnej „LAMELA” S.C. o przepustowości $Q_{\max d} = 50\ \text{m}^3/\text{d}$. Oczyszcza ona przede wszystkim ścieki bytowe o RLM = 333 (oddana do użytku w 1997 roku).

Łączna długość kanalizacji deszczowej na obszarze miasta wynosi 22,5 km. Funkcjonuje siedem oczyszczalni wód opadowych.

II.4.2.7. Gospodarka odpadami

Źródłem powstawania odpadów na terenie Łowicza są jednostki gospodarcze, gospodarstwa domowe i obiekty infrastruktury.

Na obszarze Łowicza prowadzona jest zbiórka następujących grup odpadów:

- komunalne segregowane: papier i tektura, tworzywa sztuczne, metale, szkło i opakowania wielomateriałowe (worki i pojemniki do selektywnej zbiórki),
- z ogrodów i parków,
- zmieszane,
- z czyszczenia ulic i placów, wielkogabarytowe.

Obecnie na terenie miasta działają podmioty posiadające zezwolenie burmistrza Łowicza na prowadzenie działalności w zakresie odbioru odpadów komunalnych. Wszyscy mieszkańcy miasta mają dostęp do usług w tym zakresie.

Część odpadów z terenu miasta poddawana jest procesom odzysku lub są unieszkodliwiane. Odzyskiem odpadów zajmuje się sześć firm. Dwa podmioty prowadzą przerób odpadów z tworzyw sztucznych, papieru, tektury, w tym jeden zakład dodatkowo - szkła na granulaty i stłuczki szklanej, a drugi - gum na granulaty. Trzy firmy zajmują się odzyskiem odpadów żużlowych i popiołów paleniskowych.

Działalność w zakresie unieszkodliwiania osadów ściekowych z przemysłu rolno - spożywczego, z przemysłu chemii organicznej i komunalnych osadów ściekowych prowadzi Zakład Usług Komunalnych.

Pozostałe odpady deponowane są na składowiskach odpadów komunalnych. Najwięcej - na miejskim wysypisku śmieci usytuowanym we wsi Jastrzębia, a około 15% - na składowisku w Krzyżanówku (w powiecie kutnowski).

Składowisko we wsi Jastrzębia jest wyposażone w instalację do zbierania odcieków, brak jest natomiast sieci monitoringu wód podziemnych. Na terenie składowiska wykonane zostały cztery odwierty do poboru prób gazu składowiskowego.

Szczegółowe dane dotyczące ilości i rodzaju wytwarzanych w Łowiczu odpadów oraz gospodarki odpadami na terenie miasta, zawiera *Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Łowicza w latach 2004 - 2011*.

II.4.3. Struktura własności nieruchomości

Miasto Łowicz zajmuje 2 341 ha. Jak pokazuje Tabela nr 3, w większości są to grunty rolne. Udział Skarbu Państwa w strukturze własności gruntów ulega systematycznemu zmniejszeniu.

Tabela 57. Struktura własności gruntów w mieście (%).

	2002	2004	2006
Skarb Państwa	19,30	15,8	14,09
Prywatne	54,82	54,87	54,65
Samorządowe (gminne i powiatowe)	21,79	25,87	26,64
Inne	4,09	3,45	4,62

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza, Urząd Miejski w Łowiczu

Udział gruntów prywatnych praktycznie pozostaje bez zmian, natomiast powoli zwiększa się udział gruntów należących do samorządu, co jest zjawiskiem zdecydowanie pozytywnym. Przyczyną opisanych zmian jest wykup gruntów oraz ujawnienie decyzji komunalizacyjnych w księgach wieczystych.

Tabela 58. Obrót gruntami komunalnymi – grunty skomunalizowane w latach 2003 - 2006.

Rodzaj gruntów (ha)	2003	2004	2005	2006
Tworzące gminny zasób nieruchomości	368,7	378,9	373,9	375,2
Przekazane w stały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	65,4	65,5	75,9	79,8
Przekazane w użytkowanie wieczyste	108,8	108,8	108,8	108,7
Przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym	32,5	32,6	32,6	34,1
Ogółem (stan na 31 XII)	542,9	553,2	558,6	563,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Regionalnych

Jak wynika z powyższych danych, coraz więcej gruntów miasto przekazuje swoim jednostkom organizacyjnym, w celu zapewnienia prawidłowej realizacji powierzonych im zadań.

II.4.4. Identyfikacja problemów

Środowisko:

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- zanieczyszczenie powietrza (przemysł, trasy komunikacyjne, duży udział kotłowni węglowych w indywidualnych systemach grzewczych);
- mała i stała powierzchnia terenów zielonych na terenie miasta;
- zły stan i zmniejszająca się liczba pomników przyrody;
- niezagospodarowane osady ściekowe pochodzące z komunalnej oczyszczalni ścieków.

Turystyka:

- brak oznakowanych szlaków turystycznych;
- brak szczegółowego opisu atrakcji turystycznych zlokalizowanych na wyznaczonych i wyszczególnionych na stronie internetowej Urzędu Miasta, trasach turystycznych na terenie gminy Łowicz i powiatu;
- niedostateczna współpraca w sferze turystyki z sąsiednimi gminami;
- niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna oraz infrastruktura okołoturystyczna;
- niedostateczne zagospodarowanie terenów na cele rekreacyjne;
- brak podmiotów/jednostek obsługujących lokalną ofertę turystyczną;
- niedostateczna dostępność informacji turystycznej (dostęp do danych Centrum Informacji Turystycznej – osobisty lub za pośrednictwem telefonu, brak strony internetowej, zmienne i niedostosowane do potrzeb turystów godziny pracy);
- brak obiektów noclegowych i rekreacyjnych o wysokim standardzie;
- zmniejszająca się liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto;
- mała liczba obiektów sportowo - rekreacyjnych.

Infrastruktura techniczna:

zaopatrzenie w gaz, energię ciepłą, wodę, usługi telekomunikacyjne:

- niski stopień gazyfikacji;
- zły stan techniczny sieci wodociągowej wynikający z długiego czasu eksploatacji;
- zbyt mała wydajność ujęć wód podziemnych spowodowana złym stanem techniczny studni;
- niedostateczna jakość wody przeznaczonej do spożycia;

- ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej;
- mała liczba kafejek internetowych.

Komunikacja:

- zmniejszająca się liczba taboru komunikacji miejskiej i przewozów pasażerskich na terenie miasta;
- zły stan techniczny dróg gminnych (25 % to drogi gruntowe) przy stałym wzroście liczby pojazdów;
- deficyt miejsc postojowych;
- zły stan infrastruktury towarzyszącej – zły stan techniczny chodników, brak ścieżek rowerowych.

II.5. Gospodarka

Miasto i jego mieszkańców charakteryzuje duża przedsiębiorczość. Szczególnie rozwinął się tu przemysł skupiony wokół branży spożywczej, rolniczej, ogrodniczej, a także włókienniczej. Działalność prowadzi wiele podmiotów usługowych, w tym w szczególności handlowych i rzemieślniczych. Oprócz firm rodzimych, w mieście mają swoją siedzibę przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego.

Na terenie miasta prowadzą działalność liczne instytucje otoczenia biznesu. Dodatkowo przedsiębiorcy mogą liczyć na wsparcie władz lokalnych prowadzących aktywną politykę proinwestycyjną. Jej przejawem jest m.in. powołanie w 2007 roku Społecznej Grupy Doradców Gospodarczych, która pełni funkcję opiniodawczo - doradczą dla burmistrza w zakresie konsultowania spraw dotyczących sfery gospodarczej miasta w kilku strategicznych obszarach m.in.: strategii rozwoju miasta, aktywizacji gospodarczej, partnerstwa publiczno - prywatnego, sieci komunikacyjnej, ochrony środowiska, promocji zalet inwestycyjnych miasta.

W październiku 2007 roku Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie zwolnień przedmiotowych w podatku od nieruchomości oraz przyjęcia „Programu pomocy de minimis udzielanej dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy na terenie miasta Łowicza.” Na bieżąco, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta, prezentowana jest oferta inwestycyjna Łowicza.

II.5.1. Główni pracodawcy: struktura i trendy

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Brzezinach, na terenie miasta działało 3 047 podmiotów gospodarczych (według stanu na koniec 2006 roku), co stanowi prawie 55% podmiotów na terenie powiatu łowickiego. Dynamikę zmian w liczbie podmiotów przedstawia tabela.

Tabela 59. Zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych w latach 2001 - 2006.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba podmiotów	3 036	3 142	3 146	3 111	3 129	3 047
Procentowa zmian w stosunku do poprzedniego roku	+ 1,16%	+ 3,49%	+ 0,12%	- 1,11%	+ 0,57%	- 2,62%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu, Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza

W ewidencji gospodarczej miasta zarejestrowanych było 2 288 podmiotów gospodarczych (stan na koniec 2006 roku).

W ostatnim czasie zauważa się spadek liczby podmiotów gospodarczych (Tabela nr 60).

Tabela 60. Statystyka dotycząca liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

lata	2004	2005	2006
Liczba wpisów do ewidencji	265	240	225
Liczba wykreśleń z ewidencji	305	242	332

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Łowicki rynek gospodarczy jest raczej stabilny. Prawie 95% podmiotów stanowią małe przedsiębiorstwa, a średnie 4,2% (Tabela nr 61).

Tabela 61. Podmioty gospodarcze wg. klas wielkości i branż w latach 2004 -2006.

Sekcja *	2004				2005				2006			
	M	Ś	D	Razem	M	Ś	D	Razem	M	Ś	D	Razem
1.	28	2	1	31	27	2	1	30	30	2	1	33
2.	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1
3.	308	24	9	341	302	26	9	337	287	24	10	321
4.	1	1	2	4	1	1	2	4	0	1	2	3
5.	290	9	2	301	287	12	2	301	284	12	3	299

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

6.	1 179	27	5	1 211	1 179	29	6	1 214	1 094	26	4	1 124
7.	106	2	1	109	104	3	0	107	100	4	0	104
8.	192	4	0	196	187	5	0	192	183	3	0	186
9.	123	0	1	124	124	0	1	125	118	0	1	119
10.	279	9	3	291	300	7	2	309	321	6	3	330
11.	10	5	5	20	10	4	6	20	9	4	7	20
12.	76	28	6	110	77	29	6	112	76	30	5	111
13.	154	5	1	160	150	6	1	157	148	6	1	155
14.	201	10	1	212	207	11	2	220	228	11	2	241
Razem	2 948	126	37	3 111	2 956	135	38	3 129	2 879	129	39	3 047

* 1 - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, 2 - Górnictwo i kopalnictwo, 3 - Przetwórstwo przemysłowe, 4 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, 5 - Budownictwo, 6 - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów, 7 - Hotele i restauracje, 8 - Transport, gospodarka magazynowa i łączność, 9 - Pośrednictwo finansowe, 10 - Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, 11 - Administracja publiczna i obrona narodowa, Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, 12 - Edukacja, 13 - Ochrona zdrowia i opieka społeczna, 14 - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna.

Źródło: GUS

Jak pokazuje Tabela 61, liczba małych i średnich przedsiębiorstw w ciągu ostatnich dwóch lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Jednocześnie stopniowo zwiększa się liczba podmiotów w branżach charakterystycznych dla nowoczesnej gospodarki (obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, budownictwo, działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna).

Najwięksi pracodawcy na terenie miasta to duże przedsiębiorstwa (zatrudniające od 250 do 999), działające głównie w branży spożywczej - Agros Nova Sp. z o.o., Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Łowiczu oraz przemysłu lekkiego - „SYNTEX” Sp. z o.o. (przemysł włókienniczy) i „KODAN” Sp. z o.o. (przemysł odzieżowy). Wśród największych pracodawców znajduje się także zakład opieki zdrowotnej - Zespół Opieki Zdrowotnej oraz przedsiębiorstwo usługowe z branży rolniczej - Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o.

Na terenie miasta zlokalizowana jest duża liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 pracowników, w następujących branżach:

- Przemysł spożywczy – przetwórstwo:

- Firma Bracia Urbanek Jacek Urbanek, Andrzej Urbanek, Wojciech Urbanek Sp. J.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

- Partners Sp. z o.o.
 - Przemysł chemiczny:
 - „LAMELA” Sp. z o.o.
 - Zakład Produkcji Opakowań „OPAKOMET” Sp. z o.o.
 - Energetyka:
 - Zakład Energetyczny Łódź Teren S.A. Rejon Energetyczny Łowicz
 - Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o.
 - Handel:
 - Powszechna Spółdzielnia Spożywców „Społem”
 - „HAZBI” Sp. z o.o.
 - „BORD” Sp. z o.o.
 - „BRANDTEX RETAIL POLSKA” Sp. z o.o.
 - Przemysł włókienniczy:
 - Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Krajewski” Marek Krajewski
 - „GUMITEX POLI-FARM” Sp. z o.o.
 - Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „STEVEN” Marek Bryła
 - Budownictwo:
 - Spółdzielnia Inwestycji i Budownictwa w Łowiczu
 - Zakład Projektowo - Wykonawczy „BUDOWA” Janusz Mostowski
 - Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno - Drogowych w Łowiczu
 - HANTVERKAR POOLEN Janusz Poński
 - Obsługa nieruchomości i usługi komunalne:
 - Łowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa
 - „ŚWIT” Sp. z o.o.
 - Zakład Usług Komunalnych w Łowiczu
 - Edukacja
 - Kolegium Nauczycielskie w Łowiczu
 - Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno - Pedagogiczna w Łowiczu
- Znaczącym pracodawcą jest Bank Spółdzielczy Ziemi Łowickiej w Łowiczu, a także Diecezja Łowicka. Ponadto duży udział w grupie pracodawców przypada administracji. Najwięcej pracowników zatrudniają następujące instytucje:
- Urząd Skarbowy w Łowiczu

- Urząd Miejski w Łowiczu
- Starostwo Powiatowe w Łowiczu
- Sąd Rejonowy w Łowiczu
- Zakład Karny w Łowiczu
- Ochotnicza Straż Pożarna Ratownictwo Wodne w Łowiczu
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu

II.5.2. Struktura podstawowych branż na terenie gminy

Powiat łowicki jest rejonem nasilonej specjalizacji rolniczej, w szczególności w zakresie warzywnictwa, sadownictwa, hodowli żywca wieprzowego i produkcji mlecznej.

Gospodarka miasta ma charakter usługowo - przemysłowy.

Liczba zarejestrowanych podmiotów zmniejsza się z roku na rok – co obrazuje tabela nr 62.

Tabela 62. Liczba zarejestrowanych podmiotów wg. branż w latach 2004 - 2006.

Branża	Lata	2004	2005	2006
Budownictwo		15	10	24
Gastronomia		11	11	10
Handel		88	85	67
Informatyczna		4	4	4
Produkcyjno-handlowa		6	3	4
Produkcyjno- handlowo-usługowa		16	5	5
Produkcyjno-usługowa		3	7	5
Produkcja wyrobów		5	3	5
Transport		6	12	11
Usługowo-handlowa		22	21	21
Usługi przemysłowe		6	9	13
Usługi		83	70	56
Razem		265	240	225

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Rokrocznie najwięcej wpisów do ewidencji działalności gospodarczej (mimo dużego spadku w ostatnich latach) dokonywanych jest z zakresu szeroko rozumianych usług (- 32,5% z wyłączeniem usług przemysłowych) i handlu (- 24%). Handel ma najczęściej charakter „obwoźny”, czyli prowadzony na straganach i targowiskach, oraz handel w sklepach. Na drugim miejscu znajduje się branża usługowa, a na kolejnym branża budowlana i

działalność usługowo – handlowa. Największy spadek zarejestrowanych podmiotów notuje się w branży produkcyjno - handlowo - usługowej, a największy przyrost -w budownictwie.

II.5.3. Liczba osób zatrudnionych w danych sektorach

Jedną z ważniejszych zmiennych charakteryzujących rynek pracy jest liczba pracujących mieszkańców, która zarówno w samym mieście, jak i całym powiecie łowickim, przybiera tendencję wzrostową. Wartość ta nie jest jednakowa dla wszystkich sekcji gospodarki.

Tabela 63. Pracujący wg. sektorów w latach 2004 - 2006.

Lata		2004	2005	2006
Sektor publiczny		3 428	3 213	3 123
	w tym kobiety	1 957	1 903	1 838
Sektor prywatny		4 656	4 842	5 267
	w tym kobiety	2 489	2 446	2 643
Razem		8 084	8 055	8 390
	w tym kobiety	4 446	4 349	4 481

Źródło: GUS.

Wg. danych zawartych w tabeli powyżej, zatrudnienie w podmiotach należących do sektora publicznego zmniejsza się, natomiast w sektorze prywatnym – rośnie. Przy czym wzrost ten jest bardziej intensywny niż spadek w sektorze publicznym. W obu przypadkach udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych zmienia się z taką samą intensywnością.

Szczegółowe informacje dotyczące zatrudnienia w jednostkach podległych samorządowi lokalnemu zawiera Tabela 64.

Tabela 64. Zatrudnienie w jednostkach podległych Urzędowi Miasta Łowicz.

Jednostka	Wielkość zatrudnienia	Liczba etatów
Zakład Usług Komunalnych	134	134,00
Zakład Gospodarki Mieszkaniowej	23	22,50
Miejski Zakład Komunikacji	24	21,45
Biblioteka	15	12,50
Zakład Obsługi Przedszkoli Miejskich	6	6,00
Ośrodek Sportu i Rekreacji	31	27,75

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Jednostka		Wielkość zatrudnienia	Liczba etatów
Łowicki Ośrodek Kultury		14	12,00
Szkoła Podstawowa nr 1		43	42,75
w tym	<i>nauczyciele</i>	31	31,00
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	12	11,75
Szkoła Podstawowa nr 2		45	40,9
w tym	<i>nauczyciele</i>	33	31,40
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	12	9,50
Szkoła Podstawowa nr 3		46	43,77
w tym	<i>nauczyciele</i>	31	29,77
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	15	14,00
Szkoła Podstawowa nr 4		48	45,69
w tym	<i>nauczyciele</i>	36	33,94
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	12	11,75
Szkoła Podstawowa nr 7		42	33,9
w tym	<i>nauczyciele</i>	31	23,90
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	11	10,00
Gimnazjum nr 1		54	40,22
w tym	<i>nauczyciele</i>	36	30,22
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	18	10,00
Gimnazjum nr 2		38	33,67
w tym	<i>nauczyciele</i>	32	27,67
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	6	6,00
Gimnazjum nr 3		28	18,11
w tym	<i>nauczyciele</i>	26	16,91
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	2	1,20
Gimnazjum nr 4		19	14,23
w tym	<i>nauczyciele</i>	19	14,23
	<i>pracownicy niepedagogiczni</i>	0	0,00

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Poważne spadki w liczbie zatrudnionych odnotowano w obsłudze nieruchomości, produkcji i dostarczaniu energii, gazu i wody (Tabela nr 65). Natomiast wzrost zatrudnienia nastąpił przede wszystkim w usługach transportowych i łączności, a następnie, w branży budowlanej handlu i pośrednictwie finansowym.

W działalności handlowej, transportowej i telekomunikacyjnej odnotowano wprost proporcjonalny wzrost liczby zatrudnionych kobiet i nieco mniejszy w branży budowlanej w

stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych. Najbardziej dynamiczny spadek pracujących kobiet nastąpił w sekcji obsługi nieruchomości, wynajmu, nauki i usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Dominującą rolę w zatrudnieniu na terenie miasta Łowicza pełni branża usługowa, a przede wszystkim handel.

Tabela 65. Pracujący wg. sekcji PKD w latach 2004 - 2006.*

Lp.	Sekcja PKD	2004		2005		2006	
		O**	K**	O	K	O	K
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	71	33	65	30	67	30
2.	Przetwórstwo przemysłowe	3 188	1 681	3 248	1 641	3 314	1 673
3.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	331	63	305	63	288	58
4.	Budownictwo	233	29	230	29	306	37
5.	Handel hurtowy i detaliczny, naprawy	691	424	804	489	896	558
6.	Hotele i restauracje	29	23	14	10	30	21
7.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	422	140	440	139	563	185
8.	Pośrednictwo finansowe	216	187	214	185	176	157
9.	Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	452	248	310	135	302	129
10.	Administracja publiczna i obrona narodowa, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	832	433	789	420	811	428
11.	Edukacja	1 033	765	1 074	808	1 059	790
12.	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	436	341	414	320	435	339
13.	Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna indywidualna	150	79	148	80	143	76
	Razem	8 084	4 446	8 055	4 349	8 390	4 481

*zestawienie nie uwzględnia podmiotów zatrudniających do 9 osób oraz rolnictwa indywidualnego

**O - ogółem, K - Kobiety

Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

II.5.4. Rolnictwo

Użytki rolne na terenie miasta zajmują powierzchnię 1 309 ha, co stanowi prawie 56 % całkowitej jego powierzchni. Rolnictwo ma jednak niewielkie znaczenie jako źródło utrzymania mieszkańców.

Wśród gruntów ornych przeważają gleby słabe i bardzo słabe (klasa V i VI). Gleby wyższych klas bonitacyjnych występują na użytkach zielonych.

Łowicz pełni funkcję ośrodka przetwórstwa rolno - spożywczego dla gmin wiejskich powiatu łowickiego.

Tabela 66. Struktura gruntów wg. klas bonitacji (wg danych z 1999 roku).

Grunty orne		Łąki		Pastwiska	
Klasa	Powierzchnia (ha)	Klasa	Powierzchnia (ha)	Klasa	Powierzchnia (ha)
IIIa	56	III	29	III	7
IIIb	49	IV	122	IV	116
IVa	92	V	94	V	72
IVb	11	VI	8	VI	10
V	372	-	-	VIz	10
VI	166	-	-	-	-
VIz	9	-	-	-	-

Źródło: na podstawie Programu ochrony środowiska dla miasta Łowicza w latach 2004 – 2011

Powierzchnia gruntów rolnych systematycznie zmniejsza się na rzecz gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

II.5.5. Identyfikacja problemów

- zmniejszająca się liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;
- spadek zatrudnienia, w szczególności wśród kobiet w branży usługowej z zakresu obsługi nieruchomości, edukacji i usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

II.7. Sfera społeczna

II.7.1. Sytuacja demograficzna i społeczna

Na terenie miasta zameldowanych jest 30 416 osób na pobyt stały oraz 463 osoby na pobyt czasowy (stan na XII 2006 r.).

Ogólna liczba ludności gminy stanowi 36 % ludności powiatu i 1,2% ludności województwa.

Tabela 67. Statystyka liczby mieszkańców miasta.

Lata		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności ogółem		31 326	31 197	31 079	30 950	31 276	31 078	30 879
w tym	zameldowani czasowo	bd	bd	bd	bd	491	508	463
	kobiety	16 538	16 388	16 301	16 243	16 201	16 113	16 052
	mężczyźni	15 089	15 086	14 778	14 707	14 584	14 457	14 364
Wskaźnik feminizacji		109	108	110	110	111	111	111

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Zauważalny jest systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta Łowicza - o 1,27% w przeciągu dwóch lat – od końca 2004 do 2006 roku. Z poniższych tabel (nr 68 i nr 69) wynika, że trend ten spowodowany jest długotrwałym utrzymywaniem się tendencji spadkowych w liczbie urodzeń i ujemnym saldem migracji.

Tabela 68. Ruch naturalny w latach 2002 – 2005.

Lata	2005	2006
Urodzenia	261	265
Zgony	278	283
Przyrost naturalny	- 17	- 18

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 69. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w mieście w 2006 roku.

Zameldowania	Wymeldowania	Przemeldowania	Saldo migracji
294	430 w tym 20 zagranicę	647	- 136

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

W przeważającej większości, wymeldowań dokonują osoby młode (do 35 roku życia). Stanowią one także większość (85%) mieszkańców emigrujących za granicę. Tendencja ta ma charakter ogólnokrajowy.

Tabela 70. Liczba mieszkańców wg. wieku i płci.

Wiek	0 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 64		powyżej 65	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
2002	703	690	832	818	1 079	988	1 330	1 329	9 342	10 277	1 195	2 113
2004	682	674	775	746	959	902	1 211	1 198	9 455	10 382	1 233	2 166
2006	681	666	694	696	853	833	1 095	1 041	9 520	9 678	1 300	2 277

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Struktura wiekowa mieszkańców, w podziale na poszczególne przedziały wiekowe, jest dość stabilna. Największy spadek liczby mieszkańców występuje wśród osób w wieku od 15 do 19 lat oraz wśród młodszych grup wiekowych. Zwiększa się natomiast udział osób w wieku powyżej 65 roku życia, w ogólnej liczbie mieszkańców miasta. Społeczność Łowicza starzeje się i jest to zbieżne z tendencjami ogólnokrajowymi.

II.7.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

System oświaty

Placówki prowadzone przez miasto to siedem przedszkoli, w tym jedno integracyjne, żłobek, pięć szkół podstawowych, cztery gimnazja oraz dwa zespoły szkół, w których skład wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum i są to Zespół Szkół przy ul. Grunwaldzkiej 9 - Szkoła Podstawowa nr 3 im. Karola Wojtyły – Papieża Polaka i Gimnazjum nr 3, Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II – Szkoła Podstawowa nr 7 i Gimnazjum nr 4.

Do przedszkoli w 2006 roku uczęszczało prawie 650 dzieci. W latach od 2002 do 2006 do podstawowych szkół publicznych uczęszczało łącznie od 2 196 uczniów w roku szkolnym 2002/2003 do 1 943 w roku szkolnym 2005/2006. Do gimnazjów publicznych na terenie miasta (tj. oprócz uczniów Pijarskiego Gimnazjum Królowej Pokoju) – od około 1 230 uczniów w roku szkolnym 2002/2003 do około 1 200 w roku szkolnym 2005/2006. W latach 2002 - 2006 szkoły ukończyło łącznie około 1 860 uczniów szkół podstawowych i 2 150 gimnazjalistów. Z danych wynika, że liczba uczniów systematycznie maleje.

Szkoły ponadgimnazjalne są prowadzone przez powiat. Na terenie miasta znajdują się następujące ponadgimnazjalne placówki oświatowe:

- trzy licea ogólnokształcące,

- Pijarskie Liceum Królowej Pokoju (nie podlega pod powiat)
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1, w tym Liceum Ogólnokształcące i Liceum Profilowane, Technikum Elektroenergetyczne, Technikum Mechaniczne i Technikum Zawodowe na podbudowie Szkoły Zawodowej oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego, w tym: Liceum Ogólnokształcące, Technikum Agrobiznesu, Technikum Żywności i Gospodarstwa Domowego, Technikum Mechanizacji Rolnictwa, Technikum Technologii Żywności, Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3, w tym: Liceum Profilowane, Technikum Hotelarskie, Technikum Organizacji Usług Gastronomicznych, Technikum Odzieżowe, Liceum Handlowe, Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 4, w tym: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Technikum Ekonomiczne, Zasadnicza Szkoła Zawodowa.

Powiat prowadzi ponadto Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy.

W Łowiczu działają również szkoły wyższe. W poniższej tabeli zostały przedstawione kierunki kształcenia na tych uczelniach.

Tabela 71. Szkolnictwo wyższe na terenie Łowicza.

Uczelnia	Kierunek	Specjalizacja
Mazowiecki Wyższa Szkoła Humanistyczno - Pedagogiczna w Łowiczu	Filologia	nauczycielska, animacja kultury i edukacja kulturalna, bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, dziennikarstwo
	Historia	nauczycielska archiwistyczna
	Pedagogika	edukacja początkowa, pedagogika ogólna, społeczna, rewalidacyjna, opiekuńczo-wychowawcza, zarządzanie i organizacja w oświacie
	Wyższe Studium Polityki Społecznej w ramach Wydziału Pedagogicznego	polityka społeczna
	Zarządzanie i Marketing	Zarządzanie przedsiębiorstwem, finanse i rachunkowość, turystyka i hotelarstwo, systemy informatyczne zarządzania, zarządzanie w służbie zdrowia
Kolegium Nauczycielskie	Język polski, matematyka	nauczycielska

Uczelnia	Kierunek	Specjalizacja
w Łowiczu	z informatyką, pedagogiką – wychowanie fizyczne i zdrowotne	
Kolegium Nauczycielskie Języków Obcych	Język angielski, niemiecki, francuski	nauczycielska
Akademia Rolnicza SGGW Wydział Zamiejscowy w Łowiczu	Rolnictwo	Agronomia i Agrobiznes
	Studium Międzywydziałowe	Ochrona Środowiska
Wyższe Seminarium Duchowne		
Kolegium Teologiczne Diecezji Łowickiej		

Źródło: www.lowicz.eu

Z danych wynika, że miasto posiada zasoby dostosowane do rozwoju kadr nowoczesnej gospodarki. Na uczelniach wyższych przeważają kierunki humanistyczne. W mniejszym stopniu prowadzone są studia z zakresu ekonomii. Uruchomione są tylko dwa kierunki techniczne – w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska.

Na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego zauważa się większy niż w przypadku szkolnictwa wyższego udział i różnorodność kierunków technicznych – elektryka, mechanika, rolnictwo, hotelarstwo i gastronomia, ekonomia.

Tabela 72. Przyszkolna infrastruktura sportowa w Łowiczu.

Placówka oświatowa	Charakterystyka obiektu	Stan techniczny
SP Nr 1	- Brak boisk szkolnych	
Sp Nr 2	- Boisko o powierzchni 800 m ² - asfaltowe - Brak placu zabaw	zły
ZS przy ul. Grunwaldzkiej	- Szkolne boisko piłkarskie (100 x 60 m) - boisko do piłki koszykowej (asfaltowe 14 x 20 m) - boisko do piłki ręcznej (18 x 35 m) - pełnowymiarowa sala gimnastyczna (30 x 18 x 7,2 m) - mała sala gimnastyczna (14 x 6 m) - bieżnia żużlowa (100 m długości)	bardzo zły bardzo zły
SP nr 4	- Boisko piłkarskie - skocznia w dal - sala gimnastyczna - boisko do piłki nożnej, plac zabaw	bardzo dobry
ZS z Oddziałami Integracyjnymi	- Boisko piłkarskie - boisko do siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej, siatkówki plażowej, piłki nożnej - bieżnia	dobry

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Placówka oświatowa	Charakterystyka obiektu	Stan techniczny
	- skocznia do skoku w dal - korty tenisowe	
Gimnazjum nr 1	- sala gimnastyczna - boisko do piłki nożnej, plażowej, koszykówki - bieżnia - skocznia w dal - siłownia	wszystkie obiekty wymagają modernizacji
Gimnazjum nr 2	- mała sala gimnastyczna - boisko do piłki koszykowej - skocznie do skoku w dal brak: - zielonego boiska do piłki nożnej - boiska do piłki siatkowej - bieżni do biegów krótkich - kortu do tenisa	- brak sprzętu spełniającego wymogi bhp - nawierzchnia do wymiany
I LO	- sala gimnastyczna 23 x 11 m - boisko sportowe 23 x 11 m - boisko asfaltowe 40 x 20 m - boisko do siatkówki plażowej - boisko do siatkówki ceglaste 21 x 11 m - kort tenisowy - bieżnia - rzutnia do pchnięcia kulą - skocznia do skoku w dal 280 m - tablica do tenisa ziemnego	dostateczny dobry dobry dobry dobry
III LO	- sala gimnastyczna 17,5 x 8 m - boisko do piłki nożnej 41 x 20 m - dwa boiska do piłki siatkowej 18 x 10 m - boisko do piłki koszykowej 25 x 14 m	dostateczny
ZSP nr 1	- sala gimnastyczna 21,4 x 11 m - sala gimnastyczna 17 x 11 m - boisko asfaltowe 21 x 43 m	dostateczny
ZSP nr 2 Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego	- sala gimnastyczna 26 x 14 m - boisko sportowe 60 x 40 m	dobry

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Szkoły Podstawowe nr 2 i nr 4 oraz Gimnazjum nr 1 i nr 2, korzystają bezpłatnie z obiektów OSiR.

Występują duże potrzeby remontowe placówek oświatowych. Konieczna jest, termomodernizacja (połączona z usunięciem azbestu, wymiana stolarki okiennej, naprawą dachu) budynków przedszkoli Nr 1, Nr 2, Nr 4, Nr 5 i Nr 7 oraz Przedszkola Integracyjnego Nr 10, a także wymiana części lub całości ogrodzenia w wymienionych powyżej przedszkolach i dodatkowo wykonanie parkingów przy przedszkolu Nr 1 i Nr 5 oraz budowa

sali gimnastycznej przy budynku Przedszkola Nr 7. Niezbędna jest modernizacja zaplecza socjalnego w przedszkolach nr 1, nr 4. We wszystkich placówkach występuje również potrzeba zagospodarowania placów zabaw, wykonanie nowych ciągów komunikacyjnych – chodników, wjazdów i utwardzenie placów. Wszystkie placówki wymagają doposażenia w sprzęt i pomoce dydaktyczne: meble do sal dydaktycznych, komputery, sprzęt audio - video, sprzęt rekreacyjny, w tym plac zabaw.

W przypadku budynków szkół podstawowych i gimnazjów najczęstsze potrzeby dotyczą termomodernizacji (SP nr 2, Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi) i remontu bloków żywieniowych (SP Nr 1, SP Nr 3, Gimnazjum Nr 1). W Szkole Podstawowej Nr 3 występują również braki lokalowe. W tej placówce konieczna jest także wymiana instalacji technicznej (także Gimnazjum nr 1).

Uzupełnienia lub modernizacji wymaga infrastruktura wokół placówek oświatowych. We wszystkich podstawówkach i Gimnazjum Nr 1 istnieje konieczność modernizacji lub budowy niekompletnego ogrodzenia. W większości szkół podstawowych brakuje też parkingów.

Duże potrzeby występują w zakresie infrastruktury sportowej – konieczność modernizacji (SP nr 2, SP Nr 3, Gimnazjum Nr 1) i budowy boisk sportowych (SP Nr 1).

Szkoły zgłaszają braki w wyposażeniu pracowni nauk ścisłych i przyrodniczych oraz komputerowych i językowych w sprzęt audiowizualny i multimedialny. Braki występują też w wyposażeniu sal gimnastycznych i boisk oraz klas lekcyjnych w meble szkolne.

Ochrona zdrowia

Na terenie miasta znajduje się trzydzieści placówek działających w publicznym systemie zdrowia, w tym jeden zakład publiczny – Zespół Opieki Zdrowotnej, oraz dwadzieścia dziewięć niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej świadczy jedenaście placówek (z dwudziestu jeden na terenie całego powiatu łowickiego). Usługi w zakresie nocnej i świątecznej wyjazdowej i ambulatoryjnej opieki lekarskiej i pielęgnacyjnej oraz transportu sanitarnego, realizuje Dział Pomocy Doraźnej ZOZ w Łowiczu. Informacje dotyczące liczby placówek świadczących usługi z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej zostały usystematyzowane w tabeli nr 73.

Tabela 73. Specjalistyczna opieka zdrowotna świadczona na terenie miasta w ramach kontraktu z NFZ.

Rodzaj świadczenia		Liczba jednostek świadczących usługę na terenie miasta	Łączna liczba jednostek świadczących usługę na terenie powiatu
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna		7	7
w tym:	<i>chirurgia ogólna</i>	3	3
	<i>onkologiczna</i>	1	1
	<i>urazowo-ortopedyczna</i>	3	3
Dermatologia		2	2
Diabetologia		1	1
Endokrynologia		2	2
Ginekologia i położnictwo		3	8
Gruźlica i choroby płuc		1	1
Kardiologia		1	1
Neurologia		3	3
Okulistyka		5	6
Onkologia		2	2
Otolaryngologia		2	2
Reumatologia		1	1
Urologia		1	1
Wady postawy		1	1
Badania elektrokardiologiczne		1	1
Endoskopowe przewodu pokarmowego - gastroscopia		1	1
Badania ultrasonograficzne – DOPPLER DUPLEX		2	2
Rentgenodiagnostyka		2	2
Lecznictwo psychiatryczne i uzależnień – świadczenia ambulatoryjne		3	4
w tym:	<i>świadczenia w poradni zdrowia psychicznego</i>	2	3
	<i>świadczenia w poradni leczenia uzależnień</i>	1	1
Rehabilitacja lecznicza		10	15
w tym:	<i>lekarska ambulatoryjna opieka rehabilitacyjna</i>	4	6
	<i>fizjoterapeutyczne zabiegi rehabilitacyjne</i>	5	8
	<i>rehabilitacja w ośrodku dziennym i rehabilitacja ogólnoustrojowa w oddziale fizjoterapii i rehabilitacji</i>	1	1
Opieka długoterminowa		1	1

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Rodzaj świadczenia		Liczba jednostek świadczących usługę na terenie miasta	Łączna liczba jednostek świadczących usługę na terenie powiatu
w tym:	Świadczenia w poradni medycyny paliatywnej,	1	1
	Świadczenia w hospicjum domowym	1	1
	Świadczenia w pielęgnacyjnej opiece długoterminowej	1	1
Leczenie stomatologiczne:		14	22
w tym:	świadczenia podstawowe dla dzieci i młodzieży do lat 18 oraz dorosłych z protetyką	10	18
	świadczenia specjalistyczne w chirurgii stomatologicznej i w protetyce stomatologicznej	1	1
	świadczenia specjalistyczne w ortodoncji	2	2
	stomatologii zachowawczej z endodoncją	1	1

Źródło : "Gdzie się leczyć bezpłatnie w 2007 r. Informator o podmiotach z terenu powiatu łowickiego udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia

Łowicz jako jedyny ośrodek miejski Powiatu Łowickiego stanowi miejsce lokalizacji specjalistycznych placówek medycznych, obsługujących nie tylko mieszkańców miasta, ale i całego powiatu. Większość świadczeń specjalistycznych na terenie powiatu, realizowanych jest przez jednostki zlokalizowane w granicach miasta. Poza jego obszarem, realizowane są świadczenia z zakresu ginekologii i położnictwa, okulistyki, poradni zdrowia psychicznego, częściowo rehabilitacji i stomatologii.

Placówki prowadzą programy profilaktyki zdrowotnej z zakresu przewlekłej obturacyjnej choroby płuc, gruźlicy (Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc), profilaktyki raka szyjki macicy (Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu Poradnia Ginekologiczno - Położnicza) oraz chorób układu krążenia (Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu Poradnia Kardiologiczna, NZOZ „MEDICUS” i NZOZ Przychodnia Zdrowia Jadwiga Krajewska).

Działalność z zakresu leczenia szpitalnego prowadzi Szpital Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łowiczu w ramach siedmiu oddziałów szpitalnych:

- chirurgicznego,
- chorób wewnętrznych z pododdziałem kardiologicznym,
- anestezjologii i intensywnej terapii,
- pediatrycznego,

- neonatologicznego,
- położniczo - ginekologicznego,
- fizjoterapii i rehabilitacji z pododdziałem dziennej rehabilitacji i w izbie przyjęć.

Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu świadczy także usługi ratownictwa i transportu medycznego w ramach zespołów wyjazdowych Działu Pomocy Doraźnej – reanimacyjnego i wypadkowych.

Strukturę zatrudnienia w placówce przedstawia tabela poniżej. Brak jest danych odnośnie wielkości zatrudnienia w gabinetach prywatnych na terenie Miasta Łowicza.

Tabela 74. Struktura zatrudnienia w Zespole Opieki Zdrowotnej w Łowiczu.

		2004	2005	2006
Lekarze medycyny		40	41	37
mgr farmacji		1	2	1
Inny wyższy		18	19	21
Personel średni		203	192	194
w tym	Pielęgniarki	135	129	131
	Położne	21	21	20
	pozostali	47	42	43
Personel niższy		22	20	21
Obsługa		15	10	15
Administracja		27	31	29
Razem		326	315	318

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łowiczu

Na terenie miasta działa siedemnaście aptek lecznictwa otwartego, z czego trzynaście typu A i cztery typu B.¹ Dwie apteki są czynne całodobowo, jedna od poniedziałku do piątku, jedenaście od poniedziałku do soboty, a trzy otwarte są również w niedzielę.

Ponadto w Łowiczu działają prywatne jednostki ochrony zdrowia. Zostały one przedstawione w poniższej tabeli.

¹ Według zapisów Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie typów aptek, zakresu i rodzaju czynności należących do aptek poszczególnych typów oraz wymogów dotyczących lokalu i wyposażenia aptek, (Dz. U. z dnia 7 stycznia 1994 r.) „apteki typu A przeznaczone są do zaopatrywania w leki gotowe, leki recepturowe i inne środki farmaceutyczne, materiały medyczne oraz inne środki dopuszczone do obrotu w aptekach, a także do prowadzenia szkolenia zawodowego farmaceutów i innych pracowników medycznych wojskowej służby zdrowia; mogą one również zaopatrywać wojskowe zakłady opieki zdrowotnej i inne jednostki organizacyjne wojskowej służby zdrowia”. Apteki typu B nie są upoważnione do prowadzenia szkoleń zawodowych.

Tabela 75. Prywatne gabinety lekarskie na terenie Łowicza.

Rodzaj prywatnego gabinetu	Liczba jednostek
Stomatologiczny	26
Stomatologiczny NZOZ	7
Ortodontyczny	1
Razem	34
internistyczne oraz medycyny pracy	9
laryngologiczne	2
lekarzy ogólnych	10
ginekologiczne	8
chirurgiczne	4
psychiatryczne	1
Pediatryczne	3
dermatologiczne	2
okulistyczne	3
neurologiczne	2
rehabilitacyjne	1
Razem	79

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Głównym problemem placówek ochrony zdrowia, a w szczególności głównego ośrodka medycznego - Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łowiczu, są ograniczone możliwości inwestycyjne.

Organem finansującym i zarządzającym dla ZOZ jest Starostwo Powiatowe. Powiat przeznaczył na inwestycje w latach 2004 – 2006 łącznie 1 667 740,00 zł, w tym 867 086,00 zł pochodziło ze źródeł zewnętrznych. Mimo przeprowadzonych inwestycji stan techniczny budynków ZOZ jest niezadowolający, a wyposażenie w aparaturę i sprzęt medyczny - niewystarczające. Ogranicza to możliwość wprowadzania niektórych wysokospecjalistycznych procedur medycznych, systemów jakości w ochronie zdrowia, standardów świadczenia usług medycznych i certyfikacji procedur, a także realizacji programów zdrowotnych.

Niewystarczająca jest liczba kontraktowanych porad w zakresie specjalistyki ambulatoryjnej, długi czas oczekiwania na poradę oraz częste wyczerpanie limitów ustalonych przez NFZ.

Planowane są inwestycje z zakresu termomodernizacji budynku szpitala i administracji, kompleksowej przebudowy bloku operacyjnego oraz budynku oddziału fizjoterapii

i rehabilitacji zlokalizowanego poza miastem, działań modernizacyjnych i usprawniających pracę placówki (utworzenie centralnej stacji przygotowania łóżek w budynku szpitala, budowa zbiornika retencyjnego zabezpieczającego ośmiogodzinną rezerwę wody, komputeryzacja) oraz zakup aparatury i sprzętu medycznego, w tym specjalistycznego.

Instytucje kultury i działalność kulturalna

Na terenie miasta funkcjonuje dobrze rozbudowana sieć placówek prowadzących działalność kulturalną na rzecz mieszkańców.

Muzeum w Łowiczu będące jednostką organizacyjną powiatu mieści się w gmachu pomisjonarskim ufundowanym przez arcybiskupa Michała Radziejowskiego.

Odgrywa ono ważną rolę w ochronie i upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego regionu i kraju. Prowadzi działalność kolekcjonerską, konserwatorską, wystawienniczą, edukacyjną, popularyzatorską i naukową. Jest instytucją kultury na terenie powiatu, prezentującą historię miasta i regionu w tak szerokim zakresie. Dla zwiedzających udostępnia ekspozycje stałe: sztuka baroku w Polsce – w kaplicy pw. Św. Karola Boromeusza, prezentacja obiektów sztuki sakralnej i świeckiej XVII i XVIII w; dzieje Łowicza i regionu min. kolekcja portretów trumiennych, pamiątki z powstań narodowych, militaria XIV – XX w; sztuka ludowa Księżaków Łowickich – prezentacja tkanin i strojów ludowych, wycinanek i innej plastyki dekoracyjnej; ceramika artystyczna Hanny Głowczewskiej – ekspozycja współczesnej ceramiki użytkowej, dekoracyjnej i rzeźby ceramicznej z lat 50-60 XX wieku; współcześni malarze łowiccy – sylwetki najwybitniejszych artystów z Łowicza, żyjących w XIX – XX wieku m. in Z. Pałowski, R. Artymowski; miniskansen – ekspozycja plenerowa udostępniana od maja do października (dwie zagrody wiejskie z XVIII i XIX w. z terenu dawnego Księstwa Łowickiego), skansen przy Muzeum w Maurzycach; wystawy czasowe – ekspozycje prezentujące sztukę dawną i współczesną, twórczość amatorską i profesjonalną; oferta edukacyjna – lekcje muzealne dla młodzieży szkolnej z zakresu etnografii, historii i historii sztuki.

Zainteresowanie działalnością oświatową od kilku lat wykazuje tendencję wzrostową, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 76. Przeprowadzone lekcje muzealne w latach 2002 – 2005.

Lata	2002	2003	2004	2005
Liczba lekcji	55	88	87	128

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łowickiego na lata 2007 – 2013.

Muzeum posiada też bogatą bibliotekę gromadzącą i udostępniającą wydawnictwa dotyczące historii miasta i regionu oraz historii, kultury i sztuki polskiej. Obecnie biblioteka posiada około 6 tys. woluminów.

Muzeum udostępnia zbiory zwiedzającym od wtorku do niedzieli, w godzinach od 10 do 16 w tygodniu oraz od 10 do 17 w weekend. Ekspozycja plenerowa udostępniana sezonowo – od maja do października.

Tabela 77. Liczba osób odwiedzających Muzeum w Łowiczu w latach 2002 – 2006.

Lata	2003	2004	2005	2006
Liczba odwiedzających	49 208	46 777	50 466	50 984
			19 205*	20 878*

* w tym - bezpłatnie (bezpłatne soboty, koncerty, uroczyste spotkania, imprezy plenerowe – Powiatowy Dzień Dziecka, Dzień Szkoły Pijarskiej, VI Biesiada Łowicka, III Europejskie Dni Dziedzictwa)

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łowickiego na lata 2007 – 2013, Muzeum w Łowiczu.

Głównymi problemami w działalności Muzeum, ograniczającymi jego rozwój są niewystarczające środki finansowe na zakup eksponatów, konserwację wybranych obiektów przez specjalistyczne pracownie konserwatorskie, publikacje dotyczące bieżącej działalności i gromadzonych zbiorów. Konieczne jest wykonanie prac inwestycyjnych z zakresu konserwacji i remontu budynku głównego Muzeum, rozbudowę i rozwój Skansenu w Maurzycach, wprowadzenie monitoringu obiektu. Remontu wymaga dach głównego budynku muzeum i wykonane w latach 60 - tych instalacje centralnego ogrzewania i elektryczne. Konieczna jest również wymiana stolarki okiennej.

Łowicki Ośrodek Kultury jest jednostką organizacyjną miasta. Ośrodek administruje budynkiem dawnego teatru i resursy miejskiej z 1899 r. przy ul. Podrzecznej 20, Muszlą Koncertową na Błoniach (ul. Floriana) oraz prężnie działającą stroną internetową (www.lok.art.pl).

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Budynek ŁOK jest w bardzo dobrym stanie technicznym - przeszedł generalny remont w 2002 roku. Obiekt jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych, posiada własną kotłownię olejową.

Muszla Koncertowa została zmodernizowana – zadaszenie sceny, zaplecze i ogrodzenie w 2002 roku oraz widownia na ok.1 000 miejsc, zadaszenie, rozbudowa zaplecza, kotłownia olejowa, sanitariaty w 2006 roku.

Ośrodek realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury.

Prowadzi zajęcia stałe z zakresu folkloru, plastyki, sztuki teatralne i filmowej, fotografii, literatury (Łowickie Warsztaty Literackie), muzyki i śpiewu (Studio Piosenki - emisja głosu).

Ponadto w ŁOK działa stale kino „Fenix”.

Pod opieką merytoryczną ŁOK znajdują się następujące kluby i zespoły:

- dwie grupy Młodzieżowego Zespołu Ludowego „KODERKI”, Młodzieżowa Kapela Ziemi Łowickiej, Masovia (folklor)
- Klub Plastyczny „AKWARELKI”
- Grupa Teatralna „Kołowrót”
- Dyskusyjny Klub Filmowy „Bez Nazwy”
- Klub Fotograficzny „Powiększenie”
- Łowicka Orkiestra Kameralna (muzyka klasyczna)
- sekcja muzyczna: C CZTERY, OHIO, TUMBLEWEED, TAU, BIBI RIBOZO AND THE BANDITOS, FILANTROPIA, ÓSMY DZIEŃ TYGODNIA, ECLIPSE EXTREME, 669, TUMBLEWEED, NO NAME, DZIANINA, AUS DER BANK BAND, HIGH VOLTAGE
- taniec – grupa Break Dance.

Ośrodek organizuje również spektakle, koncerty, konkursy, przeglądy, wystawy, odczyty, kiermasze oraz imprezy rozrywkowe i okolicznościowe, w tym szereg imprez wpisanych jest do stałego kalendarza imprez kulturalnych Łowicza.

Głównym problemem ŁOK jest brak miejskiej sali widowiskowej oraz niedostateczne wyposażenie w sprzęt nagłaśniający i oświetleniowy.

Oprócz wyżej wymienionych instytucji kultury w mieście funkcjonuje Galeria Malarstwa Współczesnego Artymowskich oraz Galeria Browarna.

Biblioteki

Na terenie miasta działa sieć biblioteczna, składająca się z bibliotek publicznych, szkolnych, pedagogicznych, naukowych i specjalistycznych:

- Powiatowa Biblioteka Publiczna,
- Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego w Łowiczu wraz z dwoma filiami,
- Biblioteka Akademicka MWSH-P,
- Biblioteka Pedagogiczna,
- Biblioteka przy Muzeum w Łowiczu,
- Biblioteka Kolegium Nauczycielskiego,
- Biblioteka Kolegium Języków Obcych,
- Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego.

Biblioteką prowadzoną przez miasto jest ***Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego***. Jej zadaniem jest zaspokajanie potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych społeczeństwa, w pełnym jego przekroju wiekowym. Biblioteka realizuje zadania poprzez gromadzenie, opracowanie i udostępnianie różnorodnych źródeł informacji – książek, czasopism, druków ulotnych, zbiorów audiowizualnych i elektronicznych.

Biblioteka zlokalizowana jest na os. Bratkowice, gdzie mieści się wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia, oraz Filia dla dzieci. Druga filia biblioteki znajduje się na ul. Podrzecznej i prowadzi wypożyczalnię dla dorosłych.

Na jedną placówkę biblioteki miejskiej przypada 10 139 mieszkańców.

Tabela 78. Wielkość zbiorów, liczba czytelników i wypożyczeń.

Liczba książek (woluminy ogółem)		67 172
Liczba czytelników książek (osoby)		3 317
Liczba wypożyczeń książek na zewnątrz	ogółem	60 938
	na 1 czytelnika	18.4

Źródło: *Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego*

Ogółem Miejska Biblioteka posiada cztery stanowiska z dostępem do Internetu przeznaczone dla czytelników. Wszystkie znajdują się w budynku na os. Bratkowice - od 2001 roku w czytelnii dla dorosłych działa jedno stanowisko z dostępem do Internetu, uruchomione w ramach Kontraktu Wojewódzkiego, a od 2004 roku - trzy stanowiska z dostępem do Internetu

dla czytelników w wypożyczalni dla dzieci, utworzone w ramach rządowego programu „Ikona”.

Czytelnia internetowa posiada regulamin, do którego zobowiązani są stosować się użytkownicy. Określa on m.in. wysokość opłat za korzystanie z Internetu.

Biblioteka prowadzi także działalność kulturalną, przez co tworzy podstawy do kształtowania świadomości regionalnej mieszkańców, wspólnoty mieszkańców w różnorodności kulturowej.

Biblioteka jest najemcą obydwu lokali, w których funkcjonuje.

Tabela 79. Informacje nt. lokali użytkowanych przez Bibliotekę Miejską i jej filie.

Administrator budynku	Stan	Potrzeby inwestycyjne/remontowe
Biblioteka Miejska i Filia na os. Bratkowice		
Łowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa	Lokal zajmuje część łącznika pomiędzy dwoma blokami mieszkalnymi. Wykonany w technologii tzw. „wielkiej płyty”. Przystosowany do pełnienia funkcji biblioteki publicznej (w połowie lat osiemdziesiątych). Powierzchnia ogółem: 596 m ² Wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia i zbiory specjalistyczne: 270 m ² Filia dla dzieci: 136 m ² Pomieszczenia administracyjne, dział Gromadzenia i Opracowywania zbiorów, pomieszczenia socjalne, ciągi komunikacyjne: 188 m ² Ogrzewanie: c.o.	- zbyt mała powierzchnia lokalu - lokal nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (wejście po kilku schodach, bez możliwości wjazdu wózkiem inwalidzkim); - modernizacji wymagają łazienki - modernizacji wymaga elewacja zewnętrzna (w bieżącym roku planowany jest remont elewacji).
Filia dla dorosłych przy ul. Podrzecznej		
Łowicki Ośrodek Kultury	Pomieszczenia w budynku ŁOK Powierzchnia ogółem: 90 m ² Ogrzewanie: c.o.	- zbyt mała powierzchnia lokalu - budynek nie wymaga remontu

Źródło: Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego

Głównym problemem Miejskiej Biblioteki jest niekorzystna lokalizacja (na obrzeżach miasta) oraz słabo rozwinięta sieć filii bibliotecznych - ograniczony dostęp do oferowanych usług, zwłaszcza dla osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci (brak oddziału bibliotecznego dla dzieci w centrum miasta).

Ponadto, powierzchnie lokali bibliotecznych uniemożliwiają użytkownikom swobodny dostęp do półek z książkami, a wybrane z katalogu tytuły podaje bibliotekarz. W lokalach brak jest powierzchni na sale do pracy z czytelnikiem dorosłym i z dziećmi np. czytelnia internetowa,

muzyczna. Dodatkowo organizacja oddziału dla dzieci wymaga odrębnego pomieszczenia, księgozbioru i obsługi.

Brak jest również miejsca i pomieszczeń na rozwój działalności kulturalnej np. spotkania autorskie, koła przyjaciół biblioteki, wystawy, oraz działalności dydaktycznej w zakresie prowadzenia regionalnych ścieżek edukacyjnych np. warsztaty, czytelnie multimedialne, prelekcje na temat historii miasta i regionu, spotkania z ciekawymi ludźmi nauki, zasłużonymi łowiczanie itp.

Tabela 80. Stan wyposażenia i potrzeby inwestycyjne Biblioteki Miejskiej.

Wyposażenie	Braki	Potrzeby
- komputery klasy 486SX i 386SX; - systemy operacyjne MS DOS 5.00 i MS Windows 3.11 działające w sieci Net Ware 3.12.; - 3 stacje robocze działające w sieci (ze środków PEFRON); - 1 stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu w czytelnicy MB (w ramach Kontraktu Wojewódzkiego 2001-2002); - kawiarenka Internetowa z 3 stanowiskami z bezpośrednim dostępem dla użytkowników w Wypożyczalni dla dzieci (w ramach rządowego programu „Ikoną”).	- przestarzały (13-letni) i częściowo niesprawny sprzęt i oprogramowanie do obsługi procesów bibliotecznych; - system operacyjny DOS uniemożliwiający korzystanie z opracowań bibliograficznych Biblioteki Narodowej (pracującej w systemie Windows); - brak możliwości korzystania przez użytkowników z katalogów on-line placówek MB; - brak nowoczesnych urządzeń elektronicznych i audiowizualnych, usprawniających prace biblioteczne i umożliwiających dostęp on-line do katalogów bibliotecznych oraz budowę regionalnej sieci informatycznej o zasobach historycznych, kulturowych, gospodarczych i krajoznawczych regionu łowickiego; Ponadto Filia dla dorosłych przy ul. Podrzecznej: brak stanowisk komputerowych z dostępem do internetu dla czytelników	- wymiana istniejących urządzeń na urządzenia umożliwiające pracę w systemie Windows; - zakup nowych modułów do prac bibliotecznych i obsługi czytelników; - zakup modułu rekonwersji dotychczasowych opracowań do systemu kompatybilnego z bazą BN; - wymiana serwera Dodatkowo w Filii dla dorosłych przy ul. Podrzecznej: - utworzenie stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu dla czytelnika dorosłego

Źródło: Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego

Jak wynika z danych w Tabeli nr 80, Biblioteka wymaga również doposażenia, w szczególności w sprzęt komputerowy. Zadaniem priorytetowym w zakresie inwestycji jest modernizacja istniejącej sieci informatycznej (w celu zapobieżenia utracie istniejącej bazy informacyjnej). Jednakże z uwagi na ograniczone fundusze, Biblioteka Miejska nie planuje w najbliższym czasie realizacji inwestycji.

Na terenie miasta zauważa się aktywność lokalnych społeczności i środowisk twórczych, czego przejawem jest działalność kulturalna zespołów muzycznych, tanecznych i teatralnych,

w tym w szczególności o charakterze ludowym (Tabela nr 81).

Tabela 81. Zespoły folklorystyczne i kapele ludowe.

Nazwa	Data założenia	Opis	Zakres działalności
„Łowiczanie”	1992	Część Stowarzyszenia Regionalnego Wsi „Urzecze” Od 1994 r. współpracuje ze skansenem w Maurzycach prezentując wesele łowickie przy współudziale turystów	- śpiew - taniec - twórczość ludowa Spektakle: - „Gałązka Jaśminu” - „Łowicka bajka muzyczna”
Zespół Pieśni i Tańca „Blichowiacy”	52 lata	Działa przy Zespole Szkół Rolniczych w Łowiczu. Skupia młodzież z obszaru dawnego Księstwa Łowickiego, a obecnie Powiatu Łowickiego	- śpiew - taniec (klapok, mazur, kujawiak, oberek, chodzony)
Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Koderki”	1969	Nazwa pochodzi od „kody” - prostokątnej wycinanki łowickiej 68 członków	- śpiew - taniec Spektakl „Jasełka łowickie”
Ludowy Zespół Estradowy „Łowiczak”	1997	Grupa wokalna-instrumentalna	- łowicki folklor muzyczny
Kapela Edwarda Bednarka	2004	Obsługuje „Koderki” Grupa instrumentalna	- łowicki folklor muzyczny

Źródło: *Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego Ziemi Łowickiej, Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łowickiego na lata 2007 – 2013.*

Imprezy kulturalne

Jarmark Łowicki – Ogólnopolskie Spotkania Folklorystyczne „O Łowicki Pasiak” organizowany przez ŁOK we współpracy z Urzędem Miejskim w Łowiczu, **Dni Łowicza** – powrót do tradycji po przerwie od 1989 roku, **Boże Ciało** z festynem folklorystycznym (**Boże Ciało w stolicy Księstwa Łowickiego** - po uroczystościach kościelnych występy zespołów folklorystycznych, pokazy rękodzielnictwa ludowego: twórcy ludowi, rzemiosło – wikliniarstwo, kowal, garncarz, rzeźbiarz, wycinankarki, hafciarki itp.), **Księżackie Jadło** – **Festiwal Dobrej Żywności, Międzynarodowy Festiwal Organowy Jan Sebastian Bach** (od 20 lat organizowany przez ŁOK i Bazylikę Katedralną) Inscenizacja historyczna: **„Rekonstrukcja Walk o Łowicz w 1939 roku”**. **Juwenalia** święto studenckie organizowane przez MWSH-P nieprzerwanie od 1996 roku – Muszla Koncertowa na Błoniach we współpracy z Urzędem Miejskim w Łowiczu.

Dwie cykliczne imprezy organizowane są również przez Powiat Łowicki, a odbywają się na terenie miasta i powiatu. Są to Biesiada Łowicka organizowana na terenie Skansenu Wsi Łowickiej w Marzycach oraz Europejskie Dni Dziedzictwa przy współpracy z Muzeum w Łowiczu odbywające się na dziedzińcu muzeum i w miniskansenie.

Organizatorem licznych imprez kulturalnych jest Łowicki Ośrodek Kultury.

Najważniejsze imprezy zostały przedstawione w tabeli nr 82.

Tabela 82. Kalendarz imprez na 2007 rok.

Nazwa imprezy	Rodzaj imprezy/miejsce	Termin
Koncerty z cyklu „Burmistrz Miasta Zaprasza”	muzyczna	cały rok
Łowickie Kołędowanie	rozrywka	styczeń
Och! Film Festiwal	filmowa	luty
Rowerowe Powitanie Wiosny	Rajd rowerowy	24 marca
Harcerze w Księstwie Łowickim	Przeгляд Piosenki Harcerskiej. Muszla Koncertowa	12 maja
Dzień Czworonoga w Księstwie Łowickim	Muszla koncertowa, licytacja, konkursy, koncert	5 maja
JUWENALIA W KSIĘSTWIE ŁOWICKIM	Muszla koncertowa, rozrywka	18-19 maja
Koncert zespołu Lao che	KLUB PRACOWNIA SZTUKI ŻYWEJ,	25 maja
KARTING CROSS W KSIĘSTWIE ŁOWICKIM z udziałem gości z Montoire sur le Loir. Patronat: Maciej Wisławski	BŁONIA BOHATERÓW WRZEŚNIA	26-27 maja
DZIEŃ EUROPEJSKI w Księstwie Łowickim	Nowy Rynek, edukacyjna	31 maja
III Łowicki Maraton Rockowy	Muszla koncertowa	2 czerwca
Dzień Dziecka w Księstwie Łowickim – Festiwal Piosenki o zdrowiu, Studio Piosenki Kariny Sędkowskiej - konkurs	Nowy Rynek	1 czerwca
Sztuka teatralna w Księstwie Łowickim	Nowy Rynek; WAGABUNDA – zabawy z dla dzieci	3 czerwca
BOŻE CIAŁO W STOLICY KSIĘSTWA ŁOWICKIEGO.	Po uroczystościach kościelnych występy Zespołów Folklorystycznych na Nowym Rynku oraz kiermasz sztuki ludowej	7 czerwca
DNI ŁOWICZA 23.06 Koncerty zespołów rockowych. Gwiazda wieczoru: ”Strachy na lachy”. 24.06 Festyn Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Łowiczu, „Teatr Ognia” oraz gwiazda wieczoru: „Golec uOrkiestra”	Stary Rynek, rozrywka	23-24 czerwca
JARMARK ŁOWICKI Ogólnopolskie Spotkania Folklorystyczne „O Łowicki Pasiak”	MUSZLA KONCERTOWA – BŁONIA BOHATERÓW WRZEŚNIA	30 czerwca – 1 lipca
„Kolory Polski” – Pory Roku	Filharmonia Łódzka Łowicka Orkiestra Kameralna. SALA BAROKOWA ŁOWICKIEGO MUZEUM	15 lipca
BIZNES W KSIĘSTWIE ŁOWICKIM Miastu – „HORTPAK” „Lato w Mieście” – koncerty zespołów. Koncert zespołu BAJM	Stary Rynek, rozrywka	28 lipca

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Nazwa imprezy	Rodzaj imprezy/miejsce	Termin
XIX MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL ORGANOWY "J.S. BACH"	Muzyczna (współorganizator WTM) BAZYLIKA KATEDRALNA	lipiec – sierpień
KSIEŻACKIE JADŁO Festiwal Dobrej Żywności	Gość specjalny: Karol Okrasa Nowy Rynek	19 sierpnia
Biesiada Łowicka	Skansen w Marzycach	26 sierpnia
MUZYKA W KSIĘSTWIE ŁOWICKIM	Koncert Orkiestry Akordeonistów z Baden – Wurttemberg (Niemcy) BAZYLIKA KATEDRALNA	29 sierpnia
Biesiada Kasztelańska w Księstwie Łowickim	Organizator Browary Kasztelańskie Koncert Zespołu „Ich Troje” w ramach trasy koncertowej zespołu i działań promocyjnych AVANS i CARLSBERG	1 września
Drugi Obieg Art. Festiwal	Muzyczno - filmowa	październik
DZIEŃ SPORTU	Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Jana Pawła II 3 – hala nr 1	6 października
REKONSTRUKCJA WALK O ŁOWICZ W 1939 R.	ul. Stary Rynek oraz ul. Mostowa - Błoniach Bohaterów Września	13-14 października
Dzień Papieski w Księstwie Łowickim	Łowickie Oratorium „Łowicz Pamięta... Łowiczanie Dziękują” BIEG PAPIESKI Stary Rynek, Bratkowice, Bazylika Katedralna	21 października
Festiwal Piosenki Integracyjnej	Muzyczna (współorganizator Stowarzyszenie)	listopad
Choinka w Księstwie Łowickim dla mieszkańców	Stary Rynek, kulturalno-rozrywkowa	7 grudnia
SYLWESTER W KSIĘSTWIE ŁOWICKIM	Stary Rynek	31 grudnia

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 83. Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych lub współorganizowanych przez Łowicki Ośrodek Kultury.

Lata	2005	2006	2007
Liczba zorganizowanych imprez	81	90	95*
Szacunkowa liczba odbiorców	13 500	15 700	Brak danych

* planowane, Źródło: Kalendarz imprez 2005, 2006, 2007 dostępny na www.lok.art.pl

Źródło: Łowicki Ośrodek Kultury

Tabela 84. Imprezy kulturalno – oświatowe organizowane przez Miejską Bibliotekę.

Nazwa/rodzaj imprezy	Termin	Organizator	Odbiorca
Wystawy plastyczne (tematyczne, związane z Łowiczem, twórczością Łowiczan)	czerwiec - sierpień listopad - styczeń	- Czytelnia - Wypożyczalnia dla dorosłych	Czytelnik dorosły
Wystawy książek i broszur traktujących o historii Łowicza i Ziemi Łowickiej	październik - styczeń		
Wystawy książek i broszur – nowości zakupionych do biblioteki	luty - maj		
Wystawy plastyczne prac dzieci ze szkół podstawowych, prace wykonane podczas zajęć w bibliotece	cykl kwartalny	- Czytelnia - Wypożyczalnia dla dzieci	Dzieci i młodzież
Dzień Dziecka w bibliotece – Dni Otwarte Biblioteki Akcja „Cała Polska czyta dzieciom”	1-2 czerwca		
Konkurs ortograficzny – od 1995r.	kwiecień	- Wypożyczalnia dla dzieci	
Konkurs poetycki „Młodzi twórcy” od 1993r. (ogólnopolski) i wydawnictwo „Pierwsze wzloty”	czerwiec	- Wypożyczalnia dla dorosłych	
Lekcje biblioteczne i wycieczki (tematyczne)	wrzesień - czerwiec		
Akcja Zima	Styczeń - luty	- Wypożyczalnia dla dzieci	
Akcja Lato	Lipiec - sierpień		

Źródło: Miejska Biblioteka im. A.K. Cebrowskiego

Na terenie miasta działa wiele organizacji pozarządowych, co świadczy o zaangażowaniu społeczności lokalnej w życie miasta. Jest to przejawem wzrostu świadomości, wrażliwości społecznej i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Na terenie Łowicza swoją siedzibę ma Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego oraz Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego.

Działalność sportowa

Głównym podmiotem prowadzącym działalność sportowo - rekreacyjną na terenie miasta jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łowiczu. Jest on jednostką organizacyjną miasta, zarządzającą największymi obiektami sportowo - rekreacyjnymi w Łowiczu. Zasoby i ich stan techniczny zostały przedstawione w tabeli.

Tabela 85. Stan techniczny obiektów sportowych wchodzących w skład OSiR.

Obiekt	Charakterystyka		Stan techniczny i potrzeby remontowe	Stopień dostosowania dla osób niepełnosprawnych
Stadion	Bieżnia lekkoatletyczna	okólna, 400 m długości skocznie i rzutnie	Po modernizacji nawierzchnia b.dobra, sztuczna trawa, nawierzchnia odwodniona, planowane oświetlenie - remont części atletycznej z zapleczem (pomieszczenia socjalne i parking), - modernizacja ogrodzenia	Wymaga przystosowania
	Boisko piłkarskie (sztuczna murawa) zmodernizowane w 2007 roku	105 m x 68 m		
	Zaplecze socjalne			
Hala sportowa nr 1	Sala główna	48 m x 24 m z zapleczem	Stan – zły - wymiana stolarki okiennej - wymiana parkietu - wymiana tablicy wyników - modernizacja ciągów komunikacyjnych - wymiana urządzeń i systemu nagłośnienia	Wymaga przystosowania
	Sala gimnastyczna	12 m x 12 m		
	Sala gimnastyczna	12 m x 12 m		
	Siłownia i sauna			
Hala sportowa nr 2	Sala główna	46 m x 35 m z zapleczem	Stan – średni - dostosowanie i instalacja nagłośnienia - naprawa elewacji	Wymaga rozszerzenia przystosowania
	Sala gimnastyczna	10 m x 8 m		
	Sala gimnastyczna	10 m x 8 m		
	Dwie siłownie - dla kobiet i mężczyzn			
Pływalnia	Funkcjonuje od 1993 r. od września 2007 r. w zarządzie OSiR dzierżawa do 2033 r. od Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Kadr		Stan na zewnątrz – dobry Stan wnętrza – zły - wymiana folii w niecce basenowej - wymiana podłóg w ciągach komunikacyjnych zaplecza - wymiana suszarek - modernizacja instalacji wodociągowej, wentylacji i oświetlenia - budowa łącznika komunikacji - budowa brodzika dla dzieci - budowa zjeżdżalni i sauny - instalacja wanien do masażu, biczów wodnych	Dostosowany

Źródło: dane OSiR.

OSiR udostępnia swoje obiekty bezpłatnie, szkołom, których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Łowicz oraz wymienionym poniżej klubom i organizacjom sportowym.

Obiekty udostępniane są do prowadzenia m.in. zajęć w czterech odmianach sztuk walki (karate tsunami, karate kyokushikai, taekwondo WTF i Krav Maga), aerobiku i turniejowych rozgrywek szachowych o Mistrzostwo Łowicza.

Liczba osób korzystających z boiska piłkarskiego i bieżni to około 100 tygodniowo, a z obu hal sportowych - około 600. W 2006 roku z pływalni skorzystały 71 393 osoby, w tym 29 600 - nieodpłatnie.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Na terenie Łowicza znajdują się korty tenisowe na ul. Powstańców, boisko do plażowej piłki siatkowej na Błoniach oraz pełnowymiarowe boisko piłkarskie przy Klubie Sportowym „Pelikan”. Pozostałe obiekty sportowo - rekreacyjne w Łowiczu, zlokalizowane są przy placówkach oświatowych i zostały opisane w części „System Oświaty”.

Na terenie miasta działa sześć klubów sportowych, skupiających młodzież ze szkół z Łowicza i gminy Łowicz:

- UMKS Książak Łowicz – sekcja tenisa stołowego, sekcja koszykówki (dziewcząt i chłopców),
- MUKS „Pelikan” - sekcja piłki nożnej,
- MKS „Zryw” Łowicz,
- UKS „Jedynka” Łowicz – sekcja lekkiej atletyki,
- UKS „KORABKA” Łowicz,
- Zespół piłki nożnej w Gimnazjum nr 1 w Łowiczu.

Do zakresu działalności klubów należy organizacja aktywnego spędzania czasu wolnego i sportowych zajęć pozalekcyjnych, w tym różnorodnych form współzawodnictwa sportowego, uczestniczenie w ogólnodostępnych imprezach sportowych, stwarzanie możliwości rozwoju utalentowanej sportowo młodzieży oraz popularyzacja higienicznego trybu życia.

Dodatkowo działalność prowadzi TKKF Książak Łowicz, skupiająca mieszkańców miasta i gminy, której celem jest organizacja aktywnego spędzania wolnego czasu i popularyzacja zdrowego trybu życia.

Głównym organizatorem cyklicznych imprez sportowych jest OSiR. W 2007 roku zaplanowano realizację następujących imprez cyklicznych:

- Trójbój Lekkoatletyczny Szkół Podstawowych – I, II, III, IV edycja
- Łowicka ALK-a, czyli Amatorska Liga Koszykówki – XII edycja
- Turniej Piłki Nożnej Jedenastolatków „Nowego Łowiczana” - XV edycja
- Otwarte Mistrzostwa Amatorów w tenisie ziemnym na kortach otwartych o Puchar Dyrektora OSiR w Łowiczu – I edycja
- Wiosenny Ogólnopolski Turniej Koszykówki Chłopców – I edycja
- Łowicki Bieg Trzeźwości – XV edycja
- Akcja „Wakacje na sportowo 2007” - VIII edycja

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

- Turniej Otwartych Mistrzostw Łowicza w plażowej piłce siatkowej o Puchar Burmistrza Łowicza – VIII edycja
- Indywidualne Mistrzostwa Łowicza w biegach przełajowych – V edycja
- Łowicki Półmaraton Jesieni o Puchar Burmistrza Łowicza – XXVI edycja
- Małe Biegi Jesieni – sztafety olimpijskie – IX edycja
- Ogólnopolski Turniej Koszykówki Dziewcząt i Chłopców – V edycja
- Mikołajkowy Turniej Halowej Piłki Nożnej – XII edycja
- Ogólnopolski Turniej Koszykówki Chłopców – VIII edycja
- Charytatywny mecz „Gwiazdy na Gwiazdkę” w halowej piłce nożnej – IX edycja

oraz rozgrywki ligowe w ramach Łowickiej Ligi Futsalu, Amatorskich Mistrzostw Łowicza w piłce siatkowej, Łowickiej Amatorskiej Lidze Tenisowej w hali, Łowickiej Halowej Ligi Oldboyów, Akcja „Łowicka Feriada 2007”, Wojewódzki Turniej Piłki Nożnej Samorządowców, Otwarte Mistrzostwa Łowicza w tenisie stołowym, Piknik rodzinny 2007 – blok imprez sportowo - rekreacyjnych.

Pozostałe imprezy organizowane i współorganizowane są z Miejskim i Powiatowym Szkolnym Związkiem Sportowym, Powiatowym Zrzeszeniem LZS oraz klubami sportowymi i stowarzyszeniami.

W 2007 r. powołana została Rada Sportu Miasta, która pełni funkcję opiniodawczą dla burmistrza z zakresu kultury fizycznej i sportu, m.in. strategii rozwoju Miasta Łowicza w tym zakresie, diagnozowania potrzeb społeczności lokalnej oraz prowadzenie działań w celu ich zaspokajania, współtworzenia programów upowszechniania kultury fizycznej i sportu, współpracy ze szkołami, organizacjami i instytucjami w tym obszarze.

Bezpieczeństwo

Na terenie Miasta Łowicza funkcjonuje Komenda Powiatowa Policji, realizująca zadania na terenie całego powiatu łowickiego.

Komenda posiada 140 etatów policyjnych. W skład jednostki wchodzi: Sekcja Ruchu Drogowego (16 etatów), Sekcja Kryminalna (41 etatów) i Sekcja Prewencji (81 etatów) złożona z ośmiu Rewirów Dzielnicowych. Komendzie Policji w Łowiczu podlega 8 Ogniw Prewencji (w Bielawach, Chaśnie, Domaniewicach, Kocierzewie, Kiernozi, Łyszkowicach, Nieborowie i Zdunach).

Tabela 86. Statystyka występowania przestępstw wg. kategorii, w latach 2002 - 2006.

Kategoria	2002	2003	2004	2005	2006
Kradzież mienia	124	127	157	142	131
Kradzież z włamaniem	221	208	134	108	85
Przestępstwa rozbójnicze	66	44	50	67	56
Przestępstwa narkotykowe	57	64	33	44	52
Uszkodzenie mienia	24	36	37	38	53
Groźba karalna	45	63	28	36	55
Kradzież dokumentów	19	27	29	27	22
Paserstwo	31	15	12	23	29
Udział w bójce lub pobiciu	4	10	10	14	20
Kradzież samochodu	31	22	20	14	22
Przestępstwa p-ko wiarygodności dokumentów	32	22	27	14	10
Oszustwo	5	7	91	13	9
Przywłaszczenie mienia	6	14	10	12	9
Uszkodzenie ciała	13	11	8	8	13
Naruszenie nietykalności cielesnej	2	4	5	4	4
Przestępstwa o charakterze seksualnym	5	5	2	3	1
Naruszenie miru domowego	1	1	2	3	3
Zmuszanie do określonego zachowań	2	7	4	2	6
Zabójstwo	0	1	1	0	0
Razem przestępstw kryminalnych	750	766	712	612	671
Przestępstwa gospodarcze	144	139	287	65	88
Przestępstwa drogowe (wypadki)	26	24	20	15	22
Kierowanie w stanie nietrzeźwości	238	234	168	227	249

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Tabela 87. Kategorie przestępstw z uwagi na miejsce zdarzenia.

Kategorie	Miejsca	Główne przyczyny
Bójki, przestępstwa rozbójnicze	Dworzec PKP, PKS, Stary Rynek, Nowy Rynek, ul. Zduńska, Podrzeczna, Al. Sienkiewicza, 3 Maja, Park Błonie	Duży ruch osób, w tym po zmroku.
Uszkodzenia mienia	Dworzec PKP, PKS, Stary Rynek, Nowy Rynek, ul. Zduńska, Podrzeczna, Al. Sienkiewicza, 3 Maja, osiedlowe parkingi	Duży ruch osób, w tym po zmroku, a zwłaszcza młodzieży powracającej z lokali gastronomicznych.
Kradzieże tzw. „kieszonkowe, kradzieże dokumentów	Targowica miejska	Duży ruch, znacznej liczby osób, zajętych zakupami. Brak dbałości o własne bezpieczeństwo.
Kradzieże, w tym poprzez włamanie do samochodu	Targowica miejska, parkingi osiedlowe.	Brak stosownej infrastruktury.
Kradzieże z włamaniem	Obrzeża miasta Łowicza	Systematyczna poprawa zabezpieczenia obiektów w centrum miasta oraz trudność w objęciu efektywną służbą patrolową obrzeży miasta i posesji wolnostojących.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Innymi istotnymi zagrożeniami są:

- imprezy publiczne organizowane w oparciu o sprzedaż piwa,
- mecze KS „Pelikan”.

W efekcie działań podejmowanych przez Komendę, w 2006 roku odnotowano spadek popełnionych przestępstw kryminalnych w takich kategoriach jak: kradzieże (92,25% w stosunku do poziomu z roku poprzedniego), kradzieże z włamaniem (78,70%), przestępstwa rozbójnicze (83,58%), kradzieże dokumentów (81,48%) – tabela nr 87.

Miernikiem efektywności działań Policji jest wskaźnik wykrywalności. Dla poszczególnych kategorii czynów w 2006 roku wskaźnik ten wyniósł: przestępstwa rozbójnicze - 80,36%, przestępstwa narkotykowe - 75,00%, udział w bójce lub pobiciu - 70,00%, kradzież z włamaniem - 44,71%, uszkodzenie mienia - 44,51%.

O standardzie życia mieszkańców świadczy także bezpieczeństwo ruchu drogowego, które jest uzależnione od stanu infrastruktury technicznej, ale także od liczby pojazdów poruszających się po drogach miasta.

Tabela 88. Liczba zarejestrowanych pojazdów w latach 2004 – 2006.

Rodzaj pojazdu		2004	2005	2006
osobowe		28 499	30 506	32 495
autobusy		166	172	131
ciężarowe		6 484	6 653	6 789
pozostałe	motocykle	3 680	3 708	3 746
	motorowery	643	721	861
	ciągniki siodłowe	275	297	319
	samochody specjalne	226	235	261
	ciągniki rolnicze	8 977	9 116	9 428
Razem		48 950	51 408	54 030

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łowiczu

W przeciągu ostatnich trzech lat liczba pojazdów wzrosła o 10%. Największy wzrost procentowy odnotowano w odniesieniu do pojazdów jednośladowych, ciągników siodłowych, samochodów osobowych i pojazdów specjalnych.

Tabela 89. Statystyka zdarzeń w ruchu drogowym na terenie miasta.

Lata	Zdarzenia	Wypadki	Kolizje	Zabici	Ranni
2004	371	45	326	11	43
2005	367	45	322	8	54
2006	366	41	319	3	47

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu

Liczba wszystkich zdarzeń w ruchu drogowym nieznacznie spadła w ostatnim czasie, zarówno w przypadku wypadków jak i kolizji. Drastycznie (o 2/3) spadła natomiast liczba zabitych.

Ochrona przeciwpożarowa na terenie miasta Łowicza opiera się na strukturach Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej w Łowiczu i Ochotniczej Straży Pożarnej w Łowiczu.

Stan zatrudnienia w PSP wynosi 64 funkcjonariuszy. Na wyposażeniu jednostki znajduje się 12 pojazdów, w tym: 3 samochody gaśnicze, 5 samochodów specjalnych, 1 samochód operacyjny, 1 mikrobus i 2 samochody pomocnicze.

W 2006 roku odnotowano na terenie miasta Łowicza 373 zdarzenia, w tym: 96 pożarów, 258 miejscowych zagrożeń i 19 alarmów. W porównaniu do roku ubiegłego odnotowano wzrost o 12 zdarzeń.

Najczęściej występującą przyczyną pożarów była: nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy i zapalki, podpalenia umyślne, wady środków transportu, wady urządzeń i instalacji elektrycznych.

Najczęściej występującą przyczyną miejscowych zagrożeń było: nietypowe zachowanie się zwierząt, owadów stwarzających zagrożenie, niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu, gwałtowne opady atmosferyczne, huragany, silne wiatry.

Zasoby mieszkaniowe

Dominującą formą zabudowy w Łowiczu jest zabudowa jednorodzinna i budownictwo mieszkaniowe wysokie wielorodzinne skoncentrowane w osiedlach mieszkaniowych.

Zasobami mieszkaniowymi miasta zarządza Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu. Zostały one przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 90. Zasoby mieszkaniowe miasta Łowicza.

Lata	2004	2005	2006
Liczba mieszkań			
ogółem	1 239	1 233	1 276
w tym socjalne	127	142	143
nowo wybudowane	0	0	46

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (DZ.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266), lokal socjalny to lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego - 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie. Jednakże uchwałą Rady Miasta Łowicza za lokal socjalny w zasobach mieszkaniowych należących do miasta przyjęto uznawać mieszkanie co najwyżej z toaletą.

Tabela 91. Liczba złożonych wniosków o przyznanie mieszkania.

Lata	2004	2005	2006
Liczba złożonych wniosków w skali roku	111	68	70
Łączna liczba wniosków oczekujących na skierowanie	622	661	681

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Z roku na rok maleje liczba złożonych wniosków o przydział mieszkania, jednakże łączna liczba wniosków liczonych narastająco od 1995 roku (włączając wnioski nie spełniające kryteriów zawartych w uchwale) pomniejszonych o liczbę skierowań, stale rośnie.

Tabela 92. Liczba decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

Lata	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba decyzji	232	133	124	63	59

Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu od 2002 r. sukcesywnie maleje. Powyższe zjawisko ma związek przede wszystkim z uchwalaniem planów zagospodarowania przestrzennego dla kolejnych dzielnic miasta.

II.7.3. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu najczęściej korzystają następujące grupy osób:

- osoby bezdomne w tym uzależnione od alkoholu;
- dzieci z rodzin biednych i zaniedbanych;
- osoby niepełnosprawne (w tym intelektualnie), które charakteryzują się życiową bezradnością;
- ofiary przemocy;
- osoby długotrwale bezrobotne.

Schronienia osobom bezdomnym udziela Punkt Pomocy Mieszkaniowej w Łowiczu, mieszczący się przy ul. Niciarnianej 26, w budynku stanowiącym zasób Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej. Ogółem istnieje 18 miejsc noclegowych, mieszczących się w pięciu pokojach, w tym jednym przeznaczonym wyłącznie dla kobiet. W 2006 roku ze schronienia skorzystało dwadzieścia dziewięć osób bezdomnych, w tym sześć kobiet.

W mieście funkcjonuje *Program wychodzenia z bezdomności*. Niezbędna jest rozbudowa Punktu Pomocy Mieszkaniowej w celu dostosowania do wielkości zapotrzebowania na tą formę pomocy.

Na 2007 rok Rada Miasta uchwaliła dwa programy - *Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Program Przeciwdziałania Narkomanii*.

Dzieci z rodzin biednych i zaniedbanych objęte są pomocą m.in. na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” poprzez zapewnienie gorących posiłków w szkołach.

Wielkość potrzeb w tej grupie społecznej wymaga zorganizowania dodatkowych form pomocy, jak m.in. organizowanie wypoczynku letniego, półkolonii dla dzieci w wieku szkolnym, pomocy socjoterapeutycznej poprzez tworzenie placówek wspierających funkcje wychowawcze czy zaopatrzenie dzieci w podręczniki i przybory szkolne.

Osobom z niepełnosprawnością w sferze intelektualnej udzielane jest wsparcie przez Środowiskowy Dom Samopomocy, polegające na organizacji czasu wolnego, zarządzaniu budżetem i prowadzeniem gospodarstwa domowego, pomocy w załatwianiu spraw

urzędowych, pomocy psychologicznej w grupie i kontakcie indywidualnym i tworzenie grup samopomocowych.

W celu rozszerzenia zakresu świadczonych przez placówkę usług np. o zajęcia kulturalno – oświatowe czy promowanie zdrowego trybu życia, niezbędna jest rozbudowa istniejącego budynku.

Ofiarom przemocy domowej udzielana jest pomoc psychologiczna, prawna, materialna, socjalna, medyczna. Dla realizacji tak szerokiego zakresu pomocy, prowadzona jest ścisła współpraca pomiędzy różnymi instytucjami. Sprawy prowadzone są na podstawie tzw. „Niebieskiej Karty”. Rodziny zagrożone różnymi formami przemocy są monitorowane na bieżąco, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowane są działania stosowne do zaleceń ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W roku 2006 roku MOPS prowadził 16 spraw dotyczących Niebieskiej Karty.

Obserwowane jest zwiększające się zapotrzebowanie na pogotowie opiekuńcze, które mogłoby zapewnić opiekę niemowlętom i małym dzieciom w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w przypadkach drastycznego nie wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczej przez rodziców alkoholików.

Najczęstszym powodem przyznania pomocy przez MOPS (Tabela nr 93) jest bezrobocie i ubóstwo. W 2006 roku ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia skorzystało 501 rodzin, w których przebywało łącznie 1 443 osób.

Większość bezrobotnych to osoby posiadające wykształcenie podstawowe, bez zawodu oraz osoby z wykształceniem zawodowym, takim, na które nie ma popytu na lokalnym rynku pracy.

Głównym celem wsparcia MOPS jest uaktywnienie rodzin środowisk najuboższych z problemem bezrobocia, pobudzenie ich aktywności, działania na rzecz polepszenia sytuacji życiowej, zdobycia nowych umiejętności i kwalifikacji ułatwiających znalezienie pracy.

Jedną z form wsparcia jest system pracy socjalnej polegający na motywowaniu i przygotowywaniu bezrobotnych do efektywnego poszukiwania zatrudnienia. Formą pracy socjalnej jest jej prowadzenie w oparciu o kontrakt socjalny. W kontrakcie opracowuje się ocenę sytuacji osoby, rodziny oraz formułuje cele, które mają zostać osiągnięte dla przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej. Od 2006 roku MOPS bierze udział w organizowaniu prac społecznie użytecznych.

Tabela 93. Zakres przyznania pomocy w oparciu o kryteria dysfunkcyjne.

Przyczyna	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach ogółem		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Bezdomność	20	24	18	22	29	18
Ochrona macierzyństwa	29	-	-	140	-	-
Bezrobocie	585	565	501	1.721	1.622	1.443
Niepelnosprawność	304	287	286	622	573	569
Długotrwała choroba	68	63	67	202	187	181
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzeniu gospodarstwa domowego	26	20	26	109	101	110
Alkoholizm	100	105	110	219	249	260
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	11	5	22	18	10
Przemoc w rodzinie	20	11	39	68	39	122

Źródło: dane własne MOPS w Łowiczu

Najczęstszym i dotyczącym największej liczby osób powodem przyznania pomocy jest bezrobocie, następnie niepełnosprawność oraz alkoholizm jednego z członków rodziny.

Liczba osób objętych pomocą w formie świadczeń pieniężnych wykazuje tendencję spadkową.

Tabela 94. Liczba osób i rodzin objętych pomocą MOPS.

Kategoria osób	2004	2005	2006
Liczba osób (decyzja o przyznaniu świadczenia)	1 131	1 128	1 058
Liczba rodzin	959	919	874
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą	2 599	2 435	2 274

Źródło: dane własne MOPS w Łowiczu

Ośrodek Pomocy Społecznej użytkuje trzy nieruchomości. Jedyne budynek Środowiskowego Domu Samopomocy, mieszący się przy ul. 3-go maja, jest w dobrym stanie technicznym - został wyremontowany w latach 2002 – 2003. Pozostałe dwa - budynek MOPS przy ul. Kaliskiej 6B oraz budynek Punktu Pomocy Mieszkaniowej przy ul. Niciarnianej 26, wskazują na znaczne zużycie techniczne i niezbędna jest ich modernizacja. Opracowana została także koncepcja budowy Centrum Usług Socjalnych na bazie istniejącego budynku Środowiskowego Domu Samopomocy.

II.7.4. Rynek pracy

Mimo dużego udziału i stale wzrastającej liczby MŚP (tabela 58), tworzących najwięcej nowych miejsc pracy, ich przyrost w tych przedsiębiorstwach jest zbyt mały, by znacznie poprawić sytuację na rynku pracy. Natomiast największe zakłady mają raczej ustabilizowaną obsadę kadrową.

Tabela 95. Liczba osób pracujących w latach 2004 - 2006.

Lata	2004	2005	2006
Liczba pracujących ogółem	8 084	8 055	8 390

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Stopa bezrobocia na terenie powiatu łowickiego kształtuje się na poziomie 11% wg. stanu na grudzień 2006 roku i 9,9% na koniec maja 2007 roku. Przybiera ona tendencję malejącą w stosunku do lat poprzednich – 14,4% w grudniu 2002 roku. Ze względu na charakter gospodarki powiatu i sezonowość prac, bezrobocie zmniejsza się w miesiącach letnich, tj. od czerwca do listopada i wzrasta w okresie zimowym.

Bezrobocie w powiecie ma charakter strukturalny i długotrwały. Łowicz jest głównym ośrodkiem miejskim i stanowi źródło zatrudnienia dla mieszkańców okolicznych gmin. Jednakże rolniczy charakter powiatu, przy przeważającej liczbie bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie, słabości ekonomicznej większości gospodarstw rolnych oraz zbyt małej w stosunku do potrzeb liczby nowych miejsc pracy w samym mieście powodują, że sytuacja na lokalnym rynku pracy jest dość trudna.

Tabela 96. Liczba osób bezrobotnych w latach 2002 - 2006.

	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba osób bezrobotnych	2 778	2 581	2 379	1 937	1 563
w tym kobiety	1 390	1 263	1 108	916	767
Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych	50%	48,9%	46,6%	47,3%	49%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Jak pokazują dane zawarte w tabeli nr 96 w porównaniu z tym samym okresem w poprzednich latach, całkowita liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych spada, w tym również nieznacznie liczba bezrobotnych kobiet.

W ciągu ostatnich dwóch lat odnotowuje się znaczny spadek bezrobocia wśród osób młodych

(do 25 roku życia), następnie wśród długotrwale bezrobotnych, z tym, że większy niż w przypadku długotrwale bezrobotnych kobiet.

Tabela 97. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2005 - 2006.

Wyszczególnienie		2005	2006
do 25 roku życia		310	204
w tym	Kobiety	151	124
powyżej 50 roku życia		455	451
w tym	Kobiety	167	165
bez kwalifikacji zawodowych		390	434
w tym	Kobiety	188	222
długotrwale bezrobotni		1 291	1049
w tym	Kobiety	605	518
wychowujący dzieci do 7 roku życia		43	42
w tym	Kobiety	41	40
Niepełnosprawni		51	66
w tym	Kobiety	22	31

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Zwiększa się natomiast liczba bezrobotnych wśród osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych, w tym w szczególności kobiet. Analogiczna sytuacja odnosi się do bezrobotnych niepełnosprawnych kobiet.

Tabela 98. Struktura bezrobotnych wg. wieku w latach 2002 - 2006.

Wiek	2002	2003	2004	2005	2006
18 - 24	733	557	493	310	204
25 - 34	711	700	631	514	386
35 - 44	618	555	491	386	308
45 - 54	619	661	640	571	508
55 - 60	78	89	107	132	133
60 <	19	19	17	24	24

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Najliczniejszą grupę wiekową wśród bezrobotnych stanowią obecnie osoby w wieku od 45 do 54 lat, mimo, że od roku 2002 ich liczba spadła o prawie 18%. Znacznemu zmniejszeniu w ostatnich latach uległo bezrobocie wśród osób młodych tj. od 18 do 34 roku życia (o prawie

60%) oraz wśród osób w wieku od 35 do 45 roku życia (o prawie 50%). Bezrobocie wzrosło natomiast wśród osób powyżej 55 roku życia (o 61%).

Tabela 99. Struktura bezrobotnych wg. wykształcenia w latach 2002 - 2006.

Wykształcenie	2002	2003	2004	2005	2006
Wyższe	184	164	160	150	116
Średnie policealne	712	681	618	488	417
Ogólnokształcące	175	161	162	142	105
Zasadnicze zawodowe	944	864	749	588	485
Gimnazjalne i podstawowe	762	710	690	569	440

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Wśród bezrobotnych wg. posiadanego wykształcenia największą grupę niezmiennie stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym. Natomiast najmniejsza grupa wśród bezrobotnych to osoby z wykształceniem ogólnokształcącym – średnie ogólne i wyższym. Największy spadek bezrobocia w latach 2002 - 2006 nastąpił wśród pierwszej grupy osób (słabiej wykształconych), a najmniej odczuwalny był wśród osób należących do drugiej grupy.

Tabela 100. Struktura bezrobotnych wg. czasu pozostawania bez pracy w latach 2002 - 2006.

Czas (lata)	2002	2003	2004	2005	2006
> 1	1 285	1 063	1 231	945	768
1 - 2	514	455	273	301	204
2 <	979	1 063	875	691	591

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Wśród ogółu bezrobotnych w Łowiczu, najwięcej jest osób krótkotrwale bezrobotnych (mimo, że wartość ta w ostatnich latach znacznie spadła). Podobną dynamiką charakteryzuje się grupa długotrwale bezrobotnych. Najbardziej dynamiczny spadek nastąpił wśród osób pozostających bez pracy od 1 roku do 2 lat. Stanowią oni również najmniej liczną grupę wśród ogólnej liczby bezrobotnych.

Tabela 101. Struktura bezrobotnych wg. stażu pracy w latach 2002 - 2006.

Staż pracy (lata)	2002	2003	2004	2005	2006
bez stażu	619	511	453	315	237
> 1	293	270	273	213	168
1 - 5	559	528	450	384	297
5 -10	399	382	358	297	241
10 - 20	531	494	462	377	317
20 -30	353	368	347	301	264
30<	24	28	36	50	39

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu

Największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby o stażu pracy od 10 do 20 lat i 20 do 30 lat (najprawdopodobniej ze względu na wiek lub brak chęci do przekwalifikowania się) oraz do 5 lat (ze względu na małe doświadczenie zawodowe). Największy spadek bezrobocia na przestrzeni lat 2002 - 2006, odnotowano wśród absolwentów, nie posiadających stażu i ludzi młodych o stażu pracy nie przekraczającym 5 lat. Najmniejszy spadek bezrobocia nastąpił wśród osób z wieloletnim stażem pracy (od 20 do 30). Bezrobocie wzrosło jedynie wśród osób ze stażem pracy większym niż 30 lat (aż o 62%).

Przedstawione powyżej dane dotyczą bezrobocia rejestrowanego i nie odzwierciedlają w pełni sytuacji na rynku pracy.

Na przestrzeni ostatnich lat w Łowiczu występuje niekorzystne zjawisko zmniejszającego się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta oraz zwiększającej się liczby osób w wieku poprodukcyjnym (tabela poniżej).

Tabela 102. Struktura ludności Łowicza wg. płci i ekonomicznych grup wieku.

Wiek		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Przedprodukcyjny		6 898	22,1%	7 183	23,1%	6 302	20,4%	5 578	18 %	5 811	19 %	6 042	19,9 %
w tym	kobiety	3 361	10,8%	3 502	11,3%	3 072	10%	2 720	8,8 %	2 843	9,3 %	2 951	9,7 %
	mężczyźni	3 537	11,3%	3 681	11,8%	3 230	10,5%	2 858	9,2 %	2 968	9,7 %	3 091	10,2 %
produkcyjny		20 599	66%	20 116	64,7%	20 800	67,2%	21 037	68,5 %	20 512	67,1 %	20 330	66,8 %
w tym	kobiety	10 347	33,2%	10 101	32,5%	10 465	33,8%	10 555	34,3 %	10 294	33,7 %	10 236	33,6 %
	mężczyźni	10 252	32,8%	10 015	32,2%	10 335	33,4%	10 482	34,2 %	10 218	33,4 %	10 094	33,2 %
poprodukcyjny		3 700	11,9%	3 780	12,2%	3 848	12,4%	4 170	13,5 %	4 247	13,9 %	4 044	13,3 %
w tym	kobiety	2 649	8,5%	2 698	8,7	2 706	8,70%	2 926	9,5 %	2 976	9,7 %	2 865	9,4%
	mężczyźni	1 051	3,4%	1 082	3,5	1 142	3,7%	1 244	4 %	1 271	4,2 %	1 179	3,9 %

* udział procentowy w ogólnej liczbie ludności w danym roku.

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Struktura zatrudnienia według sektorów ekonomicznych została przedstawiona w tabeli 65 (Pracujący wg. sekcji PKD w latach 2004 - 2006.) Analiza danych wykazała, że w latach 2004 - 2006, na terenie miasta odnotowano spadek liczby zatrudnionych w obsłudze nieruchomości, następnie w produkcji i dostarczaniu energii, gazu i wody. Wzrost zatrudnienia w tych latach nastąpił przede wszystkim w usługach transportowych i łączności, następnie - w branży budowlanej, handlu i pośrednictwie finansowym. Dominującą rolę w zatrudnieniu pełnią więc sekcje usługowe, na czele z handlem.

Tabela 103. Struktura wykształcenia mieszkańców.

Grupy wieku	Ogółem	Poziom wykształcenia								
		Wyższe	Policealne	średnie			Zasadn. zawodowe.	Podst. ukończone	Podst. nieukończone	inne
				razem	Ogólno kształcące	Zawodowe				
ogółem	26 420	3 203	968	9 593	2 476	7 117	4 969	6 824	692	171
M	12 290	1 294	227	4 143	728	3 415	3 138	3 154	254	80
K	14 130	1 909	741	5 450	1 748	3 702	1 830	3 670	438	91
> 19	3 588	-	-	405	228	177	159	2 697	308	19
M	1 823	-	-	167	89	78	106	1 376	163	11
K	1 765	-	-	238	139	99	53	1 321	145	8
20 - 29	5 005	939	137	2 626	905	1 721	891	367	9	36
M	2 484	338	37	1 247	320	927	582	258	4	18
K	2 521	601	100	1 379	585	794	309	109	5	18
30 - 39	3 769	814	141	1 530	242	1 288	996	235	9	44
M	1 817	326	31	671	73	598	618	145	6	20
K	1 952	488	110	859	169	690	378	90	3	24
40-49	5 322	704	295	2 147	336	1 811	1 444	689	12	31
M	2 488	273	70	897	77	820	897	325	8	18
K	2 834	431	225	1 250	259	991	547	364	4	13
50-59	4 235	409	256	1 553	390	1 163	1 022	960	13	22
M	1 968	185	52	645	66	579	641	426	8	11
K	2 267	224	204	908	324	584	381	534	5	11
60-64	1 203	120	64	434	110	324	146	416	15	8
M	530	53	18	168	31	137	103	106	10	2
K	673	67	46	266	79	187	43	240	5	6
65 <	3 298	217	75	898	265	633	311	1 460	326	11
M	1 180	119	19	348	72	276	191	448	55	-
K	2 118	98	56	550	193	357	120	1 012	271	11

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002, Podstawowe informacje ze spisów powszechnych Gmina miejska Łowicz, Urząd Statystyczny w Łodzi Oddział w Brzezinach

Analiza poziomu wykształcenia wskazuje, że w gminie spośród ogólnej liczby osób powyżej trzynastego roku życia: 10,3% posiada wykształcenie wyższe, 3,1% policealne, 30,86% średnie, w tym tylko 7,96% ogółu mieszkańców - ogólnokształcące, aż 22,9% wszystkich mieszkańców miasta posiada wykształcenie średnie zawodowe, a 16% zasadnicze zawodowe, ponad 22% ukończone podstawowe, a 2,2% nieukończone podstawowe. Dla porównania

w skali województwa udział procentowy osób z wykształceniem podstawowym wynosi 32,4%.

Ponieważ dane dotyczące wykształcenia pochodzą z 2002 r. najprawdopodobniej (zgodnie z tendencjami krajowymi) zaszła zmiana w jego strukturze na rzecz osób z wykształceniem ponad podstawowym i wyższym.

W celu zmniejszenia bezrobocia Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu realizuje liczne programy aktywizacji lokalnego rynku pracy w ramach środków Funduszu Pracy, Samorządu Województwa Łódzkiego, Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. Programy skierowane są do osób długotrwale bezrobotnych w postaci organizacji prac społecznie użytecznych i szkoleń podwyższających kwalifikacje, do młodzieży i młodych bezrobotnych do 25 roku życia w formie staży zawodowych. Udzielane są także dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wspierani są przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy poprzez dofinansowanie staży zawodowych i refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy.

II.7.5. Identyfikacja problemów

Demografia

- zmniejszająca się liczba mieszkańców, w tym w szczególności osób młodych
- spadek liczby urodzeń
- ujemne saldo migracji
- starzenie się społeczeństwa

Infrastruktura społeczna

- brak dostosowania większości obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych

Infrastruktura oświatowa, kulturalna i sportowa

- brak miejskiej sali widowiskowej
- niekorzystna lokalizacja i braki lokalowe biblioteki miejskiej
- słabo rozwinięta sieć informatyczna w placówkach kulturalnych

Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej

- braki lokalowe instytucji pomocy społecznej

Zasoby mieszkaniowe

- niewystarczające zasoby mieszkaniowe miasta

Rynek pracy

- zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach
- mała liczba kierunków technicznych prowadzonych przez uczelnie wyższe
- zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym
- niekorzystna struktura wykształcenia mieszkańców
- spadek liczby podmiotów gospodarczych

III. Analiza problemów

Środowisko

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- zanieczyszczenie powietrza (przemysł, trasy komunikacyjne, duży udział kotłowni węglowych w indywidualnych systemach grzewczych);
- mała i stała powierzchnia terenów zielonych na terenie miasta;
- zły stan i zmniejszająca się liczba pomników przyrody;
- niezagospodarowane osady ściekowe pochodzące z komunalnej oczyszczalni ścieków.

Turystyka

- brak oznakowanych szlaków turystycznych;
- brak szczegółowego opisu atrakcji turystycznych zlokalizowanych na wyznaczonych i wyszczególnionych na stronie internetowej Urzędu Miasta, trasach turystycznych na terenie gminy Łowicz i powiatu;
- niedostateczna współpraca w sferze turystyki z sąsiednimi gminami;
- niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna oraz infrastruktura okołoturystyczna;
- niedostateczne zagospodarowanie terenów na cele rekreacyjne;
- brak podmiotów/jednostek obsługujących lokalną ofertę turystyczną;
- niedostateczna dostępność informacji turystycznej (dostęp do danych Centrum Informacji Turystycznej – osobisty lub za pośrednictwem telefonu, brak strony internetowej, zmienne i niedostosowane do potrzeb turystów godziny pracy);
- brak obiektów noclegowych i rekreacyjnych o wysokim standardzie;
- zmniejszająca się liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto;
- mała liczba obiektów sportowo - rekreacyjnych.

Infrastruktura techniczna:

Zaopatrzenie w gaz, energię ciepłą, wodę, usługi telekomunikacyjne:

- niski stopień gazyfikacji;
- zły stan techniczny sieci wodociągowej wynikający z długiego czasu eksploatacji;

- zbyt mała wydajność ujęć wód podziemnych spowodowana złym stanem techniczny studni;
- ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej;
- mała liczba kafejek internetowych.

Komunikacja:

- zmniejszająca się liczba taboru komunikacji miejskiej i przewozów pasażerskich na terenie miasta;
- zły stan techniczny dróg gminnych (25 % to drogi gruntowe) przy stałym wzroście liczby pojazdów;
- deficyt miejsc postojowych;
- zły stan infrastruktury towarzyszącej – zły stan techniczny chodników, brak ścieżek rowerowych.

Gospodarka:

- zmniejszająca się liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;
- spadek zatrudnienia, w tym w szczególności wśród kobiet w branży usługowej z zakresu obsługi nieruchomości, edukacji i usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Demografia

- zmniejszająca się liczba mieszkańców, w tym w szczególności osób młodych;
- spadek liczby urodzeń;
- ujemne saldo migracji;
- starzenie się społeczeństwa.

Infrastruktura społeczna

- brak dostosowania większości obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Infrastruktura oświatowa, kulturalna i sportowa:

- brak miejskiej sali widowiskowej;

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

- niekorzystna lokalizacja i braki lokalowe biblioteki miejskiej;
- słabo rozwinięta sieć informatyczna w placówkach kulturalnych.

Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej:

- braki lokalowe instytucji pomocy społecznej.

Zasoby mieszkaniowe:

- niewystarczające zasoby mieszkaniowe miasta;
- spadek liczby wydawanych decyzji o pozwoleniu na budowę.

Rynek pracy:

- zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach;
- mała liczba kierunków technicznych prowadzonych przez uczelnie wyższe;
- zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym;
- niekorzystna struktura wykształcenia mieszkańców;
- spadek liczby podmiotów gospodarczych.

IV. Analiza SWOT

Technika analityczna SWOT polega na diagnozie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy poprzez określenie jej słabych i mocnych stron oraz pozytywnych i negatywnych czynników mających lub mogących mieć wpływ na obecną i przyszłą pozycję gminy.

Na czynniki wewnętrzne władze samorządowe, mieszkańcy oraz wszystkie podmioty działające na terenie gminy mają bezpośredni wpływ. Wśród nich wyróżnia się „mocne i słabe strony”. Atuty (Strengths) to zbiór pozytywnych wyróżniających gminę uwarunkowań, które dzięki wykorzystaniu szans mogą sprzyjać jej rozwojowi. Słabe strony (Weaknesses) są konsekwencją ograniczeń w różnych sferach funkcjonowania gminy i mogą być barierami w jej rozwoju. Jednakże szybka i obiektywna identyfikacja tych czynników ułatwia ograniczenie ich negatywnego wpływu na rozwój gminy.

Czynniki zewnętrzne to zjawiska występujące w otoczeniu gminy i pozostające poza bezpośrednim oddziaływaniem podmiotów lokalnych. Mogą one mieć charakter pozytywny – Szanse (Opportunities) lub negatywny – Zagrożenia (Threats) i sprzyjać bądź ograniczać rozwój gminy.

Tabela 105. Analiza SWOT – synteza słabych i mocnych stron miasta, szans i zagrożeń rozwoju.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE		
SFERA	ATUTY	SŁABE STRONY
LOKALIZACJA I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja w centralnej części kraju; - dostępność komunikacyjna (skrzyżowanie autostrady A-2 i A-1, drogi krajowe nr 2, 14 i 70, lotniska w Łodzi i Warszawie, międzynarodowe linie kolejowe); - bliskość aglomeracji łódzkiej; - duża liczba połączeń kolejowych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszająca się liczba przewozów autobusowych na terenie miasta;
MIESZKALNICTWO		<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne w stosunku do potrzeb zasoby mieszkaniowe miasta;
ZASOBY LUDZKIE I SPOŁECZNE	<ul style="list-style-type: none"> - aktywność społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe); - działalność zespołów folklorystycznych; - działalność licznych organizacji sportowych; - liczne imprezy sportowe; - spadek liczby przestępstw; 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszająca się liczba mieszkańców, w tym w szczególności osób młodych; - spadek liczby urodzeń; - ujemne saldo migracji; - starzenie się społeczeństwa; - zmniejszająca się liczba uczniów w

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE		
	<ul style="list-style-type: none"> - spadek liczby zdarzeń na drogach, w szczególności ze skutkiem śmiertelnym; - spadek liczby osób objętych pomocą społeczną; 	<ul style="list-style-type: none"> szkołach; - mała liczba kierunków technicznych prowadzonych przez uczelnie wyższe; - zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym; - niekorzystna struktura wykształcenia mieszkańców; - niewystarczająca liczba porad w zakresie specjalistki ambulatoryjnej; - długi czas oczekiwania na poradę lekarską;
INFRASTRUKTURA SPOLECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - specjalistyczne placówki ochrony zdrowia; - duża liczba prywatnych gabinetów lekarskich działających w publicznym systemie zdrowia; - aktywne instytucje prowadzące działalność kulturalną na terenie miasta (muzeum, ŁOK, galerie, biblioteka miejska); - duża liczba imprez kulturalnych, w tym imprezy cykliczne; - obiekt sportowo-rekreacyjny OSiR; - funkcjonowanie Komendy Powiatowej Policji, Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej; - działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Punktu Pomocy Mieszkaniowej i Środowiskowego Domu Samopomocy; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająca liczba placówek specjalistycznej opieki medycznej wobec świadczenia usług dla ludności całego powiatu; - niezadowolający stan techniczny budynków ZOZ w Łowiczu; - niewystarczające wyposażenie jednostki w sprzęt medyczny; - ograniczenia wprowadzeni wysoko specjalistycznych procedur medycznych; - braki lokalowe biblioteki miejskiej; - nieprzystosowanie lokali dla osób niepełnosprawnych; - słabo rozwinięta sieć filii bibliotecznych; - niewystarczająca liczba oddziałów bibliotecznych dla dzieci; - przestarzałe wyposażenie bibliotek; - niezadowolający stan techniczny przyszkolnej infrastruktury sportowej; - niedostateczne wyposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne; - zły stan techniczny budynków MOPS i Punktu Pomocy Mieszkaniowej;
PRZYRODA I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	<ul style="list-style-type: none"> - liczne ciekі wodne; - wystarczające zasoby wód podziemnych; - występowanie parków i zieleńców, dobry stan drzewostanu; - akcje odnawiające drzewostan; - występowanie pomników przyrody; - modernizacja indywidualnych systemów ogrzewania przez ZGM; - stała modernizacja komunalnej oczyszczalni ścieków; - obowiązujący Plan Gospodarki Odpadami prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów; 	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenie wód powierzchniowych; - mała powierzchnia terenów zielonych; - zmniejszająca się liczba pomników przyrody; - zanieczyszczenie powietrza - duży udział pieców węglowych w ogrzewaniu indywidualnym - brak zagospodarowania osadów ściekowych z komunalnej oczyszczalni ścieków;
POTENCJAŁ TURYSTYCZNY	<ul style="list-style-type: none"> - bogate walory kulturowe; - bogata historia, folklor, kultywowanie tradycji; - liczne zabytki sakralne i świeckie, w tym unikaty na skalę europejską; - zabytkowe zespoły zieleni; - ruiny zamku; 	<ul style="list-style-type: none"> - brak oznakowanych szlaków turystycznych; - brak szczegółowego opisu atrakcji turystycznych na wyznaczonych trasach; - niedostatecznie rozwinięta współpraca z sąsiednimi gminami; - niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE		
	<ul style="list-style-type: none"> - liczne miejsca martyrologii; - poprawiający się stan techniczny obiektów zabytkowych; - prowadzenie promocji turystycznej miasta; - opracowana Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego Ziemi Łowickiej; - prezentowanie przez Muzeum w Łowiczu kultury łowickiej; - postaci historyczne i sławne osoby związane z miastem; - liczne imprezy kulturalne; 	<ul style="list-style-type: none"> i gastronomiczna; - niedostateczne zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjne; - brak podmiotów (biur podróży) obsługujących lokalną ofertę turystyczną; - ograniczona działalność CIT (dostęp osobisty lub telefoniczny, brak strony internetowej, zmienne godziny pracy); - oferta niedostosowana do potrzeb turystów zagranicznych (niedostateczna infrastruktura okołoturystyczna, brak obiektów noclegowych o wysokim standardzie); - mała liczba obiektów sportowo - rekreacyjnych;
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększająca się powierzchnia terenów budowlanych oraz terenów zielonych; - obowiązujący Lokalny Program Rewitalizacji; - obowiązujący Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego; - zwiększająca się powierzchnia terenów należących do samorządu; 	
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	<ul style="list-style-type: none"> - zaspokajająca obecna i przyszłe potrzeby, stale modernizowana sieć elektroenergetyczna; - sieć ciepłownicza; - duży udział mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej; - dostępność telefonii stacjonarnej i komórkowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny dróg gminnych; - deficyt miejsc postojowych; - zły stan techniczny ciągów pieszych; - brak ścieżek rowerowych; - niski stopień gazyfikacji miasta; - zły stan techniczny sieci wodociągowej; - zbyt mała wydajność ujęć wód podziemnych; - ograniczony rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego;
GOSPODARKA	<ul style="list-style-type: none"> - usługowo-przemysłowy charakter gospodarki; - rozwój przemysłu spożywczego; - aktywna polityka proinwestycyjna władz samorządowych; - duży udział „nowoczesnych” branż w gospodarce miasta; - duży udział małych i średnich przedsiębiorstw w ogólnej liczbie podmiotów; - zwiększająca się liczba zatrudnionych; - wzrost zatrudnienia w sektorze prywatnym; - zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszająca się liczba podmiotów gospodarczych;

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> •dostępność krajowych i zagranicznych instrumentów wspierania rozwoju gminy; •rosnące znaczenie aglomeracji łódzkiej; •wzrost znaczenia logistyki w gospodarce narodowej; •stosunkowa stabilna sytuacja gospodarcza kraju; •wzrost świadomości społecznej i ekonomicznej społeczeństwa; •wejście w wiek produkcyjny wyżu demograficznego lat 80-tych; •wysokie ceny gruntów w dużych miastach i ich najbliższej okolicy skłaniające inwestorów do poszukiwania tanich terenów w dobrej lokalizacji z dobrymi połączeniami komunikacyjnymi; •rosnąca popularność turystyki weekendowej i szkoleniowej; 	<ul style="list-style-type: none"> •migracja młodych i dobrze wykształconych ludzi do dużych miast i zagranicę; •utrzymujący się wysoki koszt usług teleinformatycznych; •niski poziom finansowania sfery infrastruktury społecznej przez budżet państwa i duże obciążenia finansowe samorządów gminnych; •małe zainteresowanie inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy ze względu na wysokie koszty; •rosnąca biurokracja i utrudnienia dla przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej; •niestabilność polityczna na wszystkich szczeblach władzy; •niestabilność i skomplikowane prawo w tym w szczególności gospodarze i podatkowe; •brak zainteresowania inwestorów terenami o niskim poziomie uzbrojenia w infrastrukturę techniczną;

Na podstawie analizy SWOT sformułowana została misja i cele rozwoju gminy.

V. Określenie misji gminy

Misja gminy została określona w *Strategii Rozwoju Miasta Łowicza 2000 - 2010*: „Łowicz - miastem otwartym, dynamicznie rozwijającym się, kultywującym tradycję i dziedzictwo kulturowe, miastem o dobrych warunkach życia”.

Wobec zmieniających się trendów, opisanych powyżej, należałoby zaktualizować misję miasta o kwestię dostępności dla inwestorów, nowych mieszkańców i turystów.

Misja Miasta Łowicza, do realizacji do 2013 roku, brzmi następująco:

„Łowicz - miastem otwartym, dynamicznie rozwijającym się, kultywującym tradycję i dziedzictwo kulturowe, miastem o dobrych warunkach życia, inwestowania i odwiedzania”

VI. Cele rozwoju gminy

W Strategii Rozwoju Miasta Łowicza na lata 2000 – 2010 zostały wyznaczone następujące cele strategiczne:

- I. Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta
- II. Poprawa warunków życia mieszkańców
- III. Poprawa wyposażenia infrastrukturalnego miasta

Analiza aktualnej sytuacji społeczno - gospodarczej miasta oraz przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, wykazały, że cele te pozostają aktualne.

VII. Zadania polegające na poprawie sytuacji w gminie

1. Lista wszystkich planowanych zadań

Infrastruktura techniczna:

- Przebudowa mostu na ul. Mostowej
- Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego i kulturowego – budowa ciągów pieszo - rowerowych, parkingów i dróg dojazdowych do miejsc pamięci
- Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium
- Rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków, w tym rozbudowa i modernizacja części osadowo - biogazowej
- Integracja systemu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych z systemem dróg

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

gminnych – ul. Broniewskiego do połączenia z ul. 1 - go Maja

- Budowa miejsc parkingowych z drogą dojazdową do Muszli Koncertowej
- Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej umożliwiającą włączenie do niego nowych odbiorców położonych poza granicami administracyjnymi Gminy Miasta Łowicz
- Rozbudowa infrastruktury związanej z oświetleniem ulicznym
- Rekultywacja składowiska odpadów we wsi Jastrzębia
- Budowa wiaduktu oraz nowych dróg towarzyszących wraz z włączeniem do istniejącego systemu drogowego
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa powodziowego na terenie miasta: budowa nowej oraz przebudowa istniejącej kanalizacji deszczowej, budowa separatorów, konserwacja odbiorników wód deszczowych
- Budowa systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta w oparciu o ZZO w Piaskach Bankowych
- Budowa dróg „strategiczných” dla rozwoju miasta (obwodnice, drogi zbiorcze, drogi wpływające na poprawę życia mieszkańców, wpływające na rozwój przedsiębiorczości)

Infrastruktura społeczna:

- Utworzenie kompleksu rekreacyjno - wypoczynkowego w Parku Błonie
- Rewitalizacja obszaru Starego Miasta Łowicza
- Budowa centrum szkolenia piłkarsko - lekkoatletycznego młodzieży
- e-urząd (urząd otwarty na świat) z systemem monitoringu wizyjnego
- Rewitalizacja komunalnych zasobów mieszkaniowy wraz z przebudową infrastruktury towarzyszącej oraz budowa nowej substancji mieszkaniowej
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej będących własnością GMŁ
- Rewitalizacja terenów zielonych zlokalizowanych na terenie miasta oraz pozyskiwanie nowych lokalizacji uprzednio zdegradowanych

Projekty przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013

Nazwa projektu	Czas realizacji	Wartość projektu (zł)
Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium	2008 - 2012	16 691 474
Rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków, w tym rozbudowa i modernizacja części osadowo - biogazowej	2008 - 2013	17 200 000

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Nazwa projektu	Czas realizacji	Wartość projektu (zł)
Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej umożliwiającą włączenie do niego nowych odbiorców położonych poza granicami administracyjnymi Gminy Miasta Łowicz	2008 - 2013	15 000 000
Rozbudowa infrastruktury związanej z oświetleniem ulicznym	2008 - 2013	4 000 000
Rekultywacja składowiska odpadów we wsi Jastrzębia	2010 - 2013	6 000 000
Budowa wiaduktu oraz nowych dróg towarzyszących wraz z włączeniem do istniejącego systemu drogowego	2010 - 2013	37 000 000
Rewitalizacja komunalnych zasobów mieszkaniowy wraz z przebudową infrastruktury towarzyszącej oraz budowa nowej substancji mieszkaniowej.	2009 - 2013	30 000 000
Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa powodziowego na terenie miasta: budowa nowej oraz przebudowa istniejącej kanalizacji deszczowej, budowa separatorów, konserwacja odbiorników wód deszczowych,	2008 - 2013	16 000 000
Budowa systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta w oparciu o ZZO w Piaskach Bankowych	2008 - 2013	6 000 000
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej będących własnością GMŁ	2008 - 2013	5 000 000
Budowa dróg „strategicznych” dla rozwoju miasta (obwodnice, drogi zbiorcze, drogi wpływające na poprawę życia mieszkańców, wpływające na rozwój przedsiębiorczości)	2008 - 2013	25 000 000
Rewitalizacja terenów zielonych zlokalizowanych na terenie miasta oraz pozyskiwanie nowych lokalizacji uprzednio zdegradowanych	2008 - 2013	5 000 000
Razem		182 891 474

Projekty przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2010

Nazwa projektu	Czas realizacji	Wartość projektu (zł)
Utworzenie kompleksu rekreacyjno - wypoczynkowego w Parku Błonie	2008 - 2010	11 700 000
Przebudowa mostu na ul. Mostowej	2008 - 2009	13 500 000
Rewitalizacja obszaru Starego Miasta Łowicza	2009 - 2010	19 500 000
Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego i kulturowego – budowa ciągów pieszo - rowerowych, parkingów i dróg dojazdowych do miejsc pamięci	2008 - 2010	21 800 000
Integracja systemu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych z systemem dróg gminnych – ul. Broniewskiego do połączenia z ul. 1 - go Maja	2008 - 2010	9 400 000
Budowa centrum szkolenia piłkarska - lekkoatletycznego młodzieży	2008 - 2009	12 500 000
Budowa miejsc parkingowych z drogą dojazdową do Muszli Koncertowej	2009 - 2010	4 070 000
E-urząd (urząd otwarty na świat) z systemem monitoringu wizyjnego	2008 - 2010	4 000 000
Razem		96 470 000

2. Lista zadań według hierarchii ważności

Grupując zadania pod względem hierarchii ważności uwzględniono opinie społeczności lokalnej. W oparciu o przedstawioną listę zadań opracowany został wykaz projektów inwestycyjnych, za pomocą których zrealizowane zostaną planowane zadania. Uwzględnione zostały projekty zgodne z założeniami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego, Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich, będącego częścią Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich, przewidzianych do współfinansowania w ramach Wspólnej Polityki Rolnej oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, przewidziane do realizacji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w okresie programowania 2007 – 2013.

Zadania priorytetowe:

1. Utworzenie kompleksu rekreacyjno - wypoczynkowego w Parku Błonie
2. Przebudowa mostu na ul. Mostowej
3. Rewitalizacja obszaru Starego Miasta Łowicza
4. Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego i kulturowego – budowa ciągów pieszo - rowerowych, parkingów i dróg dojazdowych do miejsc pamięci
5. Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium
6. Integracja systemu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych z systemem dróg gminnych – ul. Broniewskiego do połączenia z ul. 1 - go Maja
7. Budowa centrum szkolenia piłkarsko - lekkoatletycznego młodzieży
8. Budowa miejsc parkingowych z drogą dojazdową do Muszli Koncertowej
9. Rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków, w tym rozbudowa i modernizacja części osadowo - biogazowej
10. e-urząd (urząd otwarty na świat) z systemem monitoringu wizyjnego

Pozostałe zadania:

1. Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej umożliwiająca włączenie do niego nowych odbiorców położonych poza granicami administracyjnymi Gminy Miasta Łowicz
2. Rozbudowa infrastruktury związanej z oświetleniem ulicznym

3. Rekultywacja składowiska odpadów we wsi Jastrzębia
4. Budowa wiaduktu oraz nowych dróg towarzyszących wraz z włączeniem do istniejącego systemu drogowego
5. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa powodziowego na terenie miasta: budowa nowej oraz przebudowa istniejącej kanalizacji deszczowej, budowa separatorów, konserwacja odbiorników wód deszczowych
6. Budowa systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta w oparciu o ZZO w Piaskach Bankowych
7. Budowa dróg „strategicznych” dla rozwoju miasta (obwodnice, drogi zbiorcze, drogi wpływające na poprawę życia mieszkańców, wpływające na rozwój przedsiębiorczości)
8. Rewitalizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych wraz z przebudową infrastruktury towarzyszącej oraz budowa nowej substancji mieszkaniowej
9. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej będących własnością GMŁ
10. Rewitalizacja terenów zielonych zlokalizowanych na terenie miasta oraz pozyskiwanie nowych lokalizacji uprzednio zdegradowanych

VIII. Realizacja projektów i zadań inwestycyjnych (lata 2008 - 2013).

ZADANIE 1

1	<i>Planowane działanie</i>	Utworzenie kompleksu rekreacyjno - wypoczynkowego w Parku Błonie		
2	<i>Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego</i>	Zgodny		
3	<i>Etapy działania wraz z przewidywanym czasem</i>			
4	<i>Harmonogram</i>			
4.1	<i>Data rozpoczęcia</i>	2008		
4.2	<i>Data zakończenia</i>	2010		
5	<i>Planowane efekty końcowe</i>			
5.1	<i>Produkty</i>			
	- powierzchnia poddana rewitalizacji			
5.2	<i>Rezultaty</i>			
	- liczba osób korzystająca ze zrewitalizowanego terenu			
6	<i>Institucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu</i>	Urząd Miejski w Łowiczu		
7	<i>Nakłady do poniesienia</i>	11 700 000,00 zł		
8	<i>Źródła finansowania w tys. zł</i>			
	<i>lata</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>
8.1	<i>Budżet gminy</i>	350 000,00	555 000,00	150 000,00
8.2	<i>Budżet państwa</i>	0	0	0
8.3	<i>Środki prywatne</i>	0	0	0
8.4	<i>Środki Unii Europejskiej</i>	5 950 000,00	3 145 000,00	850 000,00
8.5	<i>Inne</i>	700 000,00	0	0
8.6	RAZEM	7 000 000,00	3 700 000,00	1 000 000,00

ZADANIE 2

1	Planowane działanie	Przebudowa mostu na ul. Mostowej	
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny	
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem		
4	Harmonogram		
4.1	Data rozpoczęcia	2008	
4.2	Data zakończenia	2009	
5	Planowane efekty końcowe		
5.1	Produkty		
	- liczba zmodernizowanych obiektów mostowych		
5.2	Rezultaty		
	- nośność zmodernizowanego obiektu		
	- liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej		
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu	
7	Nakłady do poniesienia	13 500 000,00 zł	
8	Źródła finansowania w tys. zł		
	lata	2008	2009
8.1	Budżet gminy	22 500,00	502 500,00
8.2	Budżet państwa	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	127 500,00	11 347 500,00
8.5	Inne	0	1 500 000,00
8.6	RAZEM	150 000,00	13 350 000,00

ZADANIE 3

1	Planowane działanie	Rewitalizacja obszaru Starego miasta Łowicza	
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny	
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem		
4	Harmonogram		
4.1	Data rozpoczęcia	2009	
4.2	Data zakończenia	2010	
5	Planowane efekty końcowe		
5.1	Produkty		
	- kubatura obiektów zabytkowych poddanych procesom: konserwacji, renowacji, modernizacji, adaptacji - powierzchnia zrewitalizowanych zespołów obiektów zabytkowych		
5.2	Rezultaty		
	- liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych - liczba uczestników imprez/wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych		
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu	
7	Nakłady do poniesienia	19 500 000,00 zł	
8	Źródła finansowania w tys. zł		
	lata	2009	2010
8.1	Budżet gminy	500 000,00	325 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	8 500 000,00	8 075 000,00
8.5	Inne	1 000 000,00	1 100 000,00
8.6	RAZEM	10 000 000,00	9 500 000,00

ZADANIE 4

1	Planowane działanie	Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego i kulturowego – budowa ciągów pieszo - rowerowych, parkingów i dróg dojazdowych do miejsc pamięci		
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny		
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem			
4	Harmonogram			
4.1	Data rozpoczęcia	2008		
4.2	Data zakończenia	2010		
5	Planowane efekty końcowe			
5.1	Produkty			
	- długość wybudowanej drogi - liczba wybudowanych miejsc postojowych - długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych			
5.2	Rezultaty			
	- nośność wybudowanego obiektu - liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej			
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu		
7	Nakłady do poniesienia	21 800 000,00 zł		
8	Źródła finansowania w tys. zł			
	lata	2008	2009	2010
8.1	Budżet gminy	30 000,00	340 000,00	300 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	170 000,00	6 460 000,00	11 900 000,00
8.5	Inne	0	800 000,00	1 800 000,00
8.6	RAZEM	200 000,00	7 600 000,00	14 000 000,00

ZADANIE 5

1	Planowane działanie	Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium					
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny					
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem						
4	Harmonogram						
4.1	Data rozpoczęcia	2007					
4.2	Data zakończenia	2012					
5	Planowane efekty końcowe						
5.1	Produkty						
	- liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody						
5.2	Rezultaty						
	- liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez stację uzdatniania wody - poziom wskaźników fizykochemicznych uzdatnionej wody						
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu					
7	Nakłady do poniesienia	16 691 474,87 zł					
8	Źródła finansowania w tys. zł						
	lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012
8.1	Budżet gminy	175 000,00	107 193,00	182 803,37	169 216,12	255 693,60	262 998,00
8.2	Budżet państwa	0	0	0	0	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0	0	0	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	0	2 307 427,00	1 033 000,00	4 358 891,36	4 848 930,42	1 490 322,00
8.5	Inne	0	300 000,00	0	600 000,00	600 000,00	0
8.6	RAZEM	175 000,00	2 714 620,00	1 215 803,37	5 128 107,48	5 704 624,02	1 753 320,00

ZADANIE 6

1	Planowane działanie	Integracja systemu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych z systemem dróg gminnych – ul. Broniewskiego do połączenia z ul. 1 - go Maja		
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny		
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem			
4	Harmonogram			
4.1	Data rozpoczęcia	2008		
4.2	Data zakończenia	2010		
5	Planowane efekty końcowe			
5.1	Produkty			
	- długość zmodernizowanej drogi			
5.2	Rezultaty			
	- nośność wybudowanego obiektu			
	- liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej			
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu		
7	Nakłady do poniesienia	9 400 000,00 zł		
8	Źródła finansowania w tys. zł			
	lata	2008	2009	2010
8.1	Budżet gminy	15 000,00	245 000,00	250 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	85 000,00	3 655 000,00	4 250 000,00
8.5	Inne	0	400 000,00	500 000,00
8.6	RAZEM	100 000,00	4 300 000,00	5 000 000,00

ZADANIE 7

1	Planowane działanie	Budowa centrum szkolenia piłkarsko-lekkoatletycznego młodzieży	
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny	
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem		
4	Harmonogram		
4.1	Data rozpoczęcia	2008	
4.2	Data zakończenia	2009	
5	Planowane efekty końcowe		
5.1	Produkty		
	- liczba wybudowanych obiektów sportowo - rekreacyjnych - powierzchnia wybudowanych obiektów sportowo - rekreacyjnych		
5.2	Rezultaty		
	- liczba osób korzystająca z obiektów sportowo - rekreacyjnych - liczba osób zatrudnionych w obiektach sportowo - rekreacyjnych		
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu	
7	Nakłady do poniesienia	12 500 000,00 zł	
8	Źródła finansowania w tys. zł		
	lata	2008	2009
8.1	Budżet gminy	85 250,00	689 750,00
8.2	Budżet państwa	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	1 049 750,00	9 575 250,00
8.5	Inne	100 000,00	1 000 000,00
8.6	RAZEM	1 235 000,00	11 265 000,00

ZADANIE 8

1	Planowane działanie	Budowa miejsc parkingowych z drogą dojazdową do Muszli Koncertowej	
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny	
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem		
4	Harmonogram		
4.1	Data rozpoczęcia	2009	
4.2	Data zakończenia	2010	
5	Planowane efekty końcowe		
5.1	Produkty		
	- liczba wybudowanych miejsc postojowych		
5.2	Rezultaty		
	- liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej		
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu	
7	Nakłady do poniesienia	4 070 000,00 zł	
8	Źródła finansowania w tys. zł		
	lata	2009	2010
8.1	Budżet gminy	160 500,00	450 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	909 500,00	2 550 000,00
8.5	Inne	0	0
8.6	RAZEM	1 070 000,00	3 000 000,00

ZADANIE 9

1	Planowane działanie	Rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków, w tym rozbudowa i modernizacja części osadowo - biogazowej					
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny					
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem						
4	Harmonogram						
4.1	Data rozpoczęcia	2008					
4.2	Data zakończenia	2013					
5	Planowane efekty końcowe						
5.1	Produkty						
	- liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków						
5.2	Rezultaty						
	- liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków						
	- wykorzystywana moc przerobowa zmodernizowanej oczyszczalni ścieków						
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Urząd Miejski w Łowiczu					
7	Nakłady do poniesienia	17 200 000,00 zł					
8	Źródła finansowania w tys. zł						
	lata	2008	2009	2010	2011	2012	2013
8.1	Budżet gminy	65 000,0 0	250 000, 00	130 000, 00	210 000, 00	300 000, 00	75 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0	0	0	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0	0	0	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	935 000, 00	2 550 00 0,00	1 870 00 0,00	2 890 00 0,00	5 950 00 0,00	425 000,0 0
8.5	Inne	100 000, 00	200 000, 00	200 000, 00	300 000, 00	750 000, 00	0
8.6	RAZEM	1 100 00 0,00	3 000 00 0,00	2 200 00 0,00	3 400 00 0,00	7 000 00 0,00	500 000,0 0

ZADANIE 10

1	Planowane działanie	E-urząd (urząd otwarty na świat) z systemem monitoringu wizyjnego		
2	Zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego	Zgodny		
3	Etapy działania wraz z przewidywanym czasem			
4	Harmonogram			
4.1	Data rozpoczęcia	2008		
4.2	Data zakończenia	2010		
5	Planowane efekty końcowe			
5.1	Produkty			
	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wdrożonych wewnętrznych systemu zarządzania informacją w jednostkach publicznych - liczba wdrożonych systemów elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych - liczba wdrożonych systemów elektronicznej archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych 			
5.2	Rezultaty			
	<ul style="list-style-type: none"> - skrócenia czasu obsługi interesantów - liczba portali umożliwiających kontakt on-line obywatela z jednostką publiczną - liczba wdrożonych systemów backupu i archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych 			
6	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu			
7	Nakłady do poniesienia	4 000 000,00 zł		
8	Źródła finansowania w tys. zł			
	lata	2008	2009	2010
8.1	Budżet gminy	225 000,00	225 000,00	150 000,00
8.2	Budżet państwa	0	0	0
8.3	Środki prywatne	0	0	0
8.4	Środki Unii Europejskiej	1 275 000,00	1 275 000,00	850 000,00
8.5	Inne	0	0	0
8.6	RAZEM	1 500 000,00	1 500 000,00	1 000 000,00

IX. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu i województwa łódzkiego.

Realizacja zadań na terenie miasta jest procesem planowym. Działania podejmowane przez samorząd miasta Łowicza są spójne z zapisami dokumentów strategicznych poziomu gminnego oraz wyższych szczebli, w tym *Strategią Rozwoju Powiatu Łowickiego, Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu, Programem Ochrony Środowiska Powiatu Łowickiego*.

Zadania wyszczególnione w *Planie* są kontynuacją zadań zawartych w *Planie Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2004 – 2006*. Przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w latach 2004 – 2006 zostały zrealizowane następujące inwestycje:

- Restauracja zabytkowego Nowego Rynku
- Modernizacja muszli koncertowej
- Budowa i modernizacja dróg w Łowiczu istotnych dla obsługi ruchu regionalnego – etap I
- Budowa i modernizacja dróg w Łowiczu istotnych dla obsługi ruchu regionalnego – etap II

Przy realizacji powyższych inwestycji Miasto korzystało z pożyczek prefinansowych oraz kredytów na dokumentację z Funduszy Rozwoju Inwestycji Komunalnych.

X. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.

Przy ocenie realizacji Planu Rozwoju Lokalnego 2008 – 2013 brane będą pod uwagę następujące wskaźniki:

Rodzaj wskaźnika	Jednostka pomiaru
Wskaźniki produktu	
liczba wybudowanych obiektów sportowych	szt.
długość zmodernizowanej drogi	km
powierzchnia wybudowanych obiektów sportowo - rekreacyjnych	m ²
liczba zmodernizowanych obiektów mostowych	szt.
kubatura obiektów zabytkowych poddanych procesom: konserwacji, renowacji, modernizacji, adaptacji	m ³
powierzchnia zrewitalizowanych terenów i zespołów obiektów zabytkowych	ha

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

długość wybudowanej drogi	km
liczba wybudowanych miejsc postojowych	szt.
długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych	km
liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody	szt.
liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	szt.
liczba wdrożonych wewnętrznych systemu zarządzania informacją w jednostkach publicznych	szt.
liczba wdrożonych systemów elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych	szt.
liczba wdrożonych systemów elektronicznej archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych	szt.
Wskaźniki rezultatu	
liczba osób korzystająca z obiektów sportowo - rekreacyjnych	osoby
liczba osób zatrudnionych w obiektach sportowo - rekreacyjnych	osoby
nośność zmodernizowanego obiektu	kN/oś
nośność wybudowanego obiektu	kN/oś
liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej	osoby
liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych i na terenach poddanych rewitalizacji	osoby
liczba uczestników imprez/wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych i na terenach poddanych rewitalizacji	osoby
liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez stację uzdatniania wody	szt.
poziom wskaźników fizykochemicznych uzdatnionej wody	mg/dm ³
liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków	szt.
wykorzystywana moc przerobowa zmodernizowanej oczyszczalni ścieków	m ³ /doba
skrócenia czasu obsługi interesantów	minuty
liczba portali umożliwiających kontakt on-line obywatela z jednostką publiczną	szt.
liczba wdrożonych systemów backupu i archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych	szt.

XI. Plan finansowy na lata 2008 – 2013.

Źródła finansowania	Lata realizacji					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Budżet gminy	899 943,00	3 693 053,37	1 924 216,12	465 693,60	562 998,00	75 000,00
Budżet państwa	0	0	0	0	0	0
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0
Środki Unii Europejskiej	11 899 677,00	48 407 750,00	34 703 891,36	7 738 930,42	7 440 322,00	425 000,00
Inne	1 200 000,00	4 900 000,00	4 200 000,00	900 000,00	750 000,00	0
RAZEM	13 999 620,00	57 000 803,37	40 828 107,48	9 104 624,02	8 753 320,00	500 000,00

W 2007 r. wydatkowano 175.000 zł na potrzeby dokumentacji technicznej w przedmiocie **przebudowy stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowych oraz budową laboratorium.**

XII. System wdrażania.

Za wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta we współpracy z Radą Miasta oraz jej stałymi komisjami. Organy te będą wspierane przez odpowiednie komórki organizacyjne w strukturze Urzędu Miasta.

Wdrażanie Planu rozpocznie się od wprowadzenia go w życie uchwałą Rady Miejskiej. Burmistrz, zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym odpowiada za inicjowanie, formułowanie, zabezpieczanie środków finansowych i realizację zadań miasta – programowanie realizację celów strategicznych oraz monitorowanie i nadzór nad całością działań podejmowanych w gminie na rzecz rozwoju.

Wdrażanie będzie odbywało się poprzez:

- przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dotyczącej projektów ujętych w planie;
- przygotowanie projektów i wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych, w tym środków Unii Europejskiej;
- przygotowanie dokumentacji przetargowej i przeprowadzenie przetargów;
- realizację projektów;
- opracowanie informacji nt. przebiegu realizacji projektów ujętych w planie;

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

- zakończenie zadania, odbiór końcowy i rozliczenie projektu;
- monitoring realizacji:
 - ocenę zgodności zrealizowanych projektów z założeniami przyjętymi w planie
 - sporządzanie i przedkładanie sprawozdań z realizacji Planu Radzie Miejskiej;
- przyjmowanie do realizacji projektów zgodnych z oczekiwaniami społeczności lokalnej.

XIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.

Zasada ciągłości procesu planowania działań wymusza ustanowienie mechanizmu, który pozwoli na bieżącą ocenę postępu prac wdrożeniowych oraz okresową weryfikację realizowanego planu. Monitoring będący stałą i ciągłą obserwacją ilościowych i jakościowych zmian wybranych wartości poprzez nadzór nad instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie i wdrażanie poszczególnych zadań, ma na celu zapewnienie maksymalnej efektywności realizacji planu.

Celowe jest prowadzenie monitoringu realizacji Planu w dwóch horyzontach:

- długofalowym, gdzie badany będzie postęp w realizacji celów Planu oraz zmiany zachodzące w strukturze
- bieżącym, gdzie monitorowany będzie postęp w realizacji poszczególnych zadań

Za monitorowanie odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta oraz wyznaczeni przez niego pracownicy Urzędu. Dla zachowania ciągłości procesu przygotowania Planu i jego realizacji, wśród wyznaczonych pracowników będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w opracowanie Planu.

Do głównych zadań należeć będzie:

- koordynacja monitoringu
- zbieranie danych i informacji nt. realizacji poszczególnych zadań zawartych w Planie
- gromadzenie i przetwarzanie danych i informacji w celu przygotowania raportów i sprawozdań
- przygotowanie raportów i sprawozdań
- ocena wyników oraz przygotowanie wstępnych rekomendacji zmian
- współpraca z ekspertami

Wyznaczenie pracownicy będą odpowiedzialni również za przygotowanie szczegółowej metodologii procesu monitorowania oraz jego ewentualnych modyfikacji.

Zebrania odbywać się będą raz na rok, lub częściej w zależności od aktualnych potrzeb, po uprzednim powiadomieniu członków przez Sekretariat Burmistrza Miasta Łowicza.

Wyznaczeni pracownicy będą przygotowywali szczegółowe informacje na temat postępów w realizacji Planu w formie raportu monitorującego (Załącznik 1).

Raport końcowy będzie wyłożony do publicznego wglądu. Pozwoli to na rozpoznanie

trudności i ewentualnych opóźnień w realizacji konkretnych przedsięwzięć oraz na ocenę zaangażowania poszczególnych jednostek odpowiedzialnych za ich wykonanie. Jeśli zostaną ujawnione problemy, wyznaczeni pracownicy Urzędu powinni podjąć działania mające na celu wyeliminowanie trudności wdrożeniowych.

Wyznaczeni pracownicy Urzędu analizować będą ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażania zarówno poszczególnych projektów, jak i całego Planu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z jego założeniami i celami. Dla każdego zakończonego projektu opracowywany będzie raport ewaluacyjny (Załącznik 2).

Dodatkowo, wyznaczeni pracownicy, do 31 stycznia każdego roku przygotowują raport ewaluacyjny dotyczący przebiegu realizacji Planu w stosunku do roku poprzedniego. Zawiera on informacje dotyczące skuteczności (stopień osiągnięcia celów), efektywności (porównanie zasobów finansowych zaangażowanych w realizację z rzeczywistymi osiągnięciami projektu – produkt, rezultat) i użyteczności (ocena faktycznych efektów na poziomie produktu i rezultatu w relacji do zidentyfikowanych w Planie potrzeb i problemów). W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane do Planu zmiany. Na ich podstawie będzie możliwa aktualizacja Planu zatwierdzana uchwałą Rady Miejskiej.

Natomiast na koniec okresu programowania Planu, wyznaczeni pracownicy sporządzą raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania oraz osiągnięte wskaźniki, które zostały ujęte w Planie. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w sekretariacie Burmistrza miasta.

Komunikacja społeczna polegać będzie na informowaniu społeczności lokalnej o postępach w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu wraz z wglądem w dokumentację – raporty monitoringowe i ewaluacyjne. Po zgłoszeniu chęci swojego udziału mieszkańcy będą mogli uczestniczyć w posiedzeniach. Ważnym elementem komunikacji społecznej będzie podjęcie współpracy z mediami lokalnymi, za pośrednictwem których społeczność lokalna, przynajmniej raz w roku będzie informowana o wdrażanych projektach. Ponadto informacje z wdrażania Planu będą zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza na lata 2008 – 2013

Jednostką odpowiedzialną za promocję Planu, informację i promocję zadań realizowanych w jego ramach będzie Urząd Miejski w Łowiczu. Wszystkie materiały promocyjne powinny określać cele realizacji zadań, planowane wskaźniki osiągnięć oraz źródła finansowania projektów. Zasady dotyczące promocji projektów realizowanych przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 1159/2000 z dnia 30 maja 2000 r. w sprawie zasad informowania i promocji projektów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych.

Grupami docelowymi działań promocyjnych będą mieszkańcy gminy, potencjalni beneficjenci, partnerzy społeczno-gospodarczy, organizacje pozarządowe, regionalne i lokalne władze oraz inne władze publiczne, organizacje zawodowe oraz media.

Promocji i informowaniu służyć będą następujące środki i instrumenty:

- Publikacja Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Łowicza, udostępniona w Urzędzie Miejskim w Łowiczu oraz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Łowicza;
- Spotkania konsultacyjne dla przedstawicieli instytucji zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu oraz dla mieszkańców gminy, organizowane na wniosek zainteresowanych;
- Współpraca z mediami lokalnymi.

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział administracyjny miasta Łowicza.....	8
Tabela 2. Charakterystyka warunków glebowych (użytki rolne) – dane z 2004 r.....	10
Tabela 3. Struktura użytkowania gleb.....	10
Tabela 4. Warunki budowlane na terenie miasta.....	11
Tabela 5. Parametry rzeki Bzury na obszarze miasta Łowicza.....	13
Tabela 6. Dopływy rzeki Bzury w okolicy miasta Łowicza.....	13
Tabela 7. Zasoby wodne zatwierdzone dla poszczególnych utworów.....	14
Tabela 8. Największe ujęcia wód podziemnych na terenie miasta.....	15
Tabela 9. Łączne zasoby eksploatacyjne wód podziemnych.....	15
Tabela 10. Pobory wody.....	15
Tabela 11. Struktura terenów zielonych i zmiany zalesienia (w latach 1998 - 2006).....	16
Tabela 12. Tereny zielone na terenie miasta Łowicza.....	16
Tabela 13. Pomniki przyrody znajdujące się na terenie miasta Łowicza.....	19
Tabela 14. Stanowiska archeologiczne w mieście Łowiczu.....	20
Tabela 15. Zakres ochrony konserwatorskiej śródmieścia.....	21
Tabela 16. Zabytki kultury sakralnej.....	22
Tabela 17. Zabytkowe budownictwo mieszkalne.....	24
Tabela 18. Inne obiekty architektury objęte ochroną konserwatorską.....	26
Tabela 19. Miejsca pamięci zlokalizowane na terenie miasta.....	27
Tabela 20. Zabytkowe parki.....	28
Tabela 21. Cmentarze zabytkowe i historyczne.....	29
Tabela 22. Ludzie kultury, sztuki i nauki związani z miastem Łowiczem.....	30
Tabela 23. Postacie historyczne związane z miastem Łowiczem.....	30
Tabela 24. Baza noclegowa na terenie miasta.....	32
Tabela 25. Baza hotelowa na terenie Ziemi Łowickiej.....	33
Tabela 26. Baza gastronomiczna miasta Łowicza.....	35
Tabela 27. Turystyczne trasy piesze.....	36
Tabela 28. Turystyczne trasy rowerowe.....	36
Tabela 29. Turystyczne trasy samochodowe.....	37
Tabela 30. Liczba turystów odwiedzających Łowicz i powiat łowicki.....	38
Tabela 31. Ruch turystyczny w Łowiczu – korzystający z noclegów w latach 2003 - 2006..	38
Tabela 32. Stężenie dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu na terenie miasta.*.....	41
Tabela 33. Stan czystości powietrza wg. kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia.....	42
Tabela 34. Stan czystości powietrza wg. kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin.....	42
Tabela 35. Tereny zalewowe rzek w rejonie miasta Łowicza.....	43
Tabela 36. Stan infrastruktury towarzyszącej dróg krajowych.....	45
Tabela 37. Dane techniczne nt. dróg wojewódzkich wraz z infrastrukturą towarzyszącą.....	46
Tabela 38. Obiekty inżynieryjne zlokalizowane na drogach powiatowych.....	46
Tabela 39. Długość dróg gminnych wg. rodzaju nawierzchni.*.....	47
Tabela 40. Obiekty inżynieryjne zlokalizowane na drogach gminnych.....	48
Tabela 41. Zrealizowane inwestycje drogowe w latach 2004 - 2006.....	48
Tabela 42. Stan oświetlenia ulicznego wg rodzaju zastosowanych lamp.....	49
Tabela 43. Połączenia kolejowe realizowane ze stacji Łowicz Główny (wg rodzaju).....	49
Tabela 44. Przewozy pasażerskie realizowane przez MZK w Łowiczu	

w latach 2004 - 2006.....	50
Tabela 45. Przewozy pasażerskie realizowane przez PKS w Łowiczu.....	51
Tabela 46. Rodzaj paliwa stosowanego do wytworzenia energii cieplnej przez ZEC.....	54
Tabela 47. Ilość sprzedanej energii przez Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu.....	54
Tabela 48. Ogrzewanie indywidualne lokali ZGM w Łowiczu wg. rodzaju ogrzewania.*.....	55
Tabela 49. Inwestycje ZGM w infrastrukturę grzewczą w latach 2002 - 2006.....	55
Tabela 50. Stan wyposażenia spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych w instalację grzewczą.....	55
Tabela 51. Uzbrojenie miasta Łowicza w rozdzielczą sieć wodociągową (2000 - 2006).....	56
Tabela 52. Sieć wodociągowa wg. czasu eksploatacji.....	56
Tabela 53. Zasoby eksploatacyjne ujęć wód podziemnych.....	57
Tabela 54. Zmiany w uzbrojeniu miasta Łowicza w kanalizację sanitarną.....	58
Tabela 55. Ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni (m3/rok).....	59
Tabela 56. Stopień oczyszczenia ścieków w oczyszczalni komunalnej.....	59
Tabela 57. Struktura własności gruntów w mieście (%).....	61
Tabela 58. Obrót gruntami komunalnymi – grunty skomunalizowane w latach 2003 - 2006.....	61
Tabela 59. Zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych w latach 2001 - 2006.....	64
Tabela 60. Statystyka dotycząca liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.....	64
Tabela 61. Podmioty gospodarcze wg. klas wielkości i branż w latach 2004 -2006.....	64
Tabela 62. Liczba zarejestrowanych podmiotów wg. branż w latach 2004 - 2006.....	67
Tabela 63. Pracujący wg. sektorów w latach 2004 - 2006.....	68
Tabela 64. Zatrudnienie w jednostkach podległych Urzędowi Miasta Łowicz.....	68
Tabela 65. Pracujący wg. sekcji PKD w latach 2004 - 2006.*.....	70
Tabela 66. Struktura gruntów wg. klas bonitacji (wg danych z 1999 roku).....	71
Tabela 67. Statystyka liczby mieszkańców miasta.....	72
Tabela 68. Ruch naturalny w latach 2002 – 2005.....	72
Tabela 69. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w mieście w 2006 roku.....	72
Tabela 70. Liczba mieszkańców wg. wieku i płci.....	73
Tabela 71. Szkolnictwo wyższe na terenie Łowicza.....	74
Tabela 72. Przyszkolna infrastruktura sportowa w Łowiczu.....	75
Tabela 73. Specjalistyczna opieka zdrowotna świadczona na terenie miasta w ramach kontraktu z NFZ.....	78
Tabela 74. Struktura zatrudnienia w Zespole Opieki Zdrowotnej w Łowiczu.....	80
Tabela 75. Prywatne gabinety lekarskie na terenie Łowicza.....	81
Tabela 76. Przeprowadzone lekcje muzealne w latach 2002 – 2005.....	83
Tabela 77. Liczba osób odwiedzających Muzeum w Łowiczu w latach 2002 – 2006.....	83
Tabela 78. Wielkość zbiorów, liczba czytelników i wypożyczeń.....	85
Tabela 79. Informacje nt. lokali użytkowanych przez Bibliotekę Miejską i jej filie.....	86
Tabela 80. Stan wyposażenia i potrzeby inwestycyjne Biblioteki Miejskiej.....	87
Tabela 81. Zespoły folklorystyczne i kapele ludowe.....	88
Tabela 82. Kalendarz imprez na 2007 rok.....	89
Źródło: dane własne Urzędu Miejskiego w Łowiczu.....	90
Tabela 83. Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych lub współorganizowanych przez Łowicki Ośrodek Kultury.....	90
Tabela 84. Imprezy kulturalno – oświatowe organizowane przez Miejską Bibliotekę.....	91
Tabela 85. Stan techniczny obiektów sportowych wchodzących w skład OSiR.....	92
Tabela 86. Statystyka występowania przestępstw wg. kategorii, w latach 2002 - 2006.....	95

Tabela 87. Kategorie przestępstw z uwagi na miejsce zdarzenia.....	95
Tabela 88. Liczba zarejestrowanych pojazdów w latach 2004 – 2006.....	96
Tabela 89. Statystyka zdarzeń w ruchu drogowym na terenie miasta.....	97
Tabela 90. Zasoby mieszkaniowe miasta Łowicza.....	98
Tabela 91. Liczba złożonych wniosków o przyznanie mieszkania.....	98
Tabela 92. Liczba decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.....	98
Tabela 93. Zakres przyznania pomocy w oparciu o kryteria dysfunkcyjne.....	101
Tabela 94. Liczba osób i rodzin objętych pomocą MOPS.....	101
Tabela 95. Liczba osób pracujących w latach 2004 - 2006.....	102
Tabela 96. Liczba osób bezrobotnych w latach 2002 - 2006.....	102
Tabela 97. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2005 - 2006.....	103
Tabela 98. Struktura bezrobotnych wg. wieku w latach 2002 - 2006.....	103
Tabela 99. Struktura bezrobotnych wg. wykształcenia w latach 2002 - 2006.....	104
Tabela 100. Struktura bezrobotnych wg. czasu pozostawania bez pracy w latach 2002 - 2006.....	104
Tabela 101. Struktura bezrobotnych wg. stażu pracy w latach 2002 - 2006.....	105
Tabela 102. Struktura ludności Łowicza wg. płci i ekonomicznych grup wieku.....	105
Tabela 103. Struktura wykształcenia mieszkańców.....	106
Tabela 105. Analiza SWOT – synteza słabych i mocnych stron miasta, szans i zagrożeń rozwoju.....	112

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie miasta Łowicza na tle powiatu łowickiego.....	6
Rysunek 2. Położenie miasta Łowicza na tle województwa łódzkiego i Polski.....	7
Rysunek 3. Lokalizacja wybranych obiektów zabytkowych na terenie miasta.....	22
Rysunek 4. Zasięg punktów komutacyjnych na terenie miasta Łowicza.....	52

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1. Raport monitoringowy z realizacji projektu.

Załącznik nr 2. Raport ewaluacyjny z realizacji projektu.

ZAŁĄCZNIK 1. Raport monitoringowy z realizacji projektu.

Raport monitoringowy z realizacji projektu.

Tytuł projektu

.....

Kolejny numer raportu monitoringowego i okres objęty raportem

.....

Dane teleadresowe osoby przygotowującej

.....

.....

Opis działań zrealizowanych w okresie objętym raportem monitoringowym

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Harmonogram realizacji projektu

planowany

Etapy realizacji projektu	Rok 200....				Rok 20....				Rok 20....				Rok 20....			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

rzeczywisty

Etapy realizacji projektu	Rok 200....				Rok 20....				Rok 20....				Rok 20....			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

Działania jakie zostaną zrealizowane w najbliższym czasie

.....

.....

Informacje o problemach związanych z realizacją projektu

.....

.....

Finansowa realizacja projektu

Etapy realizacji projektu	Źródło 1		Źródło 2		Źródło 3		Razem	
	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki
RAZEM								

ZAŁĄCZNIK 2. Raport ewaluacyjny realizacji projektu

Raport ewaluacyjny realizacji projektu

Tytuł projektu

.....

Kolejny numer raportu i okres objęty raportem ewaluacyjnym

.....

Podstawa sporządzenia raportu ewaluacyjnego (nr raportu monitoringowego z realizacji projektu)

.....

.....

Dane teleadresowe osoby przygotowującej

.....

.....

Skuteczność realizacji projektu

Cele:

a)zakładane

.....

.....

.....

.....

b)osiągnięte

.....

.....

.....

.....

2.Efektywność realizacji projektu

Procentowy wskaźnik rzeczywiście zaangażowanych środków finansowych na realizację projektu w stosunku do zakładanych wydatków w okresie raportowania

.....

.....

3. Użyteczność realizacji projektu

Porównanie efektów przeprowadzenia inwestycji (mierzalnych wskaźników) w stosunku do wartości zakładanych w projekcie

.....
.....
.....
.....

4. Zalecane zmiany w przebiegu realizacji projektu

.....
.....
.....
.....

5. Uwagi

.....
.....
.....
.....